

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

Δ. Θ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΔΙ ΗΠΕΙΡΟΙ ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΓΕΓΡΑΞΕΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
Η ΜΟΝΗ ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΦΕΤΕΙΝΟΝ ΔΙΑΓΟΝΙΣΜΟΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ
3000 ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ

ΑΡΙΘ. ΑΔΕΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ	52.000
	30-9-33
ΤΙΜΗ ΑΝΕΥ ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟΥ	26.60
ΑΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟΥ	10.60
ΦΟΡΟΣΗΜΟΝ	3.20
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΙΜΗ	40.40

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΜΙΧ. Σ. ΖΗΚΑΚΗ
ΑΘΗΝΑΙ 1933

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΥΕ)

ΕΚΔΟΣΗ 1994
ΑΒΗΛΑΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

370.64
Γ' ΓΥΜ
Γεο

266

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ
Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

Ἄριθμός Ἐγκριτῆ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΜΙΧ. Σ. ΖΗΚΑΚΗ
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ-ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ 1933

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Π. Ζαργιώδης

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "Η ΜΕΛΙΣΣΑ", ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 45 ΑΘΗΝΑΙ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Με τὸ ὄνομα τοῦτο ἐννοοῦμεν τὰς τέσσαρας ἡπείρους τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου, δηλ. τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Αἱ τρεῖς πρῶται, ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρικὴ λέγονται καὶ *παλαιοὺς κόσμος*, διότι ἦσαν γνωσταὶ εἰς τοὺς παλαιοὺς προγόνους μας.

Πίναξ 1. Ὅλαι αἱ ἡπειροὶ τῆς γῆς.

Ἡπειροὶ	Ἐπιφάνεια	Κάτ.(1932) κατὰ χιλ.	Πυκνό- της πλ.
1. Ἀσία	42 ἑκ. τετρ. χιλ.	1.100	26
2. Ἀφρικὴ	30 » » »	143	5
3. Βόρειος Ἀμερικὴ .	24 » » »	170	7
4. Νότιος Ἀμερικὴ .	18 » » »	85	4
5. Εὐρώπη	11 » » »	510	46
6. Αὐστράλ. καὶ Ὠκεανία	9 » » »	10	1
7. Ἀνταρκτικὴ	14 » » »	0.001	—
Ἡ Ἑλλάς (πρὸς σύγκρισιν)	130 χιλ. τετρ. χιλ.	6.500	50

Ι. Α Σ Ι Α

Ἔρωτ. 1. Περίπλευσε νοερώς τὴν Ἀσίαν ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν χάρτην σου καὶ ἀπομνημόνευσε τὰς θαλάσσας ποῦ περιβρέχουν αὐτήν, τοὺς πορθμοὺς καὶ τὰς νήσους.—
2. Ποῖα τὰ ὄρια αὐτῆς μετὰ τὴν Εὐρώπην;—
3. Εἰς ποῖα μέρη πλησιάζει ἡ Ἀσία τὰς ἄλλας ἡπείρους;—
4. Παρακολούθησε εἰς τὸν χάρτην τῆς Ἀσίας τὴν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν (38ο β.γ.π.) καὶ ὀνόμασε τὰς κυριωτέρας χώρας ἢ ἄλλας σπουδαίας θέσεις ποῦ διέρχεται.—
5. Ποῖαν ὁμοίω-

τητα εὐρίσκεις εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Νοτίου Ἀσίας μὲ τὴν Νότιον Εὐρώπην; (κατὰ τὰς χερσονήσους). — 6. Ἀπὸ ποῖον μέρος τῆς Ἀσίας περνᾷ ὁ Ἰσημερινός; — 7. Σύγκρινε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν μὲ τὴν Εὐρώπην.

Ἔνεκά. — Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ ἡ ὑψηλότερα ἥπειρος τῆς γῆς. Τὸ ὑψηλότερον αὐτῆς ὄρος εἶνε καὶ τὸ ὑψηλότερον τῆς γῆς, αἱ δὲ περιβορέουσαι αὐτὴν θάλασσαι εἶναι αἱ βαθύταται τῆς γῆς. Πλέον ἀπὸ τὸ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ὄλου τοῦ κόσμου κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (ὄλος ὁ κόσμος 2 δισεκατ.).

Ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω πίνακα βλέπομεν ὅτι ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μικροτέρα ἀπὸ εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην, ὑπάρχουν ὅμως Ἀσιατικαὶ χῶραι μεγάλαι σχεδὸν ὅσον ἡ Εὐρώπη,

Εἰκ. 1. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας

αἱ ὁποῖα ἔχουν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἴσην μὲ αὐτὴν καὶ μεγαλύτεραν (Ἰνδία, Κίνα). Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀσίας περισσότερον ἤλθον εἰς συνάφειαν μὲ τὴν Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἀπὸ τοῦς προῖστορικῶς ἤδη χρόνους ἐγνώρισαν τὸν πολιτισμὸν τῶν ἀρχαιότατων λαῶν τῆς Ἀσίας οἱ Ἕλληνες. Κατὰ τὴν μεσαι-

ωνικὴν ἐποχὴν τὰ πολύτιμα προϊόντα τῆς Ἀσίας ἤρχοντο ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν διὰ ξηρᾶς ἕως τὴν Μεσόγειον μὲ μεγάλην δυσκολίαν, μὲ τὰ καραβάνια. Ὅταν ὅμως οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ φέρνουν ἐμπόδια εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο, οἱ Εὐρωπαῖοι ἐζήτησαν νέους δρόμους πρὸς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς. Σήμερον πού ὑ ἰσχύει μετὰξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἡ διώρυξ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ἡ θαλασσία συγκοινωνία μὲ τὴν Νότιον καὶ Ἀνατ. Ἀσίαν γίνεται δι' αὐτοῦ.

Διαίρεσις. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἡπείρου διαπλάσσεται τεράστιον ὑψίπεδον μὲ ὑψηλότεα ὄρη, τὸ ὁποῖον λέγεται Ὑψηλὴ

Ἀσία. Γύρω ἀπὸ αὐτὴν ἐκτείνονται ἡ *Πρόσθεν Ἀσία*, ἡ *Νοτία Ἀσία*, ἡ *Ἀνατολικὴ Ἀσία*, ἡ *Βορεία Ἀσία* καὶ ἡ *Δυτικὴ Ἀσία* (βλ. εἰκ. 1).

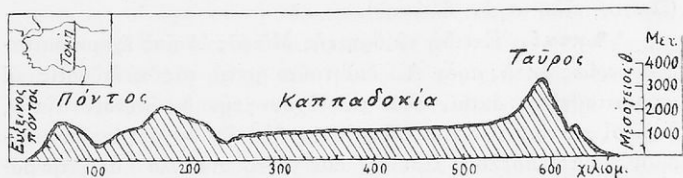
Καὶ Πρόσθεν μὲν Ἀσία λέγεται τὸ τμήμα τῆς Ἀσίας ποῦ εἶναι πρὸς τὴν Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην, τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, Δυτικὴ δὲ ἐκεῖνο ποῦ περιλαμβάνει τὸ Τουρὰν μὲ τὰς Κιργησίους στέππας.

Ι. ΠΡΟΣΘΕΝ ΑΣΙΑ

Ἡ Πρόσθεν Ἀσία (ἢ Ἐγγὺς Ἀνατολή) κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικὰ μέρη· τὸ ἓν εἶνε ἀπὸ *πυλωσιγενεῖς* χώρας (Μικρὰ Ἀσία, Ἀρμενία, Καυκασία καὶ Ἰράν), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ *τραπεζοειδεῖς* (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποταμία καὶ Ἀραβία).

Α'. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Ἡ Μικρὰ Ἀσία (κοινῶς Ἀνατολή) εἶνε ἡ μόνη δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ ὁποία πλησιάζει τὴν Εὐρώπην. Διὰ

Εἰκ. 2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν.)

τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἦτο ὡς γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρὸν ἕως τὴν ἄλλην.

Ἔρωτ. 1. Τί σχῆμα ἔχει περίπου ἡ Μικρὰ Ἀσία;—2. Ὀνόμασε τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς πορθμούς, οἱ ὁποῖοι τὴν περιβρέχουν.—3. Μέτρησε τὸ μέσον πλάτος καὶ μέσον μῆκος τῆς χερσονήσου καὶ εὐρὴ πόσον μεγάλη εἶνε περίπου εἰς τετραγ. χιλιόμετρα. Σύγκρινε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς Ἑλλάδος (βλ. πίν. 1).—4. Παρατήρησε εἰς ποῖα μέρη φέρει ὑψηλὰ ὄρη· εὐρὴ τὴν ὄροσειρὰν τοῦ Ταύρου καὶ τὸ ὑψηλότερον Ἀργαῖον (ὕψ. 4000 μ.). Πόσον ὑψηλότερον εἶνε τοῦ Ὀλύμπου;—5. Παρατήρησε τοὺς μεγαλυτέρους ποταμούς καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν.

Γεωλογική άποψις και όριζόντιος διαμελισμός.

Κατά την τριτογενή περίοδον τής ηλικίας τής γής ή Μ. Άσία ήτο ήνωμένη με την χερσόνησον του Αΐμου (όπως και με την Ρωσσίαν) και ή ομοίομορφος αυτή χώρα όνομάσθη από τους γεωλόγους **Αιγής**. Μόνον προς Ν. έβρέχετο από την Μεσόγειον θάλασσαν. Το έσωτερικόν αυτής κατελάμβανον εις μεγάλην έκτασιν τά γλυκά ύδατα. Ο Έλλησποντος και ή Προποντίς ήσαν τότε κοιλάδες, δια των όποιων κάποιος ποταμός έρρεε. Κατά την άρχην τής τεταρτογενούς εποχής, με τας καθιζήσεις τής ξηράς, τό Αιγαίον πέλαγος είχε προχωρήσει πολύ προς Β., ένω από τό άλλο μέρος ο Εύξεινος Πόντος (ή Μαύρη θάλασσα) έσχηματίζετο ως τεραστία λίμνη. Τέλος κατεποντίσθησαν αί κοιλάδες του Έλλησπόντου, τής Προποντίδος και του Βοσπόρου και μετεβλήθησαν εις θαλάσσας και πορθμούς, ή δέ Μικρά Άσία έλαβε την μορφήν χερσονήσου τής Άσίας. Έν τούτοις δέν έπανσε να έχη χωρικτήρα Ευρωπαϊκόν· ούτω π.χ. βλέπομεν ότι τά ζώα εις την Μικράν Άσίαν είνε όμοια με τά τής Ευρώπης (έλαφος, εΐδη αιγών, άλώπηξ).

Άκται. Έπειδή τά όρη τής Μικράς Άσίας έχουν διάταξιν κυρίως εκ Δ. προς Α., δια τουτο μετά τας καθιζήσεις αί σχηματισθεΐσαι άκται, όσαι μεν έχουν την διεύθυνσιν αυτήν, δηλ. αί πλευραι βόρειος και νότιος, δέν έχουν μέγαν διαμελισμόν, ούτε πολλούς λιμένας· δια τουτο δύσκολα από τά βόρεια ή νότια παράλια αναβαίνει τις εις τά μεσόγεια (βλ. εις. 3). Τουναντίον προς τό Αιγαίον πέλαγος τά όρη άπολήγουσιν εις χερσονήσους, ακρωτήρια και νήσους. Όχι δέ μόνον οι έδω κόλποι και λιμένες είνε ιδιαίτερον πλεονέκτημα, αλλά και αί κοιλάδες, αί όποΐαι ανοίγονται προς τό έσωτερικόν και ευκόλουν την συγκοινωνίαν με τό κέντρον τής χώρας.

Διάπλασις του έδάφους. Η Μ. Άσία άποτελείται από παλαιά πετρώματα, τά όποΐα έπαθον πολλάς διαταράξεις και έπεκάθησαν επ' αυτών νεώτερα. Εις τό κέντρον σχηματίζεται ύψίπεδον (μέσου ύψους 1000 μ.), τό όποΐον περικλείεται γύρω από όροσειράς, Προς Α. εκτείνεται ο **Αντίταυρος**, ο όποΐος ένώνεται ΒΑ με πτυχωσιγενή όρη, τά **Ποντικά**. Αυτά έχουσιν διεύθυνσιν εκ ΒΑ προς ΝΔ και σκεπάζονται εις πολλά μέρη από λάβαν ήφαιστειών. Προς Ν. πτυχώδη άσβεστολιθικά όρη και όροπέδια συμπλέκονται άναμεταξύ των εις όρεινόν σύ-

στημα, ὑπὸ τὸ ὄνομα **Ταῦρος**. Τοῦτο εἶναι τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ Διναροταυρικοῦ τόξου, συνέχεια τῶν Ἑλληνίδων ὄροσειῶν. Ὁ **Κιλικίος Ταῦρος** (3.500 μ.), εἶνε προέκτασις τοῦ Ἐπιταύρου καὶ κλείει τὸ ὑψίπεδον ἀπὸ νότου, ἀπὸ τὸ ἄλλο δὲ μέρος ὀρίζει τὸ βαθύπεδον τῆς Κιλικίας, τὸ ὁποῖον ἀπλώνεται πρὸς τὴν Μεσόγειον. Πρὸς Δ. τοῦ Κιλ. Ταύρου ἀκολουθεῖ ὁ **Ἰσαυρικὸς Ταῦρος**, ὁ ὁποῖος ὅμως λαμβάνει διεύθυνσιν ΒΔ. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἰγαῖον ὄρη εἶνε χαμηλότερα καὶ ἔχουν διεύθυνσιν ἐξ Α. πρὸς Δ. (Τμῶλος, Σίτυλος, Μυσικὸς Ὀλυμπος, Ἴδη κ. ἄ.). Αὐτὰ θεωροῦνται ὡς συνέχεια τῶν ὄρέων τῆς Ἀνατολικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ Αἰγαίου συνεδέοντο ἀναμεταξύ των. Εἰς αὐτὰ ἀνήκουν καὶ τὰ ὄρη τῆς Χίου καὶ τῆς Μιτυλήνης. Τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Μ. Ἀσίας εἶνε ὁ **Ἀργαῖος** (4.000 μ.), ἐσβεσμένον ἠφαιστειον ΝΑ τοῦ κεντρικοῦ ὑψιπέδου (τέσσαρας φρεῖς ὑψηλότερον τοῦ Ὑμηττοῦ).

Ποταμοί. Οἱ ἀπὸ τὰς θαλάσσας πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς τὰ ὄρη καὶ οἱ ὕδατιμοὶ μεταβάλλονται ἐδῶ εἰς ἀρκετὰς βροχάς, ἐνῶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον δὲν φθάνουν πολλά. Ἐπειδὴ δὲ ἡ βροχὴ πίπτει κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἔχουν ὀλίγον ὕδωρ, τὸν χειμῶνα ὅμως τοῦτο αὐξάνει πολὺ καὶ γίνεται θολόν, διότι ἀπὸ τὸ ἔδαφος οἱ ποταμοὶ παρασύρουν πολὺ χῶμα. Αὐτὸ μεταφέρεται εἰς τὰς ἐκβολάς, καὶ οὕτω προσχώνεται οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὁποῖους ἐκβάλλουν οἱ ποταμοί. Τοῦτο παρατηρεῖται πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου. Ἄλλοτε οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὁποῖους ἐκβάλλουν οἱ ποταμοὶ Μαϊάνδρος, Ἐρμιος, Κάυστρος, ἦσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολλοὶ δὲ ἄλλοτε λιμένες σήμερον ἔχουν ἐξαφανισθῆ. Πολλοὶ ποταμοὶ ῥέουν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον (Εὐρυμέδων, Κύδνος, Σάρος, Πύραμος), ἀλλ' ὁ μεγαλύτερος τῆς Μ. Ἀσίας, ὁ **Ἄλυς** (Κόκκινος ποταμὸς), διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ὑψίπεδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικὰ ὄρη ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον. Ἐπίσης πρὸς τὸν Εὐξείνιον ἐκβάλλει καὶ ὁ **Σαγγάριος**, γνωστὸς διὰ τὰς παρ' αὐτὸν ἠρωϊκὰς μάχας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Κεμάλ (1922).

Κλίμα. Τὸ εὐκραέστερον κλίμα τῆς Μ. Ἀσίας εἶνε εἰς τὸ πρὸς τὸ Αἰγαῖον μέρος, ὅμοιον μὲ τὰς παραλίους χώρας τῆς

Ἑλλάδος. Πρὸς Β. Τὸ κλίμα μετέχει Μεσογειακοῦ καὶ ψυχροῦ (Πόντιον κλίμα), εἰς τὸ κέντρον εἶνε ἠπειρωτικόν, πρὸς Ν. δὲ Μεσογειακὸν ἀλλὰ περισσότερον θερμὸν ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη καὶ ὄχι πολὺ ὑγιεινόν.

Φύσεις τοῦ ἐδάφους. Δάση. Σύμφωνα πρὸς τὸ κλίμα, τὸ εὐφορώτατον ἔδαφος τῆς χερσονήσου εἶνε κατὰ τὰς κοιλάδας πρὸς τὸ Αἰγαῖον, ὅπου ὑπάρχει καὶ δύναται νὰ καλλιεργηθῇ κάθε εἶδος Μεσογειακῆς βλαστήσεως. Εἰς τὸ κεντρικὸν ὑψίπεδον, ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶνε ὀλίγη, ὑπάρχουν στέππαι, ὅπου φυτρώνει ἀραιὸν χορτάρι. Γύρω ἀπὸ αὐτάς, εἰς τὰ ὄρη, ἐκτείνεται ζώνη δασῶν πλάτους πλεόντων 100 χιλιομέτρων, φθάνουσα πρὸς μὲν τὰ βόρεια μέρη εἰς ὕψος 1900 μ., πρὸς δὲ τὰ νότια εἰς ὕψος 2.400 μ. Τὰ δάση αὐτὰ ἔπαθαν πολλὰς καταστροφὰς ἀπὸ τοὺς ποιμένας. Μεσογειακὴ βλάστησις ὑπάρχει μόνον εἰς τὰς περιφερειακὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας χαμηλότερον τῶν 300—600 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Ἱστορικὴ ἄποψις. Κάτοικοι. Ἐπειδὴ ἡ Μ. Ἀσία εἶνε ὡς γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διὰ τοῦτο ἀνεκαθεν ἐξηρητᾶτο ἀπὸ διαφόρους γειτονικοὺς λαούς, τῶν ὁποίων ὁ πολιτισμὸς ἐπέδρα εἰς τοὺς κατοίκους τῆς. Ἡ ποικιλία ὁμῶς τοῦ ἐδάφους αὐτῆς, ἡ ἀντίθεσις τῶν εὐφόρων κοιλάδων ἀπὸ τὰ δάση, τὰ ὁποῖα ἐχώριζαν ἀδιάβατοι φάραγγες, αἱ ποικιλίαι καὶ μεμονωμένοι στέππαι, ἦτο ἡ ἀφορμὴ ὥστε ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον νὰ διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχὰς διάφορα μικρὰ ἔθνη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ξεχωριστὴν θρησκείαν καὶ ἰδιαιτέραν κοινωνίαν (Ταχταδοί, Ἐρυθροκέφαλοι, οἱ νομάδες Γιουροῦσκοι, Τουρκομίνοι κ.ἄ.). Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν ποὺ ἔζησαν ἐδῶ εἶνε οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ Ἄλφου ποταμοῦ καὶ οἱ Ἑλλήνες (ἀπὸ τῆς 19ης ἑκατ. π.Χ.) πρὸς Δ. τοῦ ποταμοῦ. Οἱ Χετταῖοι ἐνωρὶς ἐξηφανίσθησαν τοῦναντίον ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἤκμασεν ἀφ' ὅτου ἰδρῦθησαν ἀργότερον αἱ πολλαὶ ἀποικίαι ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα τότε ἀνεφάνθησαν ἐδῶ ἔξοχοι Ἑλλήνες ποιηταί, συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι (Ὅμηρος, Ἡρόδοτος, Θαλῆς καὶ ἄλλοι). Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Περσῶν ἡ Μ. Ἀσία ἦτο εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, ἤκμασεν ὡς κυρία χώρα τοῦ Ἑλλη-

νισμοῦ. Ἀντεπεξήλθεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, μέχρις ὅτου κατὰ τὴν 14ην ἑκατονταετηρίδα ὑπετάγη εἰς αὐτούς.

Οἱ Τούρκοι κατὰγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους καὶ ἦλθον ἐδῶ ἀπὸ τὰς κεντρικὰς στέππας τῆς Ἀσίας. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν ποιμένες, ἔπειτα ὅμως πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔγιναν καὶ γεωργοί. Ἀσπασθέντες τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν (ἢ τὸν Ἰσλαμισμόν) ἴδρυσαν τὸ πρῶτον κράτος τῶν εἰς τὰς ΒΔ χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἶχον πρῶτην πρωτ. τὴν Προῦσαν. Ἐπειτα κατέκτησαν ὅλην τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐσημημίτισαν μεγάλην Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν (Ὁθωμανικὸν κράτος). Ἐπειδὴ ἤσκολοῦντο νὰ ζοῦν ὅπως ἦσαν μαθημένοι εἰς τὰ μεσόγεια, ἄφηναν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι μαζὺ μὲ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους ἤσκολοῦντο εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατὰ τὸν καιρὸν ἐπίσης καὶ ἄποικοι Ἀρμένιοι συναγωνιζόμενοι μὲ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὰ μεσόγεια ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπῆρχον, ὅλοι δ' οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν Ἕλληνες ὑπελογίζοντο εἰς 2 ἑκατομμύρια. Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ τὸ ἐθνικὸν ἀτύχημα τῆς Ἑλλάδος (1922) ἔπαθον φρικώδεις σφαγὰς καὶ καταστροφὰς ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὅσοι ἐσώθησαν κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ὅπου εὗρον νέαν κατοικίαν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Μ. Ἀσίας σήμερον εἶνε περὶ τὰ 9 ἑκατ. Ὁ Κεμάλ μὲ τὰς τελευταίας μεταρρυθμίσεις ἔχει ἀλλάξει τὴν Τουρκικὴν γραφὴν δι' εὐκολίαν καὶ ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου ἔχει ἐφαρμόξει τὸ λατινικόν· ἐπίσης ἀπηγόρευσε εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φοροῦν φέσια καὶ σαρίκια ὅπως ἦσαν μαθημένοι.

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. ΒΟΡΕΙΟΣ Μ. ΑΣΙΑ (ΠΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ)

Ἡ Βόρειος Μ. Ἀσία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλην χερσόνησον διὰ τὸ *Ποντικὸν* αὐτῆς κλίμα. Συχνοὶ βόρειοι ἄνεμοι κάμνουν τὸ κλίμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, διὰ τοῦτο ἐδῶ ἡ γλωρίζ διακρίνεται ἀπὸ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν καὶ ὁμοιάζει μὲ τὴν γλωρίδα τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης. Λασικὴ ζώνη πυκνὴ μὲ δρυς, δξύας καὶ καστανέας πλουτίζεται μὲ τὸ θαμνῶδες ῥοδόδενδρον, ἡ χώρα δὲ Πόντος εἶναι ἡ πατρίς τῆς κερασέας.

Ὁ Πόντος εἶνε παναρχαία τραπεζοειδῆς χώρα (ἴση μὲ

τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), ἡ ὁποία καταπίπτει εἰς τὸν Εὐξεινον πόντον μὲ καταβαθμοὺς (κλιμακοειδῶς). Τὰ ἀσβεστολιθικά ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρη αὐτῆς ἔχουν πάθει τόσας μετακινήσεις καὶ διασφρήξεις, ὥστε παρουσιάζονται μὲ ποικίλας μορφάς. Τὰ ὑψηλὰ **Ποντικά** ὄρη εἶνε ὑψηλαὶ ὄροσειραι μὲ βραχώδεις κλιτῆς, ὑψούμεναι ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης. Ἄλλοῦ μικρὰ ἢ μεγάλα ὄροπέδια, διασχίζονται ἀπὸ βαθείας φάραγγας, εἰς τὰς ὁποίας ρέουν ποταμοὶ μὲ πολλοὺς καταρράκτας. Ἡ διάπλασις αὐτῆ ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν. Μόνον πρὸς τὰ παράλια σχηματίζονται πεδιάδες, αἱ ὁποῖα καλλιεργοῦνται καλῶς. Εἰς τὰ ὄρη εὐρίσκονται πολύτιμα μέταλλα, ἰδίως χαλκὸς καὶ ἀργυροῦχος μόλυβδος, τὰ ὁποῖα ὀλίγον ἐκμεταλλεύονται σήμερον. Τοὺς παλαιοὺς ὅμως καιροὺς ἐξεμεταλλεύοντο περισσότερο οἱ Ἕλληνες μὲ τὰς ἀποκίας των. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ Ἕλληνες Πόντιοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν τους πατρίδα, διακρίνονται ὡς καλοὶ χαλκουργοί.

Τὴν μεγαλυτέραν σπουδαιότητα ὁ Πόντος ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν του. Κεῖται εἰς τὴν θαλασσίαν διέξοδον τῶν μεσογείων περιοχῶν τῆς Ἀρμενίας καὶ Περασίας. Εἰς παλαιὰν ἐποχὴν ἐνεργεῖτο διὰ τοῦ Πόντου ἐμπόριον μὲ καμήλους, αἱ ὁποῖα ἐφθάνον ἕως εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Κύριος λιμὴν ἦτο, ὅπως καὶ σήμερον, ἡ **Τραπεζοῦς**, ὅπου ἀπὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς ἦσαν ἐδῶ ἐγκατεστημένοι Ἕλληνες ἔμποροι (ἔδρα Ἑλλ. αὐτοκρατορίας 1201—1462). Ἐμπορικὸς λιμὴν εἶνε καὶ ἡ **Ἀμισσὸς** (ἢ Σαμφουῶς). Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ πολλὰ ἄλλα μικρὰ πόλεις εἰς τὰ μεσόγεια (Πάφρα, Ἀμίσεια) παράγουσαι σιτηρὰ, καπνόν, ξυλείαν, καρῦδια καὶ φουντούρια (ποντικά κάρνα).

Ἡ πρὸς Δ. τοῦ Ἄλως **Παφλαγονία** διακρίνεται διὰ τὰ μεγαλύτερα ὄροπέδια ποὺ ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ὑπάρχουν κορυφογραμμὰι μὲ ἐγκαρσίας φάραγγας, αἱ ὁποῖα εἶνε ἀδιόβατοι. Τὰ παράλια πεδία εἶναι ὀλίγα καὶ στενά, αἱ δὲ ἀκταὶ ἀλίμενοι. Ἀξιόλογος λιμὴν εἶνε ἡ **Σινώπη** (15), παλαιὰ ἐμπορικὴ πόλις, ἢ ἄλλοιτε ἔδρα τοῦ βασιλέως Μιθριδάτου. Σπουδαία εἶνε καὶ ἡ πολίχνη **Ποντοηράκλεια** (κ. Ἐρεγλί, 13), ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξάγονται ξυλεία καὶ λιθάνθρακες (ἐτησίως περίπου 1 ἑκατ. τόν.). Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ὄροπέδια ὅπου καλλιεργοῦνται σιτηρὰ, βιάμβαξ, ὄρυζα, καπνός, ἄμπελος καὶ ὄπωρικὰ, ἔχουν ἀναπτυσθῆ

πολλὰ πόλεις. Εἰς τὴν *Ζαφράμπολιν* (20) παράγεται καὶ κρόκος αὐτοφυῆς (Ζαφρὰν τουρκιστὶ λέγεται ὁ κρόκος). Ἀξιόλογος εἶνε καὶ ἡ πόλις *Κασταμονή* (28), ἔχουσα ἐπίνειον τὴν *Ἰνέπολιν* (Ἰνέμπολου).

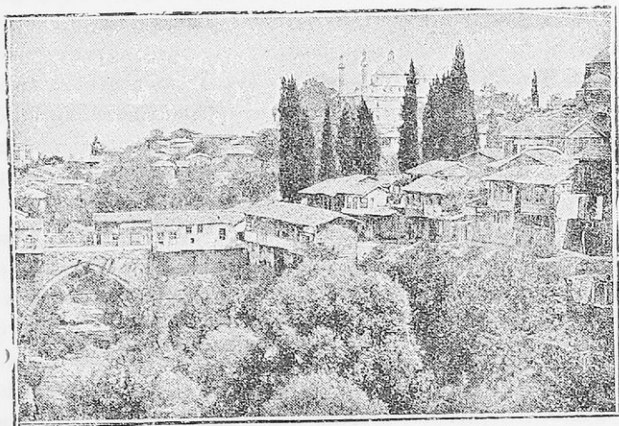
2. ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ Μ ΑΣΙΑ

Αὐτὴ πλησιάζει τὴν Θράκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται μὲ τὸν Βόσπορον, τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Πρὸς τὸν Βόσπορον σχηματίζεται ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος, πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον δὲ ἡ Τρωϊκὴ. Ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ βόρειοι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας, εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπὴρειαν τῶν ΒΑ ἀνέμων καὶ ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα εἶνε χαμηλὴ. Βροχαὶ πίπτουν εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἡ δὲ Ποντικὴ βλάστησις ἐναλλάσσεται μὲ τὴν Μεσογειακὴν. Ἐδῶ διακρίνομεν τὰς χώρας Βιθυνίαν, Μυσίαν καὶ Τρωάδα. Αἱ χῶραι αὐταὶ μὲ τὴν ἀπέναντι Θράκην ἔχουν τὴν σπουδαιότητα ὅτι κατέχουν τὴν γραμμὴν τῆς συγκοινωνίας ἐκ τοῦ Αἰγαίου εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

Βιθυνία. Ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος εἶνε ὁ πλησιέστερος κλάδος τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Θράκην. Εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄκρον εἶναι τὸ προάστειον τῆς πόλεως *Χρυσόπολις* (Σκούταρι), ἡ ἀρχὴ τῶν αἰδηροδρόμων τῆς Μ. Ἀσίας, συνέχεια τῆς Εὐρωπαϊκῆς γραμμῆς πὺν τελειώνει εἰς τὴν Κων.πολιν. Ὀλίγον νοτιώτερον κεῖται ἡ σπουδαιότατη ἄλλοτε πόλις *Χαλκηδὼν* (Δ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 415 μ. Χ.). Ὁ νοτιῶς τῆς χερσονήσου Ἀσιακηνὸς κόλπος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἡ *Νικουμήδεια* (Τουρκ. Ἰσμίτ, 20). Ἐδῶ ἐβαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἄλλος κόλπος, ὁ τῆς *Κίου* (Γκεμλίκ). Τὸ καταβύθισμα τοῦτο προεκτείνεται ὡς κοιλὰς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς λίμνης Ἀσκανίας, εἰς τὰς ὄχθας τῆς ὁποίας κεῖται ἡ *Νίκαια*. Σήμερον αὐτὴ εἶνε μικρὰ κομόπολις (τουρκ. Ἰσνίκ), ἄλλοτε ὅμως σημαντικὴ πόλις τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐδῶ συνήλθε τῷ 325 ἡ Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος, διετέλεσε δὲ καὶ ὡς πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας (1204—1261). Νοτιώτερον ὑψώνεται ὁ Μυσικὸς Ὀλυμπος (ὑψ. 2550) ὑπὸ τοῦτον ἐν μέσῳ πλουσίας βλαστήσεως κεῖται ἡ πόλις *Προῦσα* (62), κέντρον μεταξουργίας. Ὑπῆρξεν ἄλλοτε πρωτ. τῶν Βιθυνῶν

βασιλέων και κατά τον ΙΔ' αιώνα πρωτ. του Τουρκικού κράτους. Σιδηροδρ. γραμμή ενώνει αυτήν με το έπίνειον **Μουδανιά**.

Μυσία. Προς Δ. του Όλύμπου ακολουθει το βιθύπεδον της Μυσίας, εύφορον εις δημητριακά και δασώδες. Έδω ρέουν δύο ποταμοί, ο Ρύνδακος και ο Μάκεστος, σχηματίζονται δέ και λίμναι ιχθυοτρόφοι (ή Μανιάς και ή της Απολλωνίας). Παρά την θείον της αρχαίας Κυζίκου σήμεραν είνε ή **Πάνορμος** (Πάν-

Είχ. 4. Η Προύσα, πρωτ. της Τουρκίας πρό του 1366

τερμα, 15) από την όποιαν σιδηρόδρομος χωρεί εις το έσωτεριζόν, όπου υπάρχουν πολλά χωρία και μερικαι πόλεις (Μπαλικεσέο). Έψηλά δασώδη όρη (Τήμος 2100) όρίζουν την χώραν αυτήν από τας στελλας της Φρυγίας.

Τρωάς. Ως χειρόνησος της Μυσίας προεκτείνεται ή Τρωάς, εις την βάση της όποιας ρέει ο ποταμός **Γράνικος**, γνωστός από την ιστορίαν του Μεγ. Αλεξάνδρου. Εις την νοτίαν άκτην είνε το όρος **Ίδη** (τουρκ. Κάς-δάγ, 1770), από το όποιον πηγάζει ο ποταμός Σζάμανδρος. Τα διάση της χώρας είνε κατεστραμμένα και ή οικονομική σημασία μικρά σημασίαν έχει διά την μετά της Θρακιικής χειρσονήσου συζκοινωνίαν διά του Έλλησπόντου. Ο σπουδαίος πορθμός αυτός διά την θαλασσίαν συζκοινωνίαν λέγεται κοινώς Λαοδανέλλια από την εις τούτον εύρι-

σχομένην μικράν πόλιν *Δαρδανέλλια* (8)· αὐτὴ εὐρίσκεται πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀβύδου, ὅπου εἶνε τὸ στενότερον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου, τὸ ὁποῖον παλαιὰ εἶχε γεφυρώσει ὁ Ξέρξης. Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου ἔκειτο ἡ Τροία ἢ τὸ Ἴλιον, τῆς ὁποίας τὰ ἔσρατια εὐρίσκονται εἰς τὸ χωρίον Ἰσαρλίκ.

3. ΔΥΤΙΚΗ Μ. ΑΣΙΑ

Ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον καὶ ΒΔ Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὄρη ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἢ πρὸς τὸ Αἰγαῖον Μ. Ἀσία ἔχει τὰ ὄρη τῆς ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος τοῦτο. Αἱ ὄρηγενεῖς αὐτῆς ἀκταὶ κολποῦνται βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν σύμφωνα πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν (ἐκ Δ. πρὸς Α.), τὰ δὲ καταβυθίσματα χωροῦν ὡς κοιλάδες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Μικρὰ Ἀσία ἀνοίγεται πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευράν, καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέσον τμήμα (τὴν Ἰωνίαν), ἔχει δὲ καὶ τὸ καλύτερον Μεσογειακὸν κλιμα.

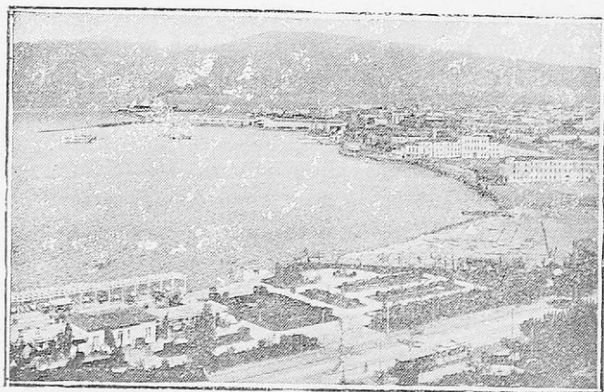
Ἡ περιοχὴ τῆς Περγᾶμου. Ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου σχηματίζεται ὁ Ἀδραμυνηνὸς κόλπος μὲ τὰς πόλιντας Ἀδραμυντίου καὶ Κυδωνίας (κ. Ἀϊβαλί) αἱ Κυδωνίαι, ἀπὸ τῆς Μιτυλήνης, ἦσαν πρὸ τοῦ πολέμου καθαρῶς Ἑλληνικὴ πόλις. Μεσογειότερον, εἰς τὴν κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ Καῖκου, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν κέντρον *Πέργαμος*, παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὁμώνυμον πόλιν, ἢ ὁποία εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους ἐζημάτισε πρωτεύουσα Ἑλληνικοῦ βασιλείου (Περγαμηνὸς χιρτης). Μεσογειότερον, ἀλλῶν συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Καῖκου μὲ τὸ μέγα καταβυθίσμα τοῦ Ἐρμου ποταμοῦ· κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτὴν εἶνε αἱ ἀθηραὶ πρὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς πόλιντας *Σόμα*, *Κυρκαγάτς* καὶ *Ἀζάριον*, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται ἡ σιδηρομικὴ γραμμὴ Πανόρμου-Σμύρνης.

Λυδία καὶ Ἰωνία. Τὰ σπουδαιότερα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τὴν εὐκόλον συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶνε αἱ τορεῖς μεγάλαι καὶ παραλλήλως ἐκτεινόμεναι κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἐρμου, Καῦστρου καὶ Μαιάνδρου. Τὰ καταβυθίσματα ταῦτα καθιστοῦν εὐκόλον τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον. Εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη αἱ κοιλάδες πλησιάζουν τόσον ἀλλήλας, ὥστε εὐκόλα μεταβαίνει κανεῖς ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην. Δυτικώτερον ὁμως παρεντίθενται μεταξὺ αὐτῶν ὑψηλὰ ὄρη, ὡς ὁ

Τρωῶλος (2130) καὶ ὁ *Μεσσηνίς* (1600). Εἰς πολλὰ μεσόγεια ἐδάφη ὑπάρχουν ἠφαιστειογενῆ πετρώματα, ὅπως ἡ λεγομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων «Κατακεκαυμένη», παρὰ τὸν Ἑρμον. Ὡσαύτως κατὰ τὸν Ἄνω Μαίανδρον εἶνε οἱ θερμοὶ πηγαὶ τῆς Ἱερὰ-πόλεως μὲ ἠφαιστειακὰ φαινόμενα. Τὰ εὐφορώτατα μέρη εἶνε εἰς τὰς ὀμαλὰς πεδιάδας, ὅπου εὐδοκμοῦν τὰ σιτηρὰ, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος καὶ ἡ Μικροασιaticὴ σταφίς. Εἰς τὰς ὑπὸ ὄρειας τῶν ὄρεων, ὅπου εὐκόλον τὸ πότισμα, ὑπάρχουν δάση ὀλόκληρα ἀπὸ ὀπωροφόρα δένδρα. Πλὴν τῶν πολλῶν χωρίων ὑπάρχουν καὶ κεντρικαὶ πόλεις, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται σιδηροδρ. γραμμαί. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑρμου ἔκειτο παλαιὰ ἡ πλουσία πρωτ. τῆς Λυδίας *Σάρδεις*. Σήμερον ὁ διασχίζων τὴν κοιλάδα αὐτὴν σιδηροδρόμος διέρχεται τὰς πόλεις *Φιλαδέλφειαν* (Ἄλᾶ σχεῖο), *Σαλιχλί*, *Κασσαμπᾶν*, *Μαγνησίαν* (Μάνησα) καὶ *Μαινεμένην*. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Καῦστρου κεῖνται τὸ *Ὀδεμήσιον*, ἡ *Θεῖρα* καὶ τὸ *Βαῦνδῖρι*. Παρὰ τὸν Μαίανδρον κεῖνται ἡ *Δαοδίκεια* (Δενισλί), τὸ *Ἀϊδίνιον* (αἱ ἀρχαῖαι Τράλλεις), ἰσχυρὸν φρούριον τῆς Τουρκίας, καὶ ἡ *Σώκια*.

Τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Λυδίας ὠνομάσθη παλαιὰ «Ἴωνία», διὰ τὰς 12 μεγάλας πόλεις τῶν Ἴωνικῶν ἀποικιῶν. Τότε οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὁποίους ἐξέβυλλον οἱ ποταμοὶ Κεῦστρος καὶ Μαίανδρος εἰσεχώρουν περισσότερον εἰς τὴν ξηράν, καὶ λιμένες καταλληλότατοι ἦσαν οἱ τῶν πλουσίων πόλεων τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου. Ἄλλ' αἱ μεγάλαι προσχώσεις τῶν ποταμῶν ἐξηφάνισαν τοὺς λιμένας καὶ ἐπέφεραν τὴν παρακμὴν τῶν πόλεων. Ὁ ἄλλοτε Λατινικὸς κόλπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξέβαλλεν ὁ Μαίανδρος, εἶνε σήμερον ἐλώδης πεδιάς ἐστία πυρετῶν, τὰ δὲ ἔρεπια τῆς Μιλήτου κεῖνται 10 χιλίω. μακρὰν τῆς σημερινῆς παραλίας. Ὡσαύτως κατόπιν τῶν προσχώσεων τοῦ Καῦστρου, ἡ κυρία ἀφετηρία διὰ τὰς δύο νοτίας κοιλάδας, ἡ Ἐφεσος, εὐρίσκεται εἰς ἔρεπια σήμερον μακρὰν τῆς θαλάσσης, ὅσον καὶ ἡ Μίλητος. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τὸν μεσαιῶνα διάδοχος τούτων, ἡ *Σμύρνη*, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἑρμαίου κόλπου, ἤθελεν ὑποστῆ τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ, ἂν μὴ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δὲν ἐστρέφετο ὁ ῥοῦς τοῦ ποταμοῦ μὲ τεχνητὰ ἔργα πρὸς Δ, διὰ τὰ ἀπομακρυνθῶν αἱ ἐκβολαὶ του ἀπὸ τὰ στενὰ μέρη τοῦ κόλπου τούτου.

Ἡ θέσις τῆς Σμύρνης προστατεύεται ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ποταμὸν Ἐρμιον μὲ τὸ παρακτιον ὄρος Σίπυλον (1500), τὸ ὁποῖον περιτρέχει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ ποταμοῦ. Ἡ Σμύρνη (160) εἶναι ἡ μεγίστη πόλις τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἀπὸ τὰς ἐμπορικωτάτας τῆς Μεσογείου. Ἐξάγει τὰ προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ, σῦκα, σταφίδας, ἔλαιον καὶ τίμπητας. Ἐχορημάτισε σπουδαῖον κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου, ὅποτε εἶχε περισσότερον πληθυσμόν,

Εἰκ. 5. Ἡ παραλία τῆς Σμύρνης

Ἕλληνας κατὰ τὸ πλεῖστον. Σπαρακτικὴ ἦτο ἡ καταστροφὴ τῆς Ἑλληνικῆς συνοικίας ὑπὸ τῶν Τούρκων, μετὰ τὸ ἀτύχημα τῆς τελευταίας ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων (1922).

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἐρμαίου κόλπου (ΒΑ) κεῖται ἡ **Παλαιὰ Φώκαια**, ἡ μητροπολις τῆς Μασσαλίας καὶ ἡ **Νέα Φώκαια**, κτίσμα τῶν Βυζαντινῶν. Ἀπέναντι τῆς νήσου Χίου σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Ἐρυθραία, ὅπου εὐρίσκεται ἡ **Κρήνη** (κ. Τσεσμές, 15). Εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς τῷ 1770 ἐκάη ὁ Τουρκικὸς στόλος ἀπὸ τοὺς Ῥώσους μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, πρὸ πάντων τῶν Ψαριανῶν. Ἀπέναντι δὲ τῆς νήσου Σάμου προεκτείνεται τὸ ὄρος Μυκάλῃ, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον παλαιὰ ὑπῆρχεν ἡ πόλις «Ποιήνη».

4. ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Καρία και **Λυκία**. Ἡ Νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία διαφέρει ἀπὸ τὴν ἄλλην Δυτικὴν ἀκτὴν κατὰ τὴν διάπλασιν. Ἐχει μὲν μέγαν καὶ λαβυρινθώδη θαλάσσιον διαμελισμόν, ἀλλὰ τὸ ὑψηλὸν ἔδαφος τοῦ Ἐσωτερικοῦ καταπίπτει εἰς τὰς ἀκτὰς διὰ καταβαθμῶν τοξοειδῶν, ὅρη δὲ ὑψηλὰ (Λύκιος Ταῦρος, 3100) ἀποκλείουσι τὴν Καρίαν καὶ τὴν Λυκίαν ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας. Ὅρειναι καὶ πολύμορφοι χερσόνησοι συνδέονται μὲ τὴν ξηρὰν δι' ἰσθμῶν, πολλαὶ δὲ νῆσοι κεῖνται πρὸ τῶν ἀνοιγομένων κόλπων (ἢ Λωδεκάνησος). Εἰς τὸν κόλπον τῶν Μεντελιῶν, ὁ ὁποῖος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Πάτιμον καὶ τὴν Λέρον, εἶνε ὁ ἱστορικὸς λιμὴν **Γέροντας**. Νοτίως τοῦ κόλπου τούτου εἶνε ἡ χερσόνησος τῆς **Ἀλικαρνασσοῦ**, σπουδαίης παλαιᾶς πόλεως (πατρὸς τοῦ Ἡροδότου). Πέραν αὐτῆς εἰσχωρεῖ βαθέως ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἢ κόλπος τῆς Κῶ, λεγόμενος οὕτως, διότι εἰς τὸ στόμιον αὐτοῦ εἶνε ἡ νῆσος Κῶς. Νοτίως κλείεται ὁ κόλπος διὰ τῆς **Δωρικῆς** χερσονήσου, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις **Κνίδος**. Ὅπως ἡ Κῶς εἰς τὸν Κεραμεικόν, οὕτως ἡ νῆσος Σύμη πρόκειται εἰς τὸν Δωρικόν κόλπον. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκτοπλοίας, ἡ Μικρασιατικὴ αὐτὴ γωνία εἶχεν ἐξαιρετικὴν σημασίαν. Ἡ Ῥόδος, ἡ Ἀλικαρνασσὸς καὶ ἡ Κνίδος ἦσαν σπουδαῖοι θαλάσσιοι σταθμοί. Κατὰ τὸν μεσαίωνα οἱ θαυμάσιοι λιμένες εἰς τὰς ἀκτὰς αὐτὰς ἦσαν καταφύγιον πειρατῶν· σήμερον οἱ κόλποι καὶ οἱ λιμένες εἶνε νεκροί, διότι ἡ νοτιοδυτικὴ αὐτὴ ἀκτὴ δὲν ἔχει ἐνδοχώραν. Αἱ ὀλίγα παράλια ναυτικαὶ πολίχνη (Μάκρη, Λειβήσιον) ἀπενεκρώθησαν σήμερον μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἑλλήνων.

5. Αἱ ΝΟΤΙΑΙ ΧΩΡΑΙ

(Παμφυλία, Πισιδία, Ἰσαυρία καὶ Κιλικία)

Αἱ νότιαι χῶραι ἔχουν παράλια βαθύπεδα· ἐπειδὴ δὲ προφυλάσσονται διὰ τοῦ ὄρους Ταύρου ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχουν κλίμα μᾶλλον θερμὸν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν· ἔχουν φυτὰ θερμῶν μερῶν, ὅπως φοῖνικας καὶ ζαχαροκάλαμον. Αἱ βροχαὶ εἶνε ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας καὶ ὁ οὐρανὸς καθαρὸς. Εἰς εὐφορα μέρη καλλιεργοῦνται σιτηρά, βάμβαξ, καπνός, λαχανικά, καὶ ἀσκεῖται ἡ κτηνοτροφία. Εἰς τὸν ἐνδύχωρον κόλπον τῆς Ἀιταλείας εἶχε *I. Σαρρῆ*. Γεωγραφ. τῶν Ἡπείρων Γ' Γυμνασ. *Ἐκδ. Α' 3]8]33 2

κτισθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· παλαιὰ ἡ Ἄττάλεια, ἡ ὁποία διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε ἡ κυρία πόλις τῆς **Παμφυλίας** (25) μὲ ἀξιόλογον ἐμπόριον (πρὸ τοῦ πολέμου τὸ 1)4 τῶν κατοίκων ἦσαν Ἑλληνες).

Ἡ πρὸς τὰ μεσόγεια χωροῦσαι **Πισιδία** καὶ **Ἰσαυρία** ἔχουν χαρακτηρὰ ὄρεινῶν χωρῶν μὲ ὠραῖα δάση καὶ μὲ λεκάνας, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ἀσβεστῶδες ἔδαφος φέρει λίμνας μὲ φαινόμενα κάρστια (ὅπως ἐν Πελοποννήσῳ). Μεγάλαι λίμναι εἶνε ἡ Ἐγερδιῶ καὶ ἡ Κάραλις. Ὁ ἀπὸ τὴν Πισιδίαν πηγάζων ποταμὸς Εὐθυμέδων εἶνε ὀνομαστὸς εἰς τὴν ἱστορίαν (νίκη τοῦ Κίμωνος). Ἡ ἐδῶ πόλις **Σπάρτη** ἔχει ταπητουργίαν.

Ἡ **Κιλικία** ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὴν γειτονικὴν Συρίαν κατὰ τὰ στεπνώδη πεδία καὶ τὰ ἤθη τῶν κατοίκων. Τὸ λεγόμενον «Ἀλήϊον πεδίον» εἶνε εὐφορον μὲ πολλὰ χωρῖα μέσα εἰς ἐσπεριδοειδῆ, ἐλαῖωνας, μωρέας καὶ φοίνικας, πλούσιαι δὲ εἶνε αἱ συγκομιδαὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος. Τὸ κέντρον τῆς χώρας εἶνε τὰ Ἄδανα (73), ἐπὶ τοῦ Σάρου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἕως ἐδῶ εἶνε πλωτὸς εἰς φορητὰ πλοῖα. Σπουδαία πόλις εἶνε ἡ **Ταρσός**, εἰς τὸν Κύδνον ποταμόν, ἡ πατρίς τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἡ παράλιος **Μερσίνα** (50) εἶνε ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Κιλικίας, συνδεομένη μὲ τὴν Ταρσὸν καὶ τὰ Ἄδανα διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ Κιλικία κατέχει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὴν Συρίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν. Ἀπὸ τὴν Κιλικίαν διέρχεται ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης, ὁ ὁποῖος καταβαίνει εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τῶν Κιλικίων πυλῶν τοῦ ὄρους Ταύρου.

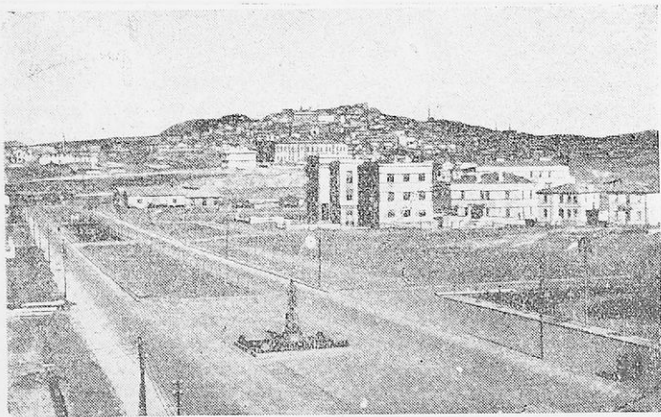
6. ΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

(Φρυγία, Γαλατία, Καππαδοκία, Λυκαονία)

Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Τοῦτο δὲ ὡς καὶ τὸ ἡπειρωτικὸν αὐτῶν κλίμα ὀφείλεται εἰς τὴν περιφερικὴν διάταξιν τῶν ὄρεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ θέρος εἶνε θερινόν, τὸν δὲ χειμῶνα ὀλόκληρος ἡ ἔκτασις σκεπάζεται μὲ χιόνι. Εἰς τὴν Λυκαονίαν πίπτει τόσον ὀλίγη βροχὴ (20 χιλιοστὰ) ὥστε τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον περιέχει καὶ ἄλας, δὲν ἔχει δένδρα καὶ σχηματίζονται εἰς μερικὰ μέρη ἔρημοι (Ἄλμυρὰ ἔρημος) ἢ καὶ ἄλμυραὶ λίμναι (Τάττα). Ἐν τούτοις ἡ Βόρειος Φρυγία, ἡ Γαλατία καὶ ἡ Καππαδοκία ἔχουν δάση καὶ λειβάδια. Ἄλλοτε ὑπῆρ-

χον πολὺ περισσότερα δάση, ἀλλὰ κατεστάρησαν ἀπὸ τὴν κακὴν ὑλοτομίαν καὶ ἀπὸ τὰς αἶγας· οὕτως αἱ ἐκτάσεις ἔχουν μεταβληθῆ εἰς στέππας, τὰς ὁποίας προτιμοῦν οἱ ποιμένες Τοῦρκοι. Αἱ στέππαι αὐταὶ μὲ τεχνητὸν πότισμα δύνανται νὰ γίνουιν κατὰλληλοι διὰ καλλιέργειαν.

Περισσότερον εὐφορος εἶνε ἡ πρὸς τὰς Μεσογειακὰς χώρας συνορεύουσα **Φρυγία**, ἡ ὁποία παλαιὰ ἦτο ὑπὸ ἰδιαίτερον βασιλέα. Εἰς αὐτὴν φθάνουιν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀτταλείας καὶ αἱ βροχαὶ εἶνε ἀρκεταὶ δι' ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας· ἐπίσης ἀσκεῖται ἡ κτηνοτροφία εἰς τὰ

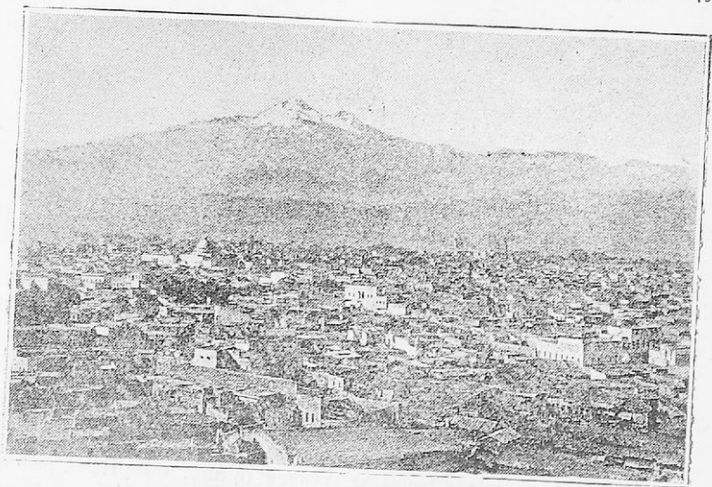

Εἰκ. 6. Ἡ νέα πρωτ. τῆς Τουρκίας Ἐγκυρα (ἡ παλ. πόλις εἰς τὸ βάθος)

εὐρύχωρα πεδία αὐτῆς, κατὰ δὲ τοὺς ρύακας πολλὰ χωρία παρατάσσονται σκεπαζόμενα ἀπὸ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ λεύκας. Εἰς κατὰλληλα μέρη ἔχουιν ἀναπτυχθῆ πόλεις. Εἰς τὴν Βόρειον Φρυγίαν διευθύνεται πρὸς Β ἡ κοιλάς τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ μὲ τὸν παραπόταμον αὐτοῦ Πουρσάκ. Πλησίον τοῦ τελευταίου τούτου κεῖται ἡ **Ἑσκι Σεχίρ** (40, τὸ Δορύλαιον τῶν ἀρχαίων). Ἡ ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν σιδηροδρομικὴ γραμμὴ φθάνει ἔως ἐδῶ, ὁπότεν μία μὲν γραμμὴ διευθύνεται εἰς τὴν Ἐγκυραν, ἄλλη δὲ διὰ τῆς **Κιουτάχιας** φθάνει εἰς τὸ **Ἀφιδὸν-Καρά-Χισάκ** (δηλ. Ὀπίου Μαῦρο Κάστρο). Ἡ πόλις αὐτὴ λέγεται οὕτω ἀπὸ τὸ ὄπιον, τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖται ἐδῶ. Εἶνε σπου-

δαίον σιδηροδρομικὸν κέντρον, διότι ἐνταῦθα ἐνοῦνται αἱ γραμμαί, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν (Κων)πόλεως) καὶ ἀπὸ τὴν Σμύρνην.

Ἡ πρὸς Ἀ. χώρα **Γαλατία** λέγεται οὕτω ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τῶν Γαλατῶν (Κελτικῆς καταγωγῆς), οἱ ὁποῖοι εἶχον εἰσβάλλει ἐδῶ ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Μ. Ἀσίαν περὶ τὸ 280 π. Χ. Ὀνομασταὶ εἶνε ἐδῶ αἱ λεπταὶ τρίχες τῶν ζώων, τὰ ὁποῖα βόσκουν εἰς τὰς στέππας· ἰδίως αἱ τῶν αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας εἶναι λευκαὶ καὶ μακροὶ ὡς μέταξα, διὰ τοῦτο εἶνε πολύτιμοι καὶ ἐξάγονται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ πόλις **Ἀγκυρα** (100 εἶνε ἡ νέα πρωτ. τῆς

Εἰκ. 7. Ἡ Καισάρεια μετὰ τοῦ ὄρους Ἀργαίου.

Τουρκίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παγκοσμίου πολέμου (πρότερον ἡ Κων)πολις) ἐν μέσῳ ἀγρῶν, ἀμπελῶν καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐξελέγη ἡ πόλις αὕτη ὡς πρωτεύουσα διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεως καὶ τὴν στρατηγικὴν σημασίαν· πλησίον αὐτῆς τῷ 1408 μ. Χ. ἐνίκηθη ὁ Σουλτάνος Βαγιαζήτ ἀπὸ τὸν Ταμερλάνον. Ἀπ' ἐδῶ διέρχεται καὶ σιδηροδρ. γραμμή.

Ἡ Καππαδοκία εἶνε χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας καὶ διασχίζεται ὑπὸ τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ. Ἐξαιρετικὰ εὐφορον ἔδαφος ἔχει ἡ πρὸς τὸ ὑψηλότετον ὄρος Ἀργαῖον περιοχὴ, ὅπου ἡ πόλις **Καισάρεια** (40), ἡ πατρὶς

του Μεγάλου Βασιλείου, συνδεομένη με την Ἀγκυραν σιδηροδρομικῶς. Ἔχει ὑφαντουργίαν ἀπὸ παλαιούς χρόνους. Τὰ ΒΑ τῆς Καππαδοκίας κατέχουν αἱ ἀλύσεις τῶν Ποντικῶν ὄρεων, ὅπου καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ἄλυος. Κατὰ τὸν ποταμὸν αὐτὸν εἶνε ἡ γεωργικὴ καὶ ἡ βιομηχανικὴ πόλις **Σεβάστεια** (40), ἡ ὁποία στέλλει τὰ προϊόντα της εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμισοῦ (Σαμψοῦντος), εἰς τὸν ὁποῖον πηγαίνει σιδηρόδρομος.

Ἡ Λυκαονία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὑμιπέδου καὶ εἶνε χαμηλοτέρα τῶν ἄλλων περὶ αὐτὴν χωρῶν (μέσ. ὕψους 1000 μ.). Εἶνε ἄδενδρος με ἀλμυρὰς στέππας. Ἡ εἰς τὸ μέσον λίμνη Τάττα (Τοὺς Γκιόλ) ἔχει ἐπιφάνειαν ἴσην μετὴν Ἀττικὴν. Καλλιέργεια γίνεται ὅπου ῥέουν ὕδατα. Κέντρον ἐδῶ εἶνε τὸ **Ἰκόνιον** (48), τοῦ ὁποίου αἱ παλαιαὶ οἰκίαι δεικνύουν διαφόρους ῥυθμούς, Περσικόν, Ἀραβικόν, Ἀρμενικόν, προερχομένους ἀπὸ τὸν βυζαντινὸν πολιτισμόν. ΝΑ, εἰς τοὺς προβούρους τοῦ Ταύρου, κατόκον προὸ τοῦ πολέμου πολλοὶ Ἕλληνες εἰς ὠραία χωρία με πολλοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους (περιοχὴ τῆς Νίγδης). Τὴν Λυκαονίαν διασχίζει σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ Ἄφριον—Καρὰ—Χισσὰρ διέρχεται τὸ Ἰκόνιον, διασχίζει τὸν Ταῦρον με σήραγγα εἰς τὰς Κιλικίους πύλας καὶ καταβαίνει εἰς τὴν Κιλικίαν.

Ἡ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἡ γενικά. Ἡ σημερινὴ Τουρκία, ἐκτὸς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολ. Θράκης, κατέχει καὶ μέρος τῆς Ἀρμενίας καὶ τὸ Κορδιστάν. Ἔχει ἐπιφάνειαν ἑξαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος πληθυσμὸν ὅμως περίπου διπλάσιον (14 ἑκατ.). Τὸ πολίτευμα αὐτῆς προὸ τοῦ 1908 ἦτο μοναρχία με ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν Σουλτάνον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὅλην τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου, μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Νεοτούρκων, ἐδόθη Σύνταγμα, ἀλλὰ τῷ 1923 ἀνεκηρίχθη δημοκρατία καὶ ὁ Σουλτάνος ἔμεινε μετὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ «χαλίφου», δηλ. τοῦ θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Μουσουλμάνων. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπὸ τότε ἕως σήμερον ἐκλέγεται ἀνὰ τετραετίαν ὁ Κεμάλ. Ἡ νέα Τουρκικὴ δημοκρατία, μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἑλλήνων, προσπαθεῖ νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν οἰκονομικὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς χώρας ἀπὸ τοὺς ξένους.

Διοικητικῶς σήμερον διαφεύεται εἰς 63 βιλαέτια (νομούς),

ἐκ τῶν ὁποίων 4 εἶνε εἰς τὴν Ἀνατ. Θράκην. Πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας εἶνε ἡ Ἀγκυρα, ἐνῶ ἡ μεγαλύτερα πόλις καὶ τέως πρωτ. εἶνε ἡ Κωνσταντινούπολις.

Οἶκον, ἄποψις. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ θαλασσία ὁδὸς εἰς τὰς Ἰνδίας, ἡ χώρα εἶχε μεγάλην οἰκονομικὴν σπουδαιότητα. Ἄλλ' ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ παρήκμασε. Πρόσδος εἰς τὴν Τουρκίαν ἤρχισεν ἀφ' ὅτου ξένοι κεφαλαιοῦχοι (Γάλλοι, Ἀγγλοὶ, Γερμανοὶ) ἤρχισαν νὰ ἐκτελοῦν διάφορα ἀρδευτικά ἔργα, σιδηροδρομικὰς γραμμὰς κ. ἄ. Ἐσχάτως ὁ Κεμὸλ ἔκαμε κρατικὸν ὄλον τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον καὶ ἤρχισε νὰ κατασκευάζῃ καὶ νέας σιδηροδρομικὰς γραμμὰς διὰ νὰ αὐξήσῃ τὴν συγκοινωνίαν, ἡ ὁποία ἀκόμη δὲν εἶνε ἀρκετὴ.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Τὰ εἶδη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἀνὰ τὰς διαφόρους χώρας τῆς Τουρκίας συμφωνοῦν πρὸς τὸ κλίμα. Αἱ βόρειοι χῶραι παράγουν ἀραβόσιτον, καπνόν, ξυλείαν, ὀπωρικά καὶ ἔχουν μωρέας διὰ μεταξοσκώληκας. Αἱ δυτικαὶ ἔχουν ὅλα τὰ Μεσογειακὰ προϊόντα μὲ σιτηρά. Εἰς τὰς θερμὰς νοτίους χώρας εὐδοκίμετ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν παράγεται ὕπιον καὶ ὄρυζα, μὲ τὴν ὁποίαν οἱ Τοῦρκοι κάμνουν τὸ ἀγαπητόν των πιάφι, περισσότερον ὅμως ἐδῶ ἀκμάζει ἡ κτηνοτροφία (αἰγες τῆς Ἀγκύρας). Ἄλλοτε ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ κάμηλοι, χρήσιμοι διὰ τὴν συγκοινωνίαν, σήμερον ὅμως μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συγκοινωνίας αὐταὶ ὀλιγοστεύουν.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος καὶ Βιομηχανία. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὄρυκτοῦ πλοῦτου τῆς χώρας περιορίζεται εἰς μερικὰ μέρη πλησίον τῆς θαλάσσης· σπουδαῖος εἶνε ὁ γαιάνθραξ (ἕως 1 ἑκατ. τόννου) εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Ποντοηρακλείας (ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει εἰμὴ λιγνίτην), ἐνῶ ἄλλα ὄρυκτὰ (χαλκός, ψευδάργυρος, σμύρις) ἐξορύσσονται εἰς ἀσήμαντον ποσότητα, μικροτέραν καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν. Ἐπίσης ἡ βιομηχανία δὲν εἶνε προοδευμένη, καὶ εἰσάγονται Εὐρωπαϊκὰ βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἀνάπτυξιν ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ τὰ τελευταῖα ἔτη μὲ προστατευτικούς νόμους. Ἡ μόνη ἀξιόλογος ἐγχώριος βιομηχανία εἶνε ἡ ταπητουργία.

Τὸ ἐμπόριον πρὸ τοῦ πολέμου εὐρίσκετο ὄλον σχεδὸν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων καὶ ἄλλων ξένων. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς Τουρκίας εἶνε πολὺ μικρότερος τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἡ δὲ ἐξωτερικὴ συγκοινωνία γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ

ξένα πλοῖα. Ἡ εἰσαγωγή ξένων προϊόντων εἰς τὴν Τουρκίαν εἶνε πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἐξαγωγῆς τῶν Τουρκικῶν. Εἰσάγονται παντὸς εἶδους προϊόντα καὶ ἐξάγονται κυρίως καπνὰ, σταφίδες καὶ σῦκα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγονται ζῶα (ιδίως αἰγοπρόβατα) καὶ κτηνοτροφικά, ἰχθύες ἀλίπαστοι, ἐλαιοπυρῆνες καὶ βαμβακόσπορος. Τὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα εἶνε ἀσημαντα (μάστιχη, κολοφώνιον).

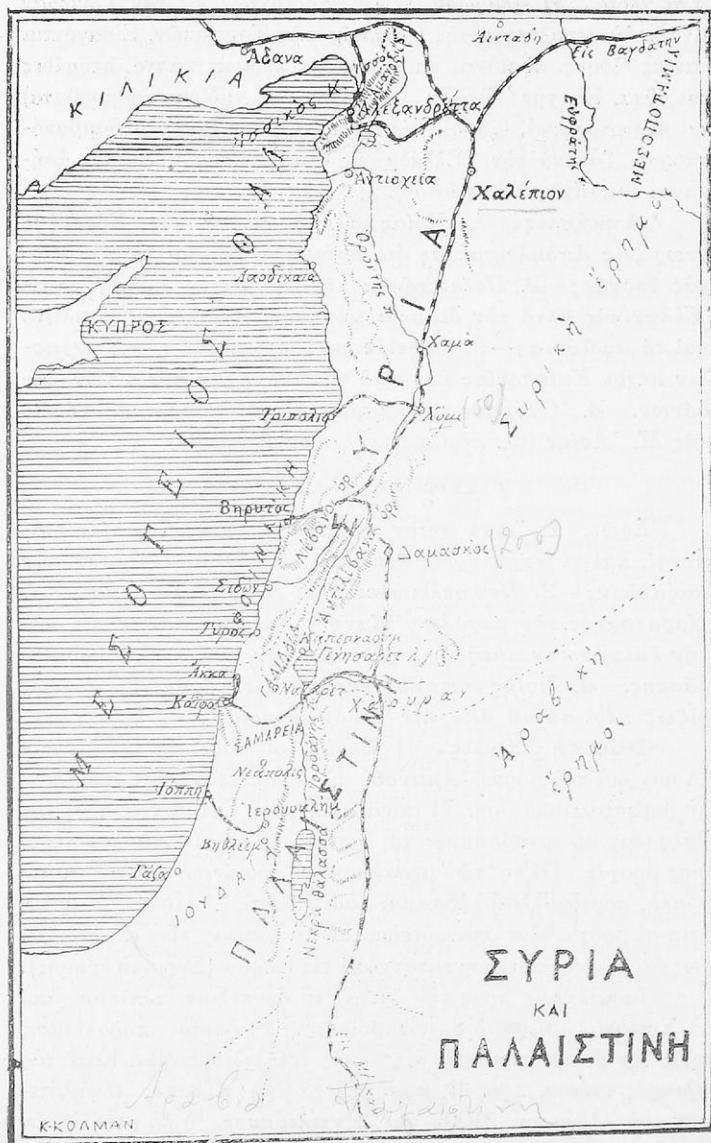
Ἀσκήσεις. 1. Ποίας ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης γνωρίζεις ἀποκλεισμένας διὰ ὁρέων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πτωχὰς βροχὰς;—2. Ποῖαι χώραι τῆς Μ. Ἀσίας ὁμοιάζουν μὲ Ἑλληνικὰς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα;—3. Ταξείδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Κων)πολιν μέχρι Καισαρείας καὶ ἀπὸ τὴν Σμύρνην μέχρι τῶν Ἀδάνων.—4. Ὀνόμασε τὰς ἐμπορικωτέρας παραλίους πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας (βλ. περιληπτικὸν πίνακα σελ. 34).

Β' ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Ἔρωτ. 1. Ἀπὸ ποίαν θάλασσαν βρέχονται αἱ χῶραι αὐταί, καὶ τί παρατηρεῖς σχετικῶς μὲ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων;—2. Ποῦ τελειώνει πρὸς Ν. ἡ Παλαιστίνη;—3. Παρατήρησε τὴν μεγάλην λίμνην Νεκρὰν θάλασσαν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.—4. Ποῖος ποταμὸς χύνεται εἰς αὐτὴν καὶ τί γνωρίζεις περὶ αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Ἱερὰν ἱστορίαν;

Φυσικὴ ἄποψις. Ἡ Συρία ὁρίζεται ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὄρους Ἀμανοῦ. Εἶνε τραπεζοειδὲς ὄροπέδιον μὲ ἀσβεστολιθικά ὄρη. Ἡ παραλιακὴ ζώνη καταπίπτει πρὸς τὴν θάλασσαν μὲ καταβαθμῶν καὶ δέχεται κατὰ τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχὰς. Πλὴν τῶν μεσογειακῶν προϊόντων (οἶνος, ἀμύγδαλα, πορτοκάλια) εὐδοκιμεῖ καὶ ὁ βάμβαξ. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ εἶνε σπανιότεραι καὶ τὸ ἔδαφος εἶνε στεππῶδες, ἕως ὅτου μεσογειότερον κατανίησει εἰς ἔρημον (Συριακὴ ἔρημος).

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὄροπέδιον κόπτεται ἀπὸ τὸ Συριακὸν ταφροειδὲς καταβύθισμα, τὸ ὁποῖον παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν ἐκτείνεται εἰς μῆκος 750 χιλιομέτρων. Κατὰ τὰς πλευρὰς τούτου, πρὸς Β, ὑψοῦνται τὰ ὄρη *Λίβανος* (ὑψηλότερον τοῦ Ὀλύμπου, 3100) καὶ *Ἀντιλίβανος*, ἡ δὲ μεταξὺ τῶν ὁρέων τούτων χώρα λέγεται ὡς ἐκ τοῦ σχήματός της «Κοίλη

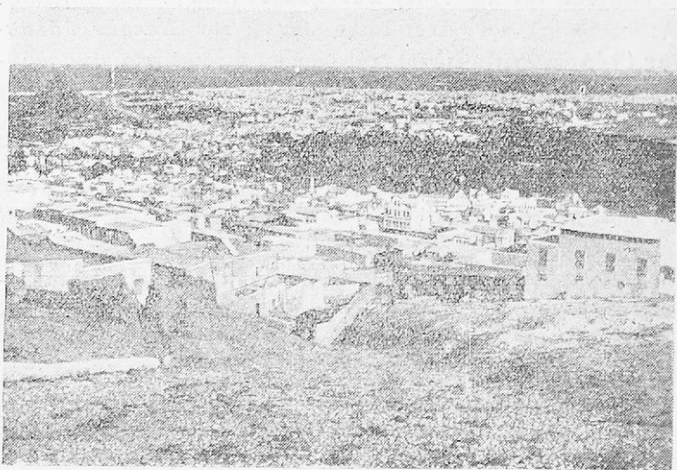

Συρία». Οἱ ἐκ δυσμῶν πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς αὐτὰ ἰσχυρῶς καὶ ἡ βροχὴ ἐδῶ εἶνε ἄφθονος· διὰ τοῦτο αἱ δυτικαὶ αὐτῶν κλιτύες ἔχουν πυκνὴν βλάστησιν. Ἄλλοτε ὑπῆρχον πυκνὰ δάση καὶ ἀπὸ κέδρους, ἐνῶ σήμερον ὀλίγα λείψανα αὐτῶν ὑπολείπονται. Τὸ καταβύθισμα προεκτείνεται καὶ πρὸς Β, διαρροόμενον ὑπὸ τοῦ Ὁρόντου ποταμοῦ. Τὸ νότιον μέρος τῆς Συρίας λέγεται *Παλαιστίνη* (βλέπε πίν. 2 σελ. 34). Εἰς τὸ βαθὺ αὐτῆς καταβύθισμα (κοιλίᾳς τοῦ Γῶρ) ῥεεὶ ὀρητικὸς ὁ *Ἰορδάνης* ποταμὸς (ἴσως εἰς τὸ μῆκος μὲ τὸν Ἀγγελῶν), πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον. Διαρροεὶ πρῶτον τὴν ἐλώδη λίμνην Μερῶμ, ἔπειτα διέρχεται τὴν πολὺχθον *Γεννησαρέτ* (280 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφ. τῆς θαλάσσης) καὶ τελευταῖα χύνεται εἰς τὴν *Νεκρὰν θάλασσαν* (ἢ Ἀσφαλιτῆς λίμνη), τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια εἶνε χαμηλοτάτη ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐπιφάνειαν τῆς γῆς (—390 μ., ὁ πυθμὴν τῆς 800 μ. βάθους). Ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐξάτμισιν ἔχει τόσον ἄλας καὶ ἄσφαλτον, ὥστε οἱ ἰχθύες, τοὺς ὁποίους φέρουν ἐδῶ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, θνήσκουν. Ἡ περὶ τὴν χώρα εἶνε γυμνὴ καὶ δίδει λυπηρὰν ὄψιν. Κατὰ τὸ νότιον αὐτῆς μέρος ὑπῆρχον τὰ Σόδομα, τὰ ὁποῖα κατεπονίσθησαν εἰς τὴν λίμνην.

Πέραν τοῦ Ἰορδάνου, πρὸς Α, εἶνε ἡ χώρα *Ὑπεριορδανία* (π. Περαιά). Ἡ δυτικὴ αὐτῆς ἀπότομος πλευρὰ δέχεται τὸν χειμῶνα βροχὰς ἢ χιόνας καὶ διὰ τοῦτο καλλιεργεῖται· ἀνατολικῶς ὁμως ἡ χώρα μεταβάλλεται εἰς ἔρημον (βλ. πίν. 2 σελ. 34).

Ἱστορικὴ καὶ πολιτικὴ ἄποψις. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου ἦτο πυκνὸς ὁ πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ὑπῆρχον μεγάλαι πόλεις (Τύρος, Σιδῶν), ἀπὸ τὰς ὁποίας οἱ ἐμπορικοὶ καὶ ναυτικοὶ Φοινίκες ἴδρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατόικουν οἱ *Φιλισταῖοι*, ἐνῶ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (τὴν γῆν Χαναάν) κατόικουν οἱ *Ἰουδαῖοι*. Ἡ Συρία διετέλεσε καὶ ὡς Ἑλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), ὁπότε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις *Ἀντιόχεια* παρὰ τὸν Ὁρόντην (ἄλλοτε 700 χιλ. κ.), ὅπου τὸ πρῶτον ὀνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον, μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἦσαν εἰς τὸ τέμα τῶν ὁδῶν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες οὗτοι εἶνε χωμένοι ἀπὸ σωροῦς ἄμμου καὶ λά-

σπης, τοὺς ὁποίους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Ἀκρωτήρια δυτικῶς τῶν λιμένων τῆς **Καΐφας** καὶ τῆς **Βηρυτοῦ** προστατεύουν τούτους ἀπὸ τὰς προσχώσεις, τὰς ὁποίας δημιουργεῖ τὸ θαλάσσιον ρεῦμα. Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ Συρία ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν Τουρκίαν καὶ διεμοιράσθη μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Ἡ βόρειος Συρία σήμερον εἶνε ὑπὸ τὴν ἐντολὴν τῆς Γαλλίας. Ἐδῶ, εἰς τὰς ἀνατολ. ὑπωρείας τοῦ Ἀντιλιβάνου, ἐκτείνεται ἐν μέσῳ ὁάσεως ἡ περιφέρημος πόλις **Δαμασκός** (βλ. πίν. 2 σελ. 34), σπουδαία βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ θέσις (δαμασκηναὶ σπάθαι), συνδεο-

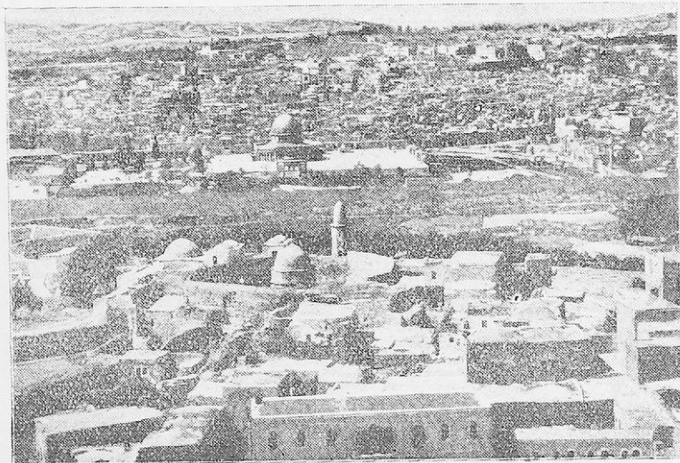

Εἰγ. 9. Ἡ Δαμασκός.

μένη μὲ τὴν Βηρυτὸν διὰ σιδηροδρόμου. Σπουδαία πόλις εἶνε καὶ τὸ πρὸς Β. **Χαλέπιον**, ἄλλοτε ἀφετηρία τῶν καραβανίων, σήμερον δὲ σπουδαῖον σιδηροδρ. κέντρον.

Ἡ ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἐντολὴν Παλαιστίνη, ὤρισθη ὅπως δεχθῆ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι εἶνε σκορπισμένοι εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ πρωτ. αὐτῆς **Ἱερουσαλήμ** (βλ. πίν. 2 σ. 34) «ἡ Ἁγία πόλις», εὐρίσκειται εἰς ὕψος 800 μ. καὶ εἶνε τιμωτάτη διὰ τὴν θρησκείαν ἡμῶν· ἱερὰ ἀκόμη θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Μωαμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες χριστιανῶν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον συρρέουν ἐδῶ (ιδίως τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα), διὰ νὰ

προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ Ἀραβας χριστιανούς, Ἰουδαίους καὶ Ἑλλήνας καὶ εἶνε ἕδρα πατριάρχου. Ἐπίνειον τῆς πόλεως εἶνε ἡ Ἰόππη (κ. Γιάφα), ἡ ὁποία συνδέεται μὲ αὐτὴν διὰ σιδηροδρόμου. Εἰς ὅλην τὴν Συρίαν καὶ τὴν Παλαιστίνην ἐπικρατεῖ ἡ Ἀραβικὴ γλῶσσα, ἀκούεται ὁμως καὶ ἡ Ἑλληνικὴ.

Εἰκ. 10. Ἡ Ἁγία πόλις Ἱερουσαλήμ.

Πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ὑψώνεται τὸ ὄρος Σινᾶ μὲ ἑλληνικὸν μοναστήριον. Εἶνε γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μωϋσέως.

Ἀσκήσεις. 1. Τὸ ἀερόπλοιο «Τσέππελιν» ἐπέρασεν τῷ 1929 ἐπάνω ἀπὸ τὴν Νεκρὰν θάλασσαν 237 μ. ὑψηλὰ ἀπ' αὐτὴν. Εἰς ποῖον ὕψος τῆς θαλασσίας ἐπιφανείας ἐπέταξε; — 2. Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλήμ μέχρι τῆς Ὑπεριορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ὕψη. — 3. Ποῖα ἄλλα μέρη γνωρίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης; — 4. Εὐρὲ εἰς τὸν χάρτην τὴν Ναζαρέτ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις πού γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν ἱστορίαν. — 5. Ποῖαν

μεγάλην νῆσον σχηματίζει ἢ προέκτασις τοῦ ὄρους Ἄμα-
νοῦ, καὶ τὶ ἐνθυμεῖσαι περὶ αὐτῆς ἀπὸ τὸ παρελθὸν ἔτος;

Γ' ΑΡΑΒΙΑ

Ἐρωτ. 1. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς Ἀραβίας μὲ τὴν
Εὐρώπην (βλ. πίν. 2). — 2. Τί σχῆμα ἔχει καὶ μὲ ποίας
θιλάσσας βρέχεται; — 3. Παρατήρησε τὰς ἐδῶ Βρετανι-
κὰς κτήσεις.

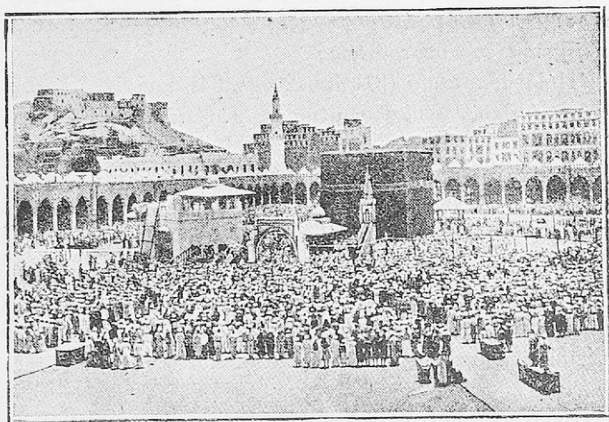
Ἡ Ἀραβία εἶνε τραπεζοειδῆς καὶ ὑψηλὴ χώρα γεμάτη ἀπὸ
ἐρήμους. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν ὁμοίομορφον Ἀφρικανικὴν ἠπει-

Εἰκ. 11. Κατασκήνωσις Ἀράβων (Βεδουίνων)

ρον διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἢ ὁποία εἶναι προέκτασις τοῦ
Συριακοῦ ταφροειδοῦς καταβυθίσματος. Λόγω τῆς νοτίας θέσεως
ἔχει κλίμα θερμὸν, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς
θαλάσσης, τὰ ὁποία εἶνε ἀπὸ τὰ θερμότερα τῆς γῆς. Μόνον ἡ
παράλια καὶ ὑψηλὴ χώρα Ἰεμένη δέχεται πλουσίως βροχὰς διὰ
τοῦτο αὐτὴ ἔχει πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα (φοίνικας, πορτοκαλ-
λέας), παράγει σιτηρὰ καὶ ἔχει πικνὸν πληθυσμὸν (Εὐδαίμων
Ἀραβία). Εἶνε πατρίς τοῦ Ἀραβικοῦ καφῆ καὶ τοῦ κομμιοδέν-
δρου (ἀραβικὸν κόμμι). Παρὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης (πορθμὸς Βαβ-ελ-μανδέβ, δηλ. πύλη τῶν δακρυῶν) εἶνε
ἰδρυμένη ἡ Ἀγγλικὴ ἀποικία Ἄδεν, ὄχιρὸς σταθμὸς. Ὀλίγας
βροχὰς δέχονται αἱ περιοχαὶ Χεδζὰς καὶ Νέδς, ἀρκετὰς

ὅμως διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἄλλα μέρη εἶνε ἄνδρα καὶ ἔρημα, δι' αὐτὸ γενικῶς ἡ Ἀραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, οἱ ἄραβες, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κτηνοτρόφοι νομάδες καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Βεδουῖνοι. Αὐτοὶ περιφέρονται μὲ τὰ πρόβατα, τὰ ἄλογα καὶ τὰς καμήλους τῶν ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκουν ὀλίγην βλάστησιν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι, ὁ αὐξανόμενος Ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐξηπλώθη εἰς τὰς περὶ ἑξὶ χώρας. Ἀπὸ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ Ἀραβες ἐτρά-

Εἰκ. 12. Οἱ προσκυνηταὶ εἰς τὴν Καάβαν τῆς Μέκκας.

πησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις κυριεύσαντες τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, ὅλην τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀραβία διαίρεται εἰς διάφορα κράτη. Ἡ Ἀγγλία διὰ κατοχῶν εἰς διάφορα παράλια μέρη ἔχει ἐξασφαλίσει τὴν σπουδαίαν παραλιακὴν γραμμὴν τῶν συγκοινωνιῶν της. Οἱ Ἀραβες ἔχουν τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν καὶ ἱερὰ πόλεις αὐτῶν εἶνε ἡ Μέκκα καὶ ἡ Μεδίνα, ὅπου φθάνει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τοὺς Συριακοὺς σιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶνε ἡ πατρίς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίαν εἶνε ὁ τάφος αὐτοῦ. Μυριάδες προσκυνητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μὲ τὸν σιδηροδρόμον ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν εἰς τὴν Μέκκαν διὰ νὰ

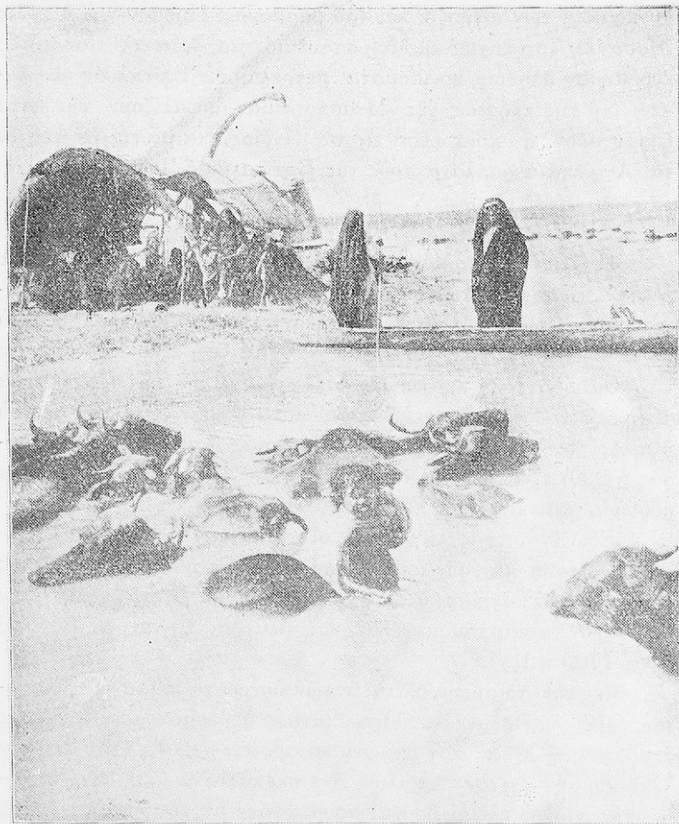
προσκυνήσουν τὴν Καάβαν, δηλ. ἓνα κυβοειδὲς οἰκοδόμημα ὅπου φυλάσσεται ἱερὸς λίθος (μετεωρόλιθος). Ἄλλοι διὰ θαλάσσης ἔρχονται εἰς τὰς ἱερὰς πόλεις διὰ τοῦ λιμένος **Δξέδδα**, ὁ ὁποῖος συνδέεται μὲ τὰς πόλεις διὰ σιδηροδρόμου. Καθ' ἡμέραν τὸ 1)10 τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὀρίζοντος πού εὐρίσκεται ἡ Μέκκα διὰ νὰ προσευχηθῇ.

Δ' ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ (ΙΡΑΚ)

Ἔρωτ. 1. Παρατήρησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τοὺς μεγάλους ποταμοὺς Εὐφράτην καὶ Τίγρητα. — 2. Πόσον μακρὰν ἀπὸ τὸν ροῦν τοῦ Εὐφράτου πηγάζει ὁ Τίγρης; — 3. Διατὶ λέγεται ἡ χώρα τοιοῦτοτρόπως;

Ἡ Μεσοποταμία (βλ. πίν. 2 σελ. 34) ὁμοιάζει μὲ πλατεῖαν λεκάνην, ἡ ὁποία ἀνοίγεται μέσα εἰς ὑψηλὰς πλευρὰς ὑψιπέδων. Δι' αὐτὸ ὀλίγας βροχὰς δέχεται. Ἄλλ' οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Εὐφράτης καὶ Τίγρης μὲ τὰς πλημμύρας ποτίζουν καὶ λιπαίνουν τὸ ἐρημικὸν τοῦτο ἔδαφος. Μὲ τὴν λάσπην πού φέρουνν δημιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν των μέγα δέλτα, τὸ ὁποῖον προεκτείνεται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ. Ὅταν λυώνουν τὰ χιόνια εἰς τὰ βουνὰ ἢ πίπτουν εἰς αὐτὰ πλούσιαι βροχαὶ κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάιον, οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦν καὶ αἱ παραποτάμια περιοχαὶ ποτίζονται εὐκόλα. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ οἱ ἐδῶ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος εἶχον καταστήσει τὴν χώραν πλουσίαν εἰς σιτηρὰ καὶ γεμάτην ἀπὸ φοίνικας. Ἐδῶ εἰς τὴν Βαβυλωνίαν ἰσχυρίζονται μερικοὶ ὅτι ἦτο ὁ παράδεισος πού κατόκησαν οἱ πρωτόπλαστοι. Διὰ τὴν εὐφορίαν αὐτὴν καὶ τὴν εὐνοϊκὴν θέσιν διὰ τὸ ἐμπόριον ἤγμασαν εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἡ μυθικὴ πόλις τῶν Ἀσσυρίων **Νινευὶ** καὶ ἡ μεγίστη τῶν Βαβυλωνίων **Βαβυλὼν**. Γειτονικοὶ λαοὶ ἐνίκησαν τοὺς κατοίκους αὐτῆς καὶ κατέρριψαν τὰς πόλεις εἰς ἐρεῖπια. Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ὅποτε ἐκτίσθησαν αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις **Σελεύκεια** καὶ **Κτησιφῶν**. Κατόπιν ἤγμασαν ἐπὶ τῶν Ἀράβων Καλιφῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ **Βαγδάτη** εἶχε 2 ἑκατ. κατ. καὶ ἦτο ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Ἀργότερα οἱ Τοῦρκοι, ἐπειδὴ ὡς νομάδες παρημέλουν τὴν γεωργίαν, ἡ περίξ ἐρημικὴ ἄμμος ἐπεξετάθη εἰς τὰς παρημελημένας θέσεις καὶ ἀφῆκε μόνον ὀάσεις. Εἰς τὸ γυμνὸν ἔδαφος περιφέρονται σήμερον τσακάλια. Οἰκοδομαὶ ἀπὸ πλίνθους

καὶ λοφώδεις σωροὶ ἀπὸ ἄμμον σκεπάζουν τὰς θέσεις τῶν ἀρχαίων πόλεων, τὰς ὁποίας ἀνασκάπτει ἡ σκαπάνη τῶν ἀρχαιολόγων. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι εἶνε μουσουλμάνοι, Ἀραβικῆς

Εἰκ. 13. Εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ.

καταγωγῆς. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ χώρα ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ ἀνεγνωρίσθη ὡς βασιλείον μετὸ ὄνομα Ἰράκ. Ἡ πρωτ. αὐτοῦ, ἡ Βαγδάτη (βλ. πίν. 2 σ. 34) συνεδέθη σιδηροδρομικῶς μετὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἤρχισε

νά λαμβάνη νέαν ἀκμήν. Ἀπ' αὐτὴν προεκτείνεται ἡ γραμμὴ ἕως εἰς τὴν **Βάσσαν** (ἢ Βασόραν), ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει ὁ θαλάσσιος πλοῦς, κατ' ἀρχὰς διὰ τοῦ ποταμοῦ. Οἱ Ἕλληες σήμερον ἐγκαθιστοῦν ἀρδευτικὰ ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ αὐξηθοῦν αἱ συγκομιδαὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος. Προσέτι καὶ ἡ πόλις **Μοσοῦλη** ἤρχισε νὰ λαμβάνη σπουδαιότητα, διότι πλησίον αὐτῆς εὐρέθησαν πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου. Ἐπὶ πλέον οἱ Ἕλληες διὰ τῆς κτήσεως τῆς Μεσοποταμίας ἀσφαλίζουν τὴν κατὰ ξηρὰν ὁδόν, ἡ ὁποία φέρει εἰς τὰς Ἰνδίας, διὰ ταύτης δὲ πετοῦν τὰ Ἕλληικά ἀεροπλάνα πρὸς τὰς Βρετανικὰς Ἰνδίας.

Ε' ARMENIA

Ἡ Ἀρμενία ὁμοιάζει κατὰ τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Εἶνε ὄρεινὴ χώρα μὲ πολλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι ἐνώνονται ἀπὸ τὸ ἓν μέρος μὲ τὰ Ποντικὰ ὄρη καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ τὰ ὄρη τοῦ Ἰράν. Ἐδῶ ὅμως ὅλα τὰ ὄρη εἶνε ἄδενδρα καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ τὰ ἠφαιστειογενῆ πετρώματα λάβαν καὶ στάκτην. Τὸ ὑψηλότερον καὶ γνωστόν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὄρος Ἀραράτ (5200) εἶνε ἠφαιστειον, τοῦ ὁποίου ἡ αἰωνία χιὼν εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακρὰν.

Ἐδῶ ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν οἱ ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, οἱ ὁποῖοι περνοῦν ἀπὸ ὑψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν τὰς ὄροσειράς μὲ ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικὰ μέρη μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν κλείονται μεγάλαι καὶ ἀλυμραι λίμναι (ἡ Βὰν εἰς ὕψος 1700 μ.).

Μὲ τὴν τοιαύτην διάταξιν τῶν ὄρέων τὸ κλίμα τῆς Ἀρμενίας εἶνε ἠπειρωτικόν. Ὅχι σπανίως ἡ θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει +38° καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει —20°. Ὅλα ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Ἀπρίλιον εἶνε σκεπασμένα μὲ χιὼνα. Ἡ τῆξις τῆς χιὼνος καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν μὲ τὴν ἠφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὐφορον ἔδαφος. Ἡ Ἀρμενία εἶνε ἡ πατρίς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει ἀρκετὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Ἀλλ' αἱ ἄθλια ὁδοὶ ἐμποδίζουν τὴν μεταφορὰν τούτων.

Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 2 1)2 ἑκατ. Οἱ Ἀρμένιοι εἶνε Ἀριανῆς καταγωγῆς καὶ διὰ τὰ ὄχυρά ὄρη τῆς χώρας τῶν ἐφύλαξαν τὸν χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ

τοὺς Ἕλληνας (μονοφυσιῖται). Εἶνε ἐπιμελεῖς γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Ἐπαθάν ὅμως ἀπὸ τοῦς Τούρκους κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τόσας σφαγὰς καὶ καταστροφάς, ὥστε ὀλίγοι σήμερον μένουσι εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦσι εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδειοι ἔμποροι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μένουσι σήμερον 30 χιλ. πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς τὸ *Κουρδιστάν*, ζοῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι οἱ

Πίναξ 2. Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Περσίδος Ἀσίας

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμετρ.	Κάτ. κατὰ χιλ.	Πυκν. πληθ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις μετὸν πληθ. κατὰ χιλ.	Σπουδαιότ. προϊόντα
Τουρκία	760.000	14.000	18	Ἄγκυρα (100) Σμύρνη (160) Ἄδανα (72) Προύσα (62) Μερσίνα (50) Τραπεζοῦς	σιτηρὰ καπνὸς ὀπῶραι μαλλί
Συρία (Γαλ. ἐντολή)	200.000	2.800	17	Βηρυττός (150) Δαμασκός (250) Χαλέπιον (200)	σιτηρὰ ὀπῶραι μαλλί
Παλαιστίνη (Βρετ. ἐντολή)	23.000	1.000	41	Ἱερουσαλήμ (95) Ἰόππη (50)	σιτηρὰ ὀπῶραι
Ἑπεριορδανία	40.000	300	7	Ἄμμάν (12)	χοιρομάδες δέρματα
Ἀραβία	2 600.000	7.000	3	Μέκκα (70) Μεδίνα (30) Δζέδδα (25)	χοιρομάδες δέρματα καφές
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	302.000	3.300	18	Βαγδάτη (300) Μοσούλη (60) Βάσσα (50)	μαλλί σιτηρὰ χοιρομάδες πετρέλαιον

Κοῦρδοι, ὁμιλοῦντες γλῶσσαν ὁμοιάζουσαν μετὰ τὴν Περσικὴν. Εἶνε μοαμεθανοὶ καὶ ἐχθροὶ τῶν Ἀρμενίων ἐπιτιθέμενοι ἐναντίον των ὡς λησταί.

Ἡ Ἀρμενία δὲν εἶνε αὐτόνομος χώρα. Ἡ Συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1919) εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν. Τὸ Ν. Δ. τμήμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν· ἐδῶ οἱ Τούρκοι σήμερον *Ι. Σαρεῆ*. Γεωγραφ. τῶν Ἠπείρων Γ' Γερμανοσ. Ἔκδ. Α' 3]8]33 3

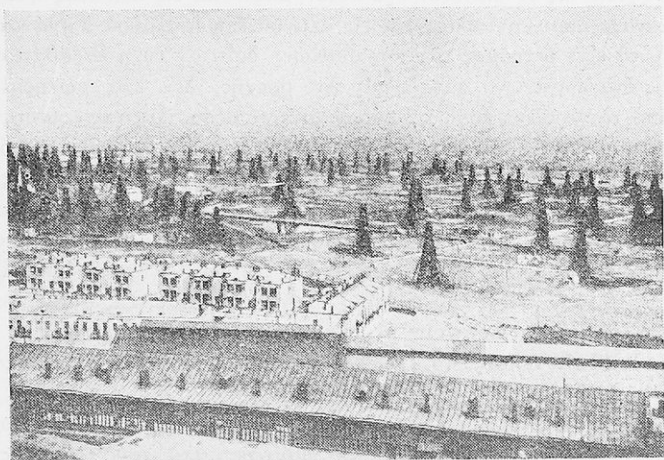
ιδρύουν σήμερα σιδηροδρομ. γραμμές διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, τὰ ἐξαιρέτα ὀπωρικά καὶ τὸ ἔριον τῶν ζώων καὶ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς ἱαματικὰς πηγὰς καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ὄρυκτῶν. Πρωτ. τῆς Τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶνε ἡ **Ἐρζερούμ** (30), ἡ Θεοδοσιούπολις τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, εἰς ὕψος 1880 μ., μὲ πολλὰ τζαμιά. Ἡ ΒΑ Ἀρμενία ἀποτελεῖ μέρος σοβιετικῆς δημοκρατίας, ἡ ὁποία λέγεται Ὑπερκαυκασία. Πρωτ. εἶνε ἡ **Ἐριβάν** (65). Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, ὅπου ἡ πόλις **Ταυρίς** (180), ἀνήκει πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν.

ΣΤ'. ΚΑΥΚΑΣΙΑ

Ἐρωτ. 1. Σύγκρινε τὸ μῆκος καὶ τὸ ὕψος τοῦ ὄρους Καυκάσου πρὸς τὰς Ἀλπεις. — 2. Ποίαν διεύθυνσιν ἔχει καὶ μεταξὺ ποίων θαλασσῶν ἐκτείνεται; — 3. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῶν ἐνταῦθα Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐν σχέσει πρὸς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου πόντου. — 4. Ποιοὶ ποταμοὶ ρέουν πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν;

Ὁ Καύκασος εἶνε τὸ ὄριον μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Πρόσθεν Ἀσίας. Ἐχει ὑψηλὰς κορυφὰς (Ἐλμπρους, 5600 μ.) καὶ ὑψώνεται ὡς τεῖχος ἀδιάβατον. Ὅπως καὶ τὰ Πυρηναῖα ὄρη, διὰ τοῦτο δυσκόλως τὸν ὑπερβαίνει κανεὶς. Ἡ πρὸς Β αὐτοῦ χώρα ἡ **Προκαυκασία**, εἶνε λοφώδης καὶ στεππώδης, ὁμοία μὲ τὰς στέππας τῆς Νοτίου Ρωσίας. Εἰς τὸ ὄρος κατοικοῦν διάφοροι ὄρεινοὶ λαοί, ὡς οἱ **Γεωργιανοὶ** καὶ οἱ **Γρουσῖνοι**. Πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου εἶνε ἡ **Ὑπερκαυκασία** (βλ. πίν. 3 σελ. 37) εἰς τὴν ὁποίαν διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ σιδηρόδρομος ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὄρος πρὸς Α., ἐνῶ ἀμαξιτὸς ὁδὸς μὲ δυσκολίαν ὑπερβαίνει τὸ ὄρος διὰ διόδου 2400 μ. ὕψους. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶνε ὑγρὰ καὶ θερμὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Κατὰ ταύτην εἶνε ἡ ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσιαι συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, ὀπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τεύτου. Κέντρον τῆς χώρας εἶνε ἡ **Τιφλίς**, γύρω ἀπὸ τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται καὶ Ἑλληνικὰ χωρία. Τὸ **Βατοῦμ** (ὁ βαθὺς λιμὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων) εἶνε ὁ λιμὴν τῆς εὐφόρου αὐτῆς δυτικῆς Ὑπερκαυκασίας. Ὅσον προχωρεῖ κανεὶς πρὸς τὴν Κασπίαν, τόσον ἡ χώρα παρουσιάζεται ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, διότι ἕως ἐδῶ δὲν φθά-

νον οι άνεμοι τῆς Μαύρης θαλάσσης. Πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς Κασπίας θαλάσσης παρὰ τὴν πόλιν **Βακοῦ**, εὐρίσκονται πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου· ἀπ' ἐδῶ τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται μέχρι τοῦ Βατοῦμ διὰ σωλήνων μήκους 840 χιλιομ., διὰ τὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφορὰν. Ἀπὸ τὸ πετρέλαιον αὐτὸ καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατοῦμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς Τιφλίδος σταματᾷ καὶ εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς τὸ **Πότι**.

Εἰκ. 14. Πετρελαιοπηγαὶ τοῦ Βακοῦ.

Ἡ Καννασῖα πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἐνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ.

Ζ'. ΙΡΑΝ (Ἀριανή)

Ἔρωτ. 1. Ποῖα ὄρη περιβάλλουν τὸ Ἰράν; — 2. Ὄνομάσατε τὰς χώρας καὶ τὰς θαλάσσας αἱ ὁποῖαι τὸ ὀρίζουν. — 3. Δεῖξε ὁδηγούμενος ἀπὸ ἱστορικὸν χάρτην τὴν πορείαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου πρὸς τὰς Ἰνδίας. — 4. Εὐρὲ τὸ ὕψηλόν ὄρος Ἰνδοκοῦχον. τὸ ὅποιον διέβη:

Ἑρωτικὴ ἀποψις. Τὸ Ἰράν, ὅπως ἡ Μ. Ἀσία καὶ ἡ Ἀραβία, εἶνε ὁροπέδιον (μέσ. ὕψ. 1300 μ.) ἔχον κατὰ τὰς

πλευράς ὑψηλὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα ἀποκλείουν αὐτὸ ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἰς αὐτὸ εἶνε καθαρῶς ἠπειρωτικὸν καὶ πολὺ ξηρόν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ἡμερονύκτιον εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνὰ πετρώματα διασχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χόματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, ὁ δὲ ἄνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θίνας, δηλ. ἐκτεταμένους σωρούς ἀπὸ ἄμμων.

Τὸ ὕδωρ τῶν ὀλίγων ποταμῶν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ ὄρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν ὄροπέδιον, μαζεύεται εἰς κοιλάδας ἢ λεκάνας, ὅπου μεταβίλλεται εἰς ἄλμυρὰ ἔλη ἢ ἄλμυρὰ **Τηγάνια**. Αὐτὰ εἶνε ὁ τρόμος τῶν καρβανίων, διότι ἂν τύχη καρβάνιον εἰς ἓνα Τηγάνι νὰ καταληφθῆ ὑπὸ βροχῆς, δὲν ἔχει σωτηρίαν ἀπὸ τὸ γλοιῶδες ἔδαφος, διότι βυθίζεται μέσα. Διὰ τὴν τοιαύτην σύστασιν τοῦ ἐδάφους τὸ ὄροπέδιον γενικῶς εἶνε ἄγονον καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν στέπαι μὲ ἀκανθώδεις θάμνους. Διὰ τοῦτο τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὑψηπέδου εἶνε κατάλληλον διὰ νομίδας κτηνοτρόφους. Αὐτοὶ τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἄλογα καὶ καμήλους. Καλλιέργεια εἶνε δυνατὴ εἰς τὰς ὑγρὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς πέριξ ὄρεινὰς περιοχάς. Εἰς αὐτάς, ὡς εἶνε ἐπόμενον, ὑπάρχουν αἱ περισσώτεραι πόλεις.

Πολιτικῶς τὸ Ἰράν διαιρεῖται εἰς τὴν **Περσίαν**, τὸ **Ἀφγανιστάν** καὶ τὸ **Βελουχιστάν**.

Οἱ κάτοικοι τῆς **Περσίας** (βλ. πίν. 3 σ. 37) εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν (Ἄριοι), λαβόντες ἀπὸ τοὺς Ἄραβας, ὅταν αὐτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν τους, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Εἶνε γεωργοὶ κατοικοῦντες εἰς τὰς μεγάλας δάσεις ἢ ζοῦν εἰς πόλεις ὡς τεχνῖται. Εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Περσίας ὑπάρχουν μεγάλοι κηποι ποιιζόμενοι τεχνητῶς, ὅπου παράγονται φοίνικες, ὄρουσα, πέπονες, ῥοδάκινα (τὰ Περσικὰ μῆλα), διάφορα ἄλλα ὀπωρικὰ καὶ φαρμακευτικὰ φυτὰ. Ἡ κτηνοτροφία φέρει κρέας καὶ ἔριον, μὲ τὸ ὁποῖον κατασκευάζονται τάπητες. Εἰς τοὺς εὐφόρους ἀγρούς γύρω ἀπὸ τὴν πόλιν **Σιράς** ὑπάρχουν κηποι ῥόδων ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ῥοδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν). Πλησίον αὐτῆς κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πρωτ. τῆς Περσίας, τῆς Περσепόλεως. Ἐπίνειον τῆς Σιράς καὶ κυριώτερος Περσικὸς λιμὴν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον εἶνε τὸ **Ἀβουσίρ**. Ἡ σημερινὴ πρωτεύουσα τῆς χώρας καὶ τὸ κέντρον τοῦ ὀδικοῦ δικτύου εἶνε ἡ **Τεχεράνη**, πόλις μὲ ὁδοὺς στενάς

καί με ἀγορὰς χαλιῶν καὶ μεταξωτῶν Ἡ χώρα δὲν ἔχει σιδηροδρομοὺς καὶ ἡ συγκοινωνία γίνεται με ἀυτοκίνητα καὶ με ἀεροπλάνα. Παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Τεχεράνην φέρει εἰς τὴν Τραπεζοῦντα διὰ τῆς Ταυρίδος. Οἱ Ρῶσσοι καὶ οἱ Ἄγγλοι ἔχουν ἐπιρροὴν εἰς τὴν χώραν καὶ ἐνδιαφέρονται κυρίως διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουσίων κοιτασμάτων τοῦ πετρελαίου, τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν ἐδῶ διὰ τὸ ὄρυκτόν τοῦτο ἡ Περσία κατατάσσεται μεταξὺ τῶν μεγάλων πετρελαιοφόρων χωρῶν τῆς γῆς.

Τὸ Ἄφγανιστάν (Β. Α. Ἰράν, βλ. τὸν κατωτέρω πίνακα)

Πίναξ 3. Αἱ χώραι τῆς Ἀνατ. Πρόσθεν Ἀσίας.

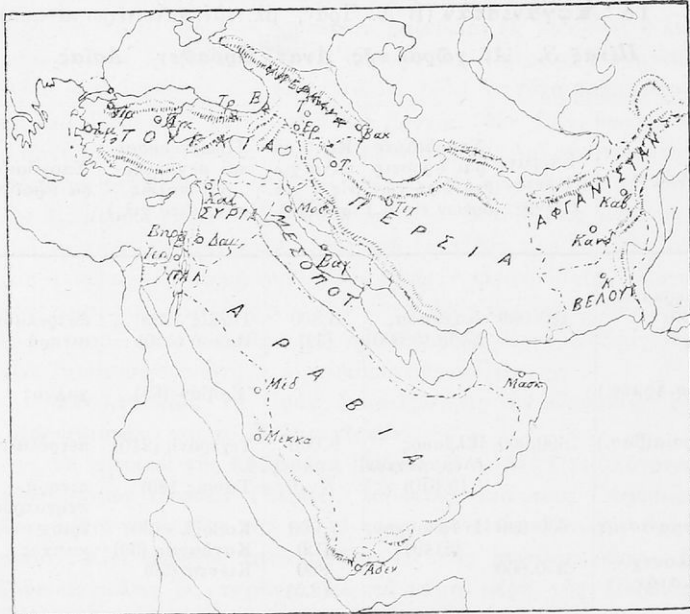
Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλίῳμ.	Σπουδαιότεροι ὄρσοισι. (τὰ ὑψη τῶν ὄρεων εἰς μ.)	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς 1 τετ. χιλίῳμ.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλύτεραι πόλεις (κάτ. κατὰ χιλ.)	Σπουδαιότερα προϊόντα
Ἑπερκαννασία (Ρωσ. Ἀρμεν.)	185.000	Κανάσος Ἐλβρ. (5.600)	5.800 (32)	Τιφλίς (280) Βαζοῦ (450) Ἐριβάν (65)	πετρέλαιον σιτηρὰ χαλκός
Περσία (βασ.)	1600.000	Ἐλβούρος (Δεμαβέντον 5.670)	9.000 6	Τεχεράνη (210) Ταυρίς 180)	πετρέλαιον σιτηρὰ κτηνοτροφ.
Ἀφγανιστάν Βελουτζιστάν	650.000 350.000	Ἰνδοκοῦχον (5140)	7.000 (12) 800 (2.5)	Καβοῦλ (160) Κανδαχάρ (30) Κιέττα (50)	ἔριον καπνός

κατοικεῖται ἀπὸ Ἀφγανούς μοαμεθανούς, συγγενεῖς με τοὺς Πέρσας. Εἶνε ἀνεξάρτητος ἡγεμονία χωρίζουσα τὸ Ρωσικὸν Τουράν ἀπὸ τὰς Βρετανικὰς Ἰνδίας. Ἡ πρωτ. αὐτοῦ **Καβοῦλ** κεῖται κατὰ τὴν σπουδαίαν διόδον πρὸς τὰς Ἰνδίας.

Τὸ **Βελουτζιστάν** (Ν. Α. Ἰράν) εὐρίσκεται κατὰ τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν, τὴν ὁποίαν διήλθε με τὸν στρατόν του ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἔχει ἀραιότατον πληθυσμὸν καὶ οἱ κάτοικοί του εἶνε νομάδες. Ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ὡς συνορευθὼν με τὰς Ἰνδίας συνδέεται πολιτικῶς μετὰ τῆς διοικήσεως τῶν Ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΘΕΝ ΑΣΙΑΣ

Εἰς τὴν πρόσθεν Ἀσίαν προεκτείνονται τὰ Εὐρωπαϊκὰ ὄρη καὶ σχηματίζονται ἔρημοι. Ἐνεκα τοῦ κλίματος καὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους μεγάλα μέρη αὐτῆς δὲν ἔχουν πικνὸν πληθυσμὸν. Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἠδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένας ἐκτάσεις εἰς ὀπωροφόρους κήπους.

Εἰκ. 15. Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Πρόσθεν Ἀσίας

Διὰ τὴν θέσιν τῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἡ Πρόσθεν Ἀσία ἦτο ἀνέκαθεν σπουδαία διαβατικὴ περιοχὴ. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἀκτὴν, τὴν «Ἀνατολήν» (Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Συρίαν), ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους συνηθοῦντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδίων καὶ τῆς Ἀνατ. Ἀσίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας. Σειρὰ ἰσχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν πολλαὶ θρησκεῖαι, ὡς ἡ Ἰουδαϊκὴ, ἡ Χριστιανικὴ καὶ ἡ Μωαμε-

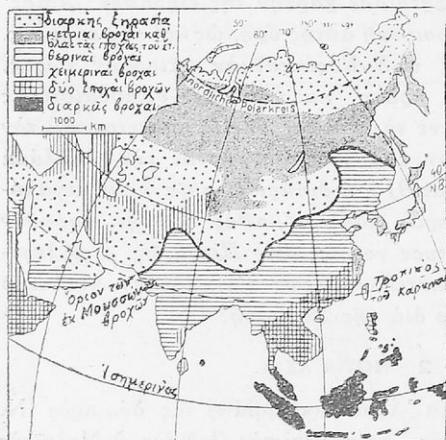
θανική. Διὰ τὴν τοιαύτην γεφυρώδη ἔκτασιν τῆς χώρας ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας ἔχει σήμερον *κοσμοπολιτικὴν* σημασίαν. Ἕλληνοι, Ῥώσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικὰ πλοῦτη.

Ἀσκήσεις. 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς *Πρόσθεν Ἀσίας*: ἰχνογράφησε τὰ *πτυχωσιγενῆ* αὐτῆς ὄρη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους. — 2. Χρωμάτισε τὰς ὑπὸ *Εὐρωπαϊκὴν* ἐπιρροὴν χώρας, ὥρισε τὰ *ἀνεξάρτητα κράτη* καὶ θέσε τὰς *σπουδαιοτέρας πόλεις*. — 3. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς ἐπιφανείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκάστου κράτους μὲ τὴν Ἑλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 2 καὶ 3) καὶ διάκρινε ποῖα εἶνε *μεγαλύτερα*. — 4. Ποίας ἱερὰς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν *Πρόσθεν Ἀσίαν*; — 5. Ταξίδευσε νοερώς ἀπὸ *Πειραιῶς* εἰς *Ἱεροσόλυμα*, ἀπὸ *Κωνσταντινουπόλεως* εἰς *Μέκκαν* καὶ ἀπὸ *Σμύρνης* εἰς *Ἀβουσίρ* διὰ τῆς *Βαγδάτης*.

2. ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

Γενικῶς. Ἡ Νοτία Ἀσία περιλαμβάνει τὰς δύο πρὸς Ν. μεγάλας χερσονήσους τῆς Ἀσίας καὶ τὰς Ἰνδικὰς ἢ Μαλαικὰς νήσους. Ἀπ' ἐδῶ διέρχονται οἱ κύκλοι *Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου* καὶ *Ἰσημερινός*, εἶνε λοιπὸν τὸ κύριον μέρος τῆς τροπικῆς Ἀσίας. Ὅλη σχεδὸν ἡ Νοτία Ἀσία εἶναι *Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι* καὶ λέγεται γενικῶς Ἰνδία. Σύμφωνα μὲ τὰς θέσεις τῶν χερσονήσων διακρίνωμεν τὰς *Ἐντεῦθεν* καὶ τὰς *Ἐκείθεν* Ἰνδίας. Τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα τῆς ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους ποὺ πνέουν ἐδῶ, τοὺς μουσσῶνας. Τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶνε Ἀραβικὸν καὶ σημαίνει ἐτησίας, διότι πνέουν τακτικὰ κάθε ἀνοιξιν καὶ φθινόπωρον. Ὅταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, ὁ ἀῆρ ἀναβαίνει ὑψηλὰ καὶ τότε ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν πνέει ὁ ψυχρότερος καὶ βαρύτερος ἀῆρ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας γεμῆτος ἀπὸ ὕδατμούς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον εἶνε ἀκόμη ὁ ἄνεμος αὐτὸς ἄστατος, ἀλλὰ τέλος γίνεται δυνατὸς καὶ διαρκής. Ἡ θάλασσα κτυπᾷ τὴν ξηρὰν μὲ μεγάλα κύματα, ὁ οὐρανὸς μαυρίζει, ἀρχίζουν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κατακλυσμαίαια. Ὁ ἄνεμος αὐτὸς εἶνε ὁ θερινὸς Μουσσῶν, ὁ ὁποῖος πνέει πρὸς τὴν ξηρὰν (βλ. εἰκ. 16). Ὁ βροχερὸς αὐτὸς ἄνεμος συναντᾷ εἰς τὸν

δρομόν του τὰ παραλιακὰ ὄρη **Δυτικὰ Γαταῖα**, τὴν ὄρεινὴν χώ-
ραν **Ἀσάμ** καὶ τὰς νοτίους κλιτύς τῶν **Ἰμαλαίων**, ὅπου ἀφίνει
τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς. Πολλάκις συμβαίνει εἰς τὰ ὄρη αὐτὰ
νά φθάνη τὸ ποσὸν τῆς βροχῆς εἰς 24 ὥρας τὸ ὕψος 1 μέτρου
(ἐν Ἀθήναις εἰς ὅλον τὸ ἔτος 0,40 μ.). Εἰς τὸ Ἀσάμ κατ' ἔτος

Εἰκ. 16. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ

μετρεῖται ἡ πί-
πτουσα βροχὴ 12
μ. Ἀλλ' ὁμως
πολλὰ μέρη, ὅ-
πως τὸ ὄροπέδιον
τῶν ἐντεῦθεν Ἰν-
διῶν, ἢ **Παντο-
σχάμπ**, καὶ ἡ ἄ-
νω περιοχὴ τοῦ
Ἰνδοῦ ποταμοῦ,
εὐρίσκονται ὑπὸ
τὴν σκέτην τῶν
βροχῶν τοῦ θερι-
νοῦ Μουσσῶνος
καὶ δέχονται ὀλί-
γην βροχὴν ἢ καὶ
καθόλου. Ὁ χει-
μερινὸς Μουσσῶν πνέει ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν Ἀσίαν ψυχρὸς καὶ
ξηρὸς καὶ ψυχραίνει τὰς γύρω περιοχάς. Τὸ Ἰνδοστάν καὶ τὸ
Παντοσχάμπ τότε προστατεύονται ἀπὸ τὸ ψῦχος μετὰ τὰ Ἰμα-
λαία ὄρη, ὅπως ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου μετὰ τὰς Ἀλπεις.

3) Αἱ ἐντεῦθεν Ἰνδίαί (ἐπιφ. 2.000.000 τ. χιλιομ.).

Ἐρωτ. 1. Ὅρισε τὰ ὅρια τῶν ἐντεῦθεν Ἰνδιῶν.—
2. Σύγκρινε τὸ ὕψος τῶν Ἰμαλαίων ὄρειν (Ἐβέρεστον,
8880 μ. ὕψ.) μετὰ τὸν Ὑμηττόν, τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸ Δευ-
κὸν ὄρος.— 3. Παρατήρησε τοὺς μεγάλους ποταμοὺς καὶ τὴν
χώραν Ἰνδοστάν.— 4. Ποία μεγάλη νῆσος σχηματίζεται ΝΑ;

Αἱ ἐντεῦθεν Ἰνδίαί εἶνε κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ
ὕγροτεραι ἀπὸ κάθε ἄλλην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγρ. πλάτους.
Τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα καὶ τὸ εὐφορὸν ἔδαφος εἰς μεγάλας ἐκτάσεις
ἐπιτρέπουν καὶ αὐξάνει [πολὴς καὶ πυκνὸς πληθυσμὸς. Τὸ 1)δ
σχεδὸν τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου κατοικεῖ ἐδῶ.

1. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῶν Ἰμαλαίων (δηλ. κατοικία τῶν χιόνων) ἔχει τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς ποὺ σχηματίζουν πελώριον τεῖχος. Αἱ νότια αὐτῶν ὄροσειραὶ διασχίζονται ἀπὸ πολλοὺς ποταμούς. Τὰ Ἰμαλαία φέρουν πολλὰ καὶ ποικίλα δάση. Εἰς τοὺς πρόποδας εἶνε τροπικὴ βλάστησις (ζουγκλα) μὲ ἐλέφαντας, πιθήκους, τίγρεις καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία. Ὑψηλότερον τῶν 1000 μ. ἀκολουθεῖ πυκνὴ τροπικὴ βλάστησις (μὲ πλατύφυλλα δένδρα), ἔπειτα ὕγρον δάσος βελονοφόρων, ὑψηλότερον χαμπυλόκλαδοι θάμνοι

Εἰκ. 17. Ἄποψις τῶν Ἰμαλαίων ἐκ τοῦ Δάργντσιλιγκ.

καὶ τέλος λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἄνθη. Ἀπὸ 5.000 μ. καὶ ἄνω ἀρχίζει ἡ περιοχὴ τῶν αἰώνιων χιόνων. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἕως τῶρα ἠδυνήθη νὰ ἀνοβῆ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοτάτου ὄρους τοῦ κόσμου (τὸ Ἐβέρεστον), ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, τὰς συνεχεῖς βροχὰς καὶ τὰ πολλὰ χιόνια. Τόλμηροὶ ὄρειβάται ποὺ προσεπάθησαν νὰ κατορθώσουν τοῦτο εὗρον τὸν θάνατον.

Εἰς τὴν πολίχνην Δάργντσιλιγκ (εἰς ὕψ. 2200 μ.) ἀναβαίνουν οἱ Εὐρωπαῖοι διὰ νὰ παραθερίσουν.

2. Πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων κεῖται τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγ-

γου ποταμοῦ ἢ τὸ **Ἰνδοστάν**. Ὁμοιάζει μὲ τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου ὅπως ἐκεῖνο, καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου προσχώνεται μὲ πολυάριθμα ποτάμια ἀπὸ τὰ ὄρη, διὰ τοῦτο εἶνε καὶ πολὺ εὐφορον. Τὸ Ἰνδοστάν εἶνε ὁ αἰτοβολὼν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἡ κοιτίς τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἡμισυ τῶν Ἰνδῶν ζῆ ἐδῶ εἰς χωρία ἢ μεγάλας πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαιόταται εἶνε ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν **Βεναρῆς** καὶ ἡ πρωτ. τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν **Δελχί**. Εἰς τὸν κάτω ῥοῦν τῶν ποταμῶν Γάγγου καὶ Βραμιαπούτρα τὸ ῥεῦμα διασχίζεται εἰς πολυαρίθμους κλάδους καὶ μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατὰ

Εἰκ. 18. Τροπικὴ βλάστησις τῶν Ἰνδιῶν ὑπὸ τὰ Ἰμαλάια

τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Σχηματίζονται ἐδῶ ἀπέφρακτα ἔλη ποὺ σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιάβατες ζουγκλες. Εἰς ἓνα πλωτὸν βραχίονα τοῦ δέλτα εἶνε κτισμένη ἡ μεγάλη πόλις **Καλκούτα**, προιεύουσα ἄλλοτε τῶν Ἰνδιῶν εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δρόμους τῆς συναντιῶνται ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν Ἰνδιῶν, τὸ Εὐρωπαϊκὸν ὅμως τμήμα τῆς πόλεως ἀστράπτει ἀπὸ καθαριότητα. Ἡ πόλις ἀποσιέλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

3. Ἡ λοφώδης χώρα **Ἀσσάμ** κατὰ τὸν μέσον ῥοῦν τοῦ

Βραμμιπούτρα ἀνεπιτύχθη εἰς τὴν σπουδαιοτάτην χώραν τοῦ **τεῖου** τῶν Ἐντεῦθεν Ἰνδιῶν. Αἱ Ἰνδίαι εἶνε ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς εἰς τὸ προϊόν τοῦτο.

4. Διαφορετικὴ εἶνε ἡ μορφή τοῦ **βαθυπέδου** τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Πέντε ποταμοὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλίια καὶ διαρρέουσι τὴν χώραν **Πενταποταμίαν** (Πανισχάμπ), τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὕτη παράγει πολὺν σίτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν Λαχώρη. Τὸ μέσον καὶ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου δὲν ἔχει ἀρκετὰς βροχὰς, καὶ διὰ τοῦτο ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κατ' ἔξοχὴν σίτον καὶ βιάμβακα. Τὸ **Καρασι** εἶνε λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ, νέα πόλις.

5. Τὸ **Δεκάν** εἶνε ἡ κυρία τριγωνικὴ χερσόνησος τῶν Ἰνδιῶν μὲ μορφήν ὄροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσότεραι βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσσοῦνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπὸτομα ὄρη **Δυτικὰ Γαταῖα**, μεγάλα τμήματα τοῦ ὄροπεδίου εἶνε ξηρὰ καὶ ἀραιῶς κατοκημένα. Εἰς εὐφορὰ ἠφαιστειογενῆ ἑδάφη, ἰδίως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνιας, καλλιιεργεῖται πολὺς βάμβαξ, ὁ ὁποῖος μεταφέρε-

Πίναξ 4. Κύρια προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν (1932)

Εἶδη	Εἰς χιλιάδ. τόνους	Εἶδη	Εἰς χιλιάδ. τόνους
ὄρουα	48.000	τέϊον (ἐξαγωγή)	179
σιτηρὰ	8.000	καφές »	12.5
ζαχαροζάλαμον	4.200	καουτσούκ	11
βάμβαξ	1 070	γαϊάνθρακες	22.000
γιούτα	1.700		
φυστίκια ἀράπινα	2.700		

ται δι' ἐξαγωγὴν εἰς τὴν **Βομβάνη**. Αὕτη εἶνε μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ακτῆς. Τὰ **Ἀνατολικά Γαταῖα** δέχονται βροχὰς κατὰ τὸν χειμερινὸν μουσσοῦνα. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ποταμοὶ σχηματίζουν προσχωιγενεῖς πε-

διάδας, αἱ ὁποῖα καλλιεργοῦνται καλῶς. Ὁ μεγαλύτερος ἐδῶ λιμὴν εἶνε ἡ **Μαδράς**.

6. Ἡ νῆσος **Κεϋλάνη** (δηλ. νῆσος τῶν λεόντων) εἶνε ἴση μὲ τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἔκτασιν· εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν δένδρα τῆς κανέλλας καὶ ἄλλα ἀρωματικά, εἰς δὲ τὰς κλιτύς τῶν ὁρέων ἔχει μεγάλας φυτείας τεύου καὶ καουτισού. Τὰ προϊόντα τῆς ἐξάγονται ἀπὸ τὸ **Κολόμπον**. Ἡ πόλις αὐτὴ εἶνε σπουδαῖος σταθμὸς δι' ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὁποῖα πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατ. Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Εἰς τὰ ΒΔ. τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ πλουσιώτερα μαργαριτοφόρα ὄστρακα τῆς γῆς. Ἐδῶ

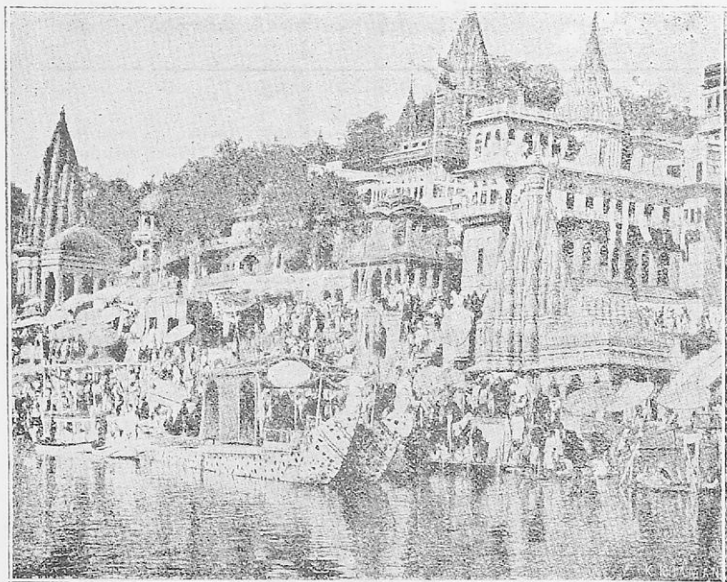
Εἰκ. 19. Ἄγαλμα Βουδδα Ἰνδικῆς τέχνης μὲ Ἑλληνικὴν ἐπίδρασιν.

κρατοῦν ὑποτεταγμένον πληθυσμὸν 350 ἑκατομ. Τοῦτο κατορθώνεται, διότι πρῶτον τὸ τροπικὸν κλίμα κάμνει τοὺς ἀνθρώπους χαλαροὺς, καὶ δεύτερον διότι ὁ λαὸς τῆς διαρεῖται εἰς πολλαθίμους φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλῆθος κληρονομικῶν τάξεων. Πρὸς Β καὶ ΒΔ κατοικοῦν οἱ Ἄριοι **Ἰνδοί**, οἱ ὁποῖοι ἀπ' ἀρχαιστάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμὸν. Ἀπ' αὐτοὺς π. γ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι «Ἀραβικοὶ ἄριθμοί»,

σηματίζεται μία σειρά ἀπὸ κοραλλογενεῖς νησιῶδες καὶ ψαμμολιθικούς βράχους διευθυνομένους πρὸς τὸ Δεξάν καὶ λεγομένη **Γέφυρα τοῦ Ἀδάμ**.

Πολιτικὴ ἀποψις, ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. Αἱ Ἐντεῦθεν Ἰνδοὶ εἶνε ὁ ἀδάμας τοῦ «Βρετανικοῦ στέμματος» καὶ ἡ πολυτιμοτάτη ἀποικία τῶν Ἀγγλων. Ὀνομάζεται «Ἀυτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν» καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως. 15 χιλιάδ. Ἀγγλοὶ ὑπάλληλοι καὶ 65 χιλιάδες στρατιῶται

διότι μετεδόθησαν εις ἡμᾶς ἀπὸ τοῦς Ἄραβας. Πρὸς Ν κατοικοῦν οἱ μελαῖφοι καὶ κοντοὶ **Δραβῖται**, λαὸς ὀλίγον πολιτισμένος (περὶ τὰ 70 ἑκατ.). Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν Ἰμαλαίων ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς **Θιβέτιοι**, εἰς δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀρχέγονος λαὸς, οἱ **Βεδδαί**. Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν σχεδὸν 600 ἰθαγενῆ κράτη ὑπὸ τὴν Βρεττανικὴν ἐπικυριαρχίαν. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς κατοικεῖ εἰς χαμηλὰς οἰκίας καὶ ζῆ βίον πτωχικόν. Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημῖαι (ὡς ἡ πανώλης), χιλι-

Εἰς. 20. Βεναρές, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν ἐπὶ τοῦ Γάγγου.

άδες δὲ κατ' ἔτος πλπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ἰδίως τῶν φαρμακερῶν ὄφρων. Προσέτι συμβαίνει νὰ ἐπέρχεται φοβερὸς λιμός, ἂν ἀργήσῃ ὁ θερινὸς μουσσὼν ἢ πέσῃ ὀλιγωτέρα τῆς συνήθους βροχῆς.

Κύρια θρησκείαι τῶν Ἐντεῦθεν Ἰνδιῶν εἶνε ὁ **Ἰνδοϊσμός** καὶ ὁ **Ἰσλαμισμός** (Μωαμεθανισμός). Ὁ **Βουδδισμός** εὐρίσκει

ται σχεδόν μόνον εις τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοῖσται πιστεύουν εἰς τὸν Θεὸν Βραχμᾶνα ὡς «ψυχὴν τοῦ κόσμου», δι' αὐτὸ ἡ θρησκεία των λέγεται καὶ Βραχμανισμὸς καὶ οἱ ἱερεῖς των Βραχμᾶνες. Πιστεύουν ὁμως καὶ εἰς ἄλλας θεότητες καὶ ἔχουν πολλὰς

Πίναξ 5. Αἱ Βρετανικαὶ Ἰνδίαι

Περιοχαί	Ἐπιφάνεια εἰς τ. Χιλ.	Κάτ. εἰς χιλ.	Κάτ. εἰς τετρ. χιλ.	Πρωτεύουσαι καὶ κυριώταται πόλεις (οἱ κάτοικοι κατὰ χιλ.)	Σπουδαίοντα προϊόντα
Αὐτοκρ. τῶν Ἰνδιῶν	4.700.000	355000	—	Δελχί (300) Βομβάη (1175) Καλκούτα(1130) Μαδράς (525) Χαϊδεραβάδ(400) Λαχώρα (280)	γιοῦτα βάμβαξ ὄρυζα τέιον σιτηρὰ δερμάτα
α. 15 Ἐπαρχίαι	2.800.000	275000	98	Καρατοί (215) Βεναρῆς (200) Δάρνσαιλιγ(20)	ἔριον ὄπιον καουτσούκ ὄπωρικὰ ἀρώματα
β. 18 Ἐξηρητημένα κράτη	1.800.000	82000	46		
γ. Προστατευόμενα κράτη (ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων)					
Βουτάν	50.000	250	5		
Νεπάλ	140.000	5650	40		
Κεϋλάνη (ἀποικία)	66.000	5000	70	Κολόμπο (250)	καουτσούκ κανέλλα τέιον, ἰνδ. καρύδια

προλήψεις καὶ μαγείας. Αὐταὶ φαίνεται ὅτι προσέρχονται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν κινδύνων καὶ τῶν φοβερῶν φυσικῶν καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν των. Νομίζουν ὅτι ἡ ψυχὴ των μετὰ θάνατον μεταβαίνει εἰς ἄλλον ἄνθρωπον ἢ ζῷον. Διὰ τοῦτο σέβονται τὰ ζῷα καὶ δὲν τρώγουν κρέας· τρέφονται κυρίως ἀπὸ φυτὰ. Κατ' ἔτος ἑκατοντάδες χιλιάδων συρρέουν εἰς θρησκευτικὰ πανηγύρεις ποῦ γίνονται εἰς τὰς ἱεράς των πόλεις,

όπου υπάρχουν αξιοθαύμαστοι ναοί στολισμένοι με μεγάλα αγάλματα. Ἡ Βεναρές εἶνε ἕν τοιοῦτον θρησκευτικόν κέντρον. Ἐκεῖ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ἱεροῦ Γάγγου, ἐλπίζει ἕκαστος Ἴνδος με ἓνα λουτρόν κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου νὰ καθαρῶσθῃ ἀπὸ πᾶν ἁμάρτημα. Εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βομβάης ζοῦν οἱ ἀρετικοὶ **Πάρσοι**, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τὸ πῦρ καὶ τοὺς νεκροὺς των ἐκθέτουν εἰς τοὺς «Πύργους τῆς σιωπῆς» διὰ νὰ καταφαγοῦν ἀπὸ τὰ ὄρνεα.

Ἀπὸ τὰς Βρεττ. Ἰνδίας εἰσάγονται εἰς τὴν Ἑλλάδα τέϊον, κανέλλα, πιπέρι, λιναρόσπορος, κάνναβις, δέρματα καὶ ἄλλα.

Ἀσκήσεις. 1. Σύγκρινε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἀυτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν με τὴν Εὐρώπην. — 2. Σύγκρινε τὸ δασικὸν ὄριον τῶν Ἰμαλαῶν με τὸ ὄριον τῶν Ἑλληνικῶν ὄρέων. — 3. Ποῖαι ὁδοὶ φέρουν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἰς τὰς Ἐντεῦθεν Ἰνδίας (ἠπειρωτικῶς καὶ θαλασσίως); — 4. Πῶς ἔχουν ἀσφαλίσαι οἱ Ἄγγλοι τὰς ὁδοὺς αὐτάς; — 5. Ποίους περιφήμους Ἰνδοὺς γνωρίζεις; (ὁ ποιητὴς Ταγκόρ, ὁ Γκάντι). — 6. Τί προϊόντα λαμβάνει ἡ Εὐρώπη ἐξ Ἰνδιῶν;

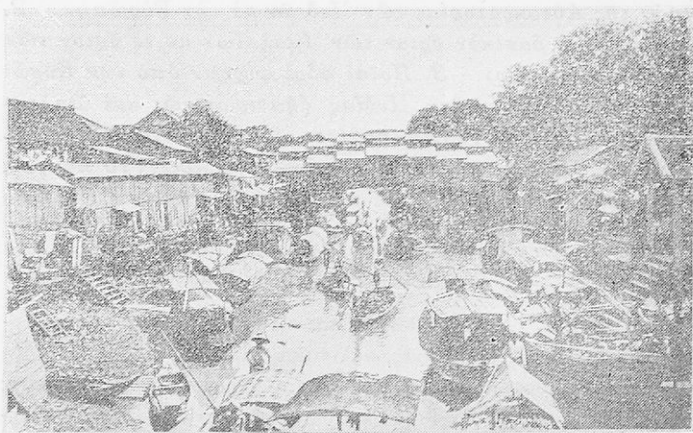
Β) ΑΙ ΕΚΕΙΘΕΝ ΙΝΔΙΑΙ (ἢ Ἰνδοκίνα)

Γενική. Αἱ Ἐκεῖθεν Ἰνδίαι εἶνε χερσόνησος σχηματιζομένη ἀπὸ μακρὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ΝΑ. Μία ἀπὸ αὐτὰς προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον **Μαλάκκαν**, ἡ ὁποία πλησιάζει τὸν ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὴν Νοτίαν Σινικήν θάλασσαν. Οὕτως ὀλόκληρος ἡ χερσόνησος ὁμοιάζει με σχῆμα κλεισμένης χειρὸς με τὸν δείκτην ἀνοιγμένον, καὶ δεικνύει ὅτι εἰς περασμένους χρόνους ἦτο ἡ χώρα ἠνωμένη τὰς ἄλλας Ἰνδικὰς νήσους καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Εἶνε ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν, διὰ τοῦτο τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος λέγεται «Ἰνδοκίνα».

Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ἐκτείνονται μακροὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὰ ὁποῖα προσχώνονται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν. Εἰς τὰ παράλια βαθύπεδα πανταχοῦ λάμπουν αἱ ὑγραὶ ἐκτάσεις τῶν ὄρυζων καὶ γενικῶς ὁ ζωϊκὸς καὶ φυτικὸς κόσμος εἶνε ὁμοιος με τὸν τῶν Ἰνδιῶν, ὅπως εἶνε καὶ τὸ κλίμα των. Ἐπειδὴ αἱ κοιλάδες καὶ πρὸ πάντων τὰ βαθύπεδα εἶνε πυκνῶς κατωκημένα, εὐκόλα μεταφέρεται ἡ ἄρθνος αὐτοῦ ὄρυζα εἰς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον

ἀπὸ τὰς πόλεις *Ραγκούν*, *Βαγκόν* καὶ *Σαϊγκόν*. Τὰ ὄρη ἔχουν μεγάλη δάση καὶ παρέχουν τὸ «τικόξυλον», τὸ ὁποῖον εἶνε καταλληλότερον διὰ τὴν ναυπηγίαν. Αἱ Ἰνδία ἔχουν καὶ μεταλλικὸν πλοῦτον (ιδίως ψευδάργυρον καὶ κασσίτερον). Ὁ πληθυσμὸς ἀνήκει κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κινεζικὴν φυλὴν (Μογγόλοι) καὶ ἔχει θρησκείαν τὸν Βουδδισμόν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὸ μόνον ἐδῶ ἐλεύθερον κράτος εἶνε τὸ Σιάμ (βλ. πίν. 6. σελ. 49). Τὸ δυτικὸν καὶ νότιον μέρος ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους. Αὐτοὶ εἰς τὴν *Βορρειανικὴν Μαλάκκαν* ἔχουν ἐγκαταστήσει μεγάλας φυτείας καουτσούκ, αἱ

Εἰς, 21. Ζοή εἰς διώρυγα τοῦ Σιάμ.

ὅποια ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τοῦ προϊόντος τούτου. Ὁ ἐδῶ λιμὴν *Σιγγαπούρ* κατοικεῖται τὸ πλεῖστον ἀπὸ Κινέζους. Εἶνε τὸ «Γιβραλτὰρ» τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, ὀχυρωμένη μὲ τεράστιον θαλάσσιον φρούριον. Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, ἡ Ἰνδοκίνα, εἶνε *Γαλλικὴ* ἀποικία. Ἐπειδὴ τὸ κλίμα διὰ τοὺς Εὐρωπαίους εἶνε νοσηρὸν, κατόκησαν ἐδῶ πολλοὶ Κινέζοι.

Γ) ΙΝΔΙΚΑΙ ἢ ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Ἔρωτ. 1. Μέτρησε τὸ πλάτος τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας. — 2. Ὄνόμασε τὰς μεγαλύτερας νήσους μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. — 3. Εὐρὲ τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης. — 4. Παρατήρησε τὰ βάθη τῆς θαλάσσης πρὸς Ἀ τῶν Φιλιππίνων.

Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι (καὶ Ἰνδονησία, ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι), εἶνε λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς, ἡ ὁποία ἔξετείνεται ἀπὸ τὴν Ἀσίαν ἕως εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Αὐτὴ ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ μέγα

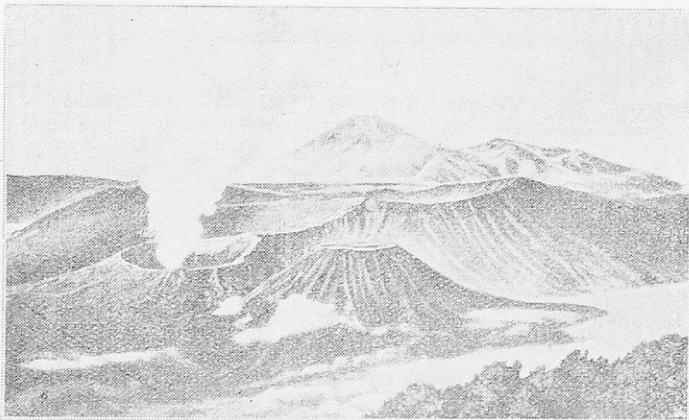
Πίναξ 6. Ἐκεῖθεν Ἰνδία

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλίομ.	Κάτ. κατὰ χιλ.	Κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ.	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότατα προΐοντα
Βιρμάν (Βρεττ. κτήσεις)	600.000	13.000	22	Ῥαγκούν (340)	ῤρυζα
Μαλαϊκὴ ἔνωσις	130.000	2.600	19		καουτσούκ ῤρυζα
Βρετ. Μαλάκκα	4.000	1.000	270	Σιγκαπούρη (500)	καουτσούκ ῤρυζα
Σιάμ	520.000	12.000	23	Βαγκόκ (500)	ψευδάργ. ῤρυζα
Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα	731.000	21.500	28	Σαϊγκὼν (110) Χανοῖ (100)	τικόξυλον ψευδάργ. ῤρυζα καουτσούκ κασσίτερος

μέρος, ὅπως ἡ Αἰγιῆς εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Διακρίνεται ἡ συνάφεια αὐτῶν ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν καὶ ἀπὸ τὴν πλατεῖαν ἔκτασιν τῆς ἀβαθοῦς θαλάσσης. Ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς γῆς, ὅπου ἔχουν γίνεαι τοιαῦται διαρρήξεις (π. χ. ἐν τῇ Μεσογείῳ), αἱ νῆσοι πάσχουν ἀπὸ πολλοῦς σεισμοῦς, συγχρόνως δὲ ἔχουν σχηματισθῆ πολυάριθμα ἠφαιστεια εἰς τὰς πλευρὰς τῶν διαρρήξεων. Εἰς τὴν νῆσον Ἰάβαν, τὴν ἠφαιστειοδοσεστάτην νῆσον τῆς γῆς, ὑπάρχουν 120 ἠφαιστεια ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 28 εἶνε ἀκόμη ἐνεργά. Γνωστότατον εἶνε τὸ *I. Σαρρῆ*. Γεωγραφ. τῶν Ἠπειρῶν Γ' Γυμνασ. Ἐκδ. Α' 3]8]33 4

Κρακατάου εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, τὸ ὁποῖον τῷ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὸν ἀέρα. Τὰ ἠφαιστεια σκεπάζουν μεγάλα μέρη τῶν νήσων μὲ τὴν εὐφορον ἠφαιστειώδη γῆν καὶ τὴν λάβαν, ἡ ὁποία εἰς τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα ἀποσαθροῦται εὐκόλα. Τὸ καλὸν τοῦτο ἔδαφος καὶ τὸ ὑπὸ τῆς θαλάσσης μετρι-αζόμενον θερμὸν κλίμα εἶνε ἡ ἀφορμὴ τοῦ ἀρκετὰ ἐδῶ πυκνοῦ πληθυσμοῦ (βλ. πίν. 7 σ. 51). Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα εἶνε νοσηρὰ καὶ μένουν μὲ ἀραιὸν πληθυσμόν.

Αἱ νῆσοι αὐταὶ παράγουν ὅλα τὰ τροπικὰ προϊόντα. Εἶνε ἡ πατρὶς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρίων καὶ ἄλλων ἀρωματι-

Εἰκ. 22. ἠφαιστεια ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἰάβη.

κῶν, διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ «νῆσοι τῶν ἀρωμάτων». Εἰς τὰ πανόρχαια αὐτῶν δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐραγκοτάγκος, ὁ γίββων, ἐλέφαντες, ὀνοκέρωτες, ἀγριοβούβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις.

Ὁ πληθυσμὸς συνίσταται ἐκ *Μαλαίων*, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μελανὸν χροῶμα, μαύρας καὶ μακρὰς τρίχας καὶ σῶμα εὐκίνητον. Ἄλλοτε αὐτοὶ ἦσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἄλιεις. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθαν τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρυζῆς, ὑπὸ δὲ τὴν ὀδηγίαν τῶν Εὐρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζοῦν οἱ χαμηλὸν πολιτισμὸν ἔχοντες *Νιγρηῆτος*, οἱ ὁποῖοι ὁμοιάζουν μὲ τοὺς Βέδδας τῆς Κεϋλάνης.

Τὸ ὑπερωκεάνειον ἐμπόριον ἐδῶ διὰ τὴν εὐκόλον συγκοινωνίαν, τὰ πλούσια προϊόντα καὶ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν εἶνε ἀροκετὰ ἀνεπτυγμένον. Κατὰ μέγα μέρος εἶνε εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ὀλλανδῶν. Τὸ μικρὸν ὅμως ἐμπόριον ἔχουν οἱ Κινεζοὶ καὶ οἱ Ἄραβες. Εὐρωπαῖοι εἶνε ὀλίγοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ δὲν δύναται νὰ μένουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη διὰ τὸ τροπικὸν κλίμα καὶ κατοικοῦν εἰς ὑψηλὰς θέσεις.

Πολιτ. κατάστασις. Αἱ τέσσαρες μεγαλύτεραι νῆσοι

Πίναξ 7. Ἰνδικαὶ νῆσοι

Κτήσεις καὶ νῆσοι	Ἐπιφ. εἰς τετρ. χιλ.	Κάτ. κατὰ χιλ.	Κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδ. πόλεις (κατὰ χιλ.)	Σπουδαίот. προϊόντα γενικῶς
Μεγ. Σουνδαῖαι νῆσοι (Ὀλλανδικ.)	1.900.00	62.000	33		ζαουτσούκ ζάχαρις καφές
Σουμάτρα Ἰάβα	410.000 126.000	41.000	325	Παλεμβάγγη(60) Βαταβία (300)	καπνὸς τέιον
Βόρνεος	735.000				ἀρώματα ὄρυζα
Σελέβη	170.000			Μακασσάρη (50)	πετρέλαιον ψευδάργυρος
Φιλιππῖναι (Ἀμερικανικαί)	300.000	12.500	42	Μανίλα (285)	

(Μεγάλαι Σουνδαῖαι) καὶ ἐπομένως τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν νήσων εἶνε ἀποικία τῶν Ὀλλανδῶν (Ὀλλανδικαὶ Ἰνδαί), ἡ ὄραιοιότη ἀπὸ ὅλας τὰς τροπικὰς περιοχὰς τῆς γῆς. Ἔχει ποικίλα προϊόντα (βλ. πίνακα 7). Ἀπὸ τὰς νήσους αὐτὰς πολυπληθεστερά εἶνε ἡ Ἰάβα (ἴση μὲ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ μὲ ἐξαπλάσιον πληθυσμὸν). Αἱ Φιλιππῖναι, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἀνήκον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀνήκον σήμερον εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ παράγουσιν ζάχαριν, καπνόν, φοινικέλαιον καὶ ζαουτσούκ. Ἡ πρωτ. **Μανίλλα** ἔχει ὄψιν Ἰσπανικῆς πόλεως.

Ἀσκήσεις. 1. Ποῦ γνωρίζεις παρομοίαν νησιωτικὴν γέφυραν μὲ τὰς Ἰνδικὰς νήσους; — 2. Ποῦ γνωρίζεις ἄλλα

ήφαιστεια;—3. Παρακολούθησε εις τὸν παγκόσμιον χάρτην τὴν ὁδὸν καὶ τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦ ἐκ τοῦ ἙΑμιστερδαμ εἰς τὴν Βαταβίαν.—4. Ποῦ εἶνε πλησιέστερον αἱ Φιλιππῖναι, εἰς τὴν ἙΙσπανίαν ἢ εἰς τὰς ἙΗνωμένας Πολιτείας;—5. Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν γίνεται τὸ ταξίδιον ἀπὸ τῆς Μανίλλας πρὸς τὰς ἙΗνωμένας Πολιτείας;

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

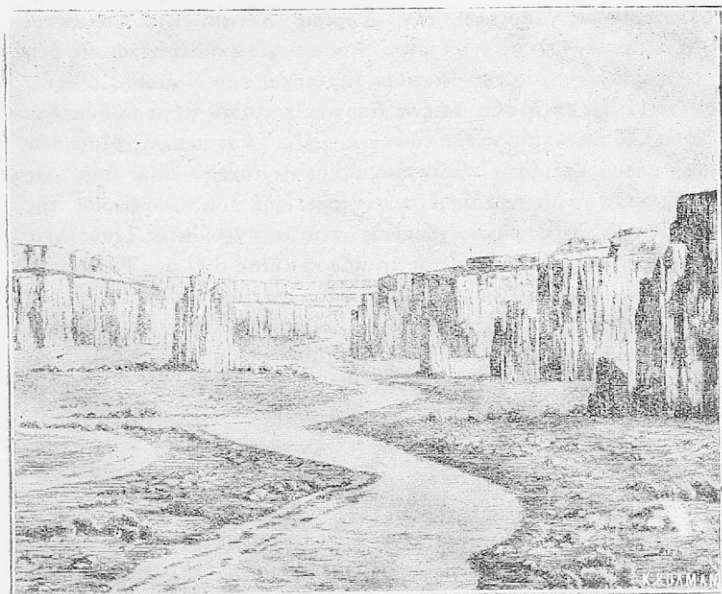
Ἑρωτ. 1. Παρατήρησε τὰ ὅρια τῆς ἙΑνατ. ἙΑσίας (κατὰ τὸ γενικὸν σχεδιάγραμμα).—2. ἙἘξήγησε τὴν ἕπαρξιν καὶ ἕδῶ τῶν μουσσῶνων.—3. Ποίαν διεύθυνσιν λαμβάνουν αὐτοὶ ἀνωθεν τῆς Κίνας καὶ τῆς ἙΙαπωνίας;

ἙΗ ἙΑνατολικὴ ἙΑσία ἢ ἡ «ἙΑπὼ ἙΑνατολή» διακρίνεται πολιτικῶς εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν ἙΙαπωνίαν. Τὸ ἕδαφος αὐτῆς μὲ τεραστίους καταβαθμοὺς κατέχονται ἀπὸ τὴν ἙΥψηλὴν ἙΑσίαν πρὸς τὴν θάλασσαν. ἙΟ τελευταῖος καταβαθμὸς ἀποτελεῖται ἕξ ὄρεινῆς νησοσυστάδος, ἢ ὁποία ὡς τόξον περιβάλλει τὴν ἙΑσιατικὴν ἀκτὴν. Αὐτὴ πάσχει ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους σεισμοὺς ποὺ συμβαίνουν εἰς τὴν γῆν καὶ εἶνε γεμάτη ἀπὸ ἕφαίστεια. ἙΗ μεγάλη αὐτὴ περιοχὴ τῆς ἙΑνατολικῆς ἙΑσίας ἀπομονοῦται ἀπὸ τὸν ἕλλον κόσμον τῆς γῆς ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος μὲ τὰ ἕψηλὰ ὄρη καὶ τὰς ἕρήμους τῆς ἙἙσπερικῆς ἙΑσίας καὶ ἀπὸ τὸ ἕλλο μὲ τὸν Μέγαν ἙἙκεανόν. Διὰ τοῦτο ἡ ἙΑνατ. ἙΑσία ἐπὶ χιλιάδας ἕτων εἶχε ζῶην ἕδιαιτέραν καὶ μὲ τὴν ἀπομόνωσιν τῆς ἀνεπίτῆχθη ἕδῶ πολιτισμὸς ἀρχαιότατος καὶ ἕδιος. ἙὍπως εἰς τὴν Νοτίαν ἙΑσίαν καὶ εἰς ταύτην ὁ Μουσσῶν φέρει βροχῆς τὸ θέρος καὶ ψῆχος τὸν χειμῶνα.

Γ) ΚΙΝΑ Η ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Ἑρωτ. 1. Παρατήρησε τὸν κατωτέρω πίνακα καὶ σύγκρινε τὸ μέγεθος ὅλης τῆς Κίνας μὲ τὴν ἙΕὐρώπην.—2. Δεῖξε πῶς ὀρίζεται.—3. Παρατήρησε τοὺς μεγάλους ποταμοὺς καὶ τὰ βαθύπεδα, τὰ ὁποῖα διατρέχουν.—4. Πῶς δύναται τις διὰ πλοῦ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ ἕσωτερικὸν αὐτῆς;

Τὸ Σινικὸν κράτος εἶνε ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα συνεχῆ κράτη τῆς γῆς. ἙΑλλὰ τὰ μεγάλα αὐτῆς τμήματα τῆς ἙΥψηλῆς ἙΑσίας, τὸ Θιβέτ, ἢ Μογγολία καὶ τὸ ἙΑνατ. Τουρκεστάν δὲν ἕχουν μεγάλην ἀξίαν καὶ λόγῳ τῆς ἀπομακρύνσεως

Εικ. 23. Διάβρωση του χόος υπό τῶν ὑδάτων.

Πίναξ 8. Ἡ Κίνα μετὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλίωμ.	Κύρια ὄρη καὶ μέγιστα ὕψη εἰς μέτρα	Σπουδ. ποταμοὶ καὶ μήκῃ εἰς χιλιόμετρα
Κίνα	11.000.000	Τσινλιγκσάν (3350)	Γιόγκ-τσεκιάγκ 5200
Ἡ κυρίως Κίνα	5.000.000		Χουαγκώ 4100
Μαντζουρία	1.100.000	Σιγκάν (2440)	Ἄμουρ 4150
Μογγολία	2.340.000		
Θιβέτ	736.000	Ἴμαλαΐα (8880) Κουενλουὶν (7300)	
Ἀνατ. Τουρκεστάν	1.825.000	Ὅρ. Παμιρ (7860) Τιενσάν (7000)	

των δὲν εἶνε ἀσφαλεῖς κτήσεις αὐτοῦ. Τὸ ἄλλο μέρος, πλὴν τῆς Μαντζουρίας, ἀποτελεῖ τὴν **Κυρίως Κίναν**, τὴν ὁποίαν οἱ Κινέζοι λέγουν «Κεντρικὸν κράτος». Αὐτὴ διακρίνεται εἰς δύο διάφορα μέρη, εἰς τὴν Βορείαν Κίναν καὶ τὴν Νοτίαν.

1. Ἡ **Βορεία Κίνα** ἀποτελεῖται ἀπὸ μέγα βαθύπεδον πρὸς Α. καὶ ἀπὸ ὄρεινὴν ζώνην πρὸς Δ. Ὁ χειμερινὸς Μουσσὼν διὰ μέσου χιλιῶδων ἐτῶν μεταφέρων πυκνὴν κόνιν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας ἔχει σκεπάσει τὴν δυτικὴν χώραν τῆς Β. Κίνας μὲ στῶμα χρώματος κιτρίνου χρώματος (χουῆς)· εἰς μερικὰς κοιλάδας δεικνύεται τὸ πάχος αὐτοῦ 600 μ. Τὰ ὄρεοντα ἐδῶ ὕδατα σχηματίζουν εἰς αὐτὸ φάραγγας μὲ καθέτους ὄχθας καὶ συγχρόνως παρασύρουν τὸ μαλακὸν τοῦτο ἔδαφος. Ὁ ποταμὸς **Χοαγγῶ** (δηλ. Κίτρινος ποταμὸς) ἔχει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς λάσπης αὐτῆς· τὸ ὄνομα αὐτὸ λαμβάνει καὶ ἡ Κιτρίνη θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς. Ἐπὶ ὅλου αὐτοῦ τοῦ χωματώδους ἐδάφους ζοῦν 100 ἑκατ. ἄνθρωποι ἢ 250 κατ. εἰς 1 τετραγ. χιλ. Ἡ καλλιέργεια ἐδῶ ἀποφέρει ὄρυσαν, σιτηρά, κέγγρον καὶ λαχανικά. Ἐπίσης καλλιεργοῦνται ἀραβόσιτος, ζακχαροκόλλυμον, ἀρωματικά καὶ φαρμακευτικά φυτά. Τρέφονται καὶ πολλὰ ζῷα, ὡς αἰγοπρόβατα, ἵπποι, οἰκιακὰ πτηνὰ καὶ χοῖροι.

Εἰς τὴν Βόρ. Κίναν κυρία πόλις εἶνε τὸ **Πεκῖνον**, ἡ ὀχυρωμένη αὐτοκρατορικὴ ἄλλοτε πόλις καὶ πρωτ. τῆς Κίνας (σήμερον ὠνομάσθη Πειπίγκ). Κύριον ἐπίγειον ἐδῶ εἶνε τὸ **Τιενταίν**.

2. Ἡ **Νοτία Κίνα** ἔχει κλίμα ὑποτροπικόν. Ἐδῶ ὁ πυκνότερος πληθυσμὸς εἶνε εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς λεκάνας, αἱ ὁποῖαι προσχώνονται ἀπὸ τὴν ἐρυθρὰν γῆν τῶν ὄρέων. Εἰς τὰ ἐδάφη αὐτὰ καὶ εἰς τὰς κλιτύς τῶν ὄρέων οἱ Νότιοι Κινέζοι μὲ μέγαν κόπον κατορθώνουν νὰ ζοῦν. Καλλιεργοῦν τοὺς ὄρυσῶνας των, κερδίζουν ἀπὸ τὸν βάμβακα καὶ τὸ τέιον, τὰ ὁποῖα ἐδῶ εὐδοκιοῦν διὰ τὸ θερμότερον κλίμα καὶ τρέφουν μεταξοσκώληκας. Εἰς τὴν Νοτίαν Κίναν ὑπάρχει περισσοτέρα βιομηχανικὴ κίνησις καὶ μεγαλύτερον ἐμπόριον. Πόλεις βιομηχανικαὶ καὶ λιμένες ὑπάρχουν κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν ποταμὸν Γιαγκ-τσικιάγκ, ὁ ὁποῖος σχηματίζει τὴν πλωτὴν ὁδὸν τῆς Νοτίου Κίνας, καὶ τοὺς θαλασσίους κόλπους. Δι' αὐτὸ σήμερον πρωτεύουσα τῆς δημοκρατικῆς Κίνας εἶνε ἡ πόλις **Ναγκίν**.

Κέντρον τῆς ἐσωτερικῆς Νοτ. Κίνας εἶνε ἡ **Χαγκάου** (μετωνομασθεῖσα εἰς Βουχάν), μέχρι τῆς ὁποίας φθάνουν τὰ πλοῖα. Ἡ **Σαγκάη** εἶνε τὸ κέντρον τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων καὶ διακρίνεται ἡ νέα «λευκὴ» πόλις ἀπὸ τὴν «κιτρινήν». Ἔχει μεγάλα βαμβακοκλωστήρια καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Ἡ **Καντὼν** εἶνε ὁ πρῶτος ἀνοίγεις λιμὴν τῆς Κίνας εἰς τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τοῦ νότου. Μία νησίς ἀπέναντι αὐτῆς, ἡ **Χὼν-κόγκ**, ἀνήκει εἰς τοὺς Ἕλληνας.

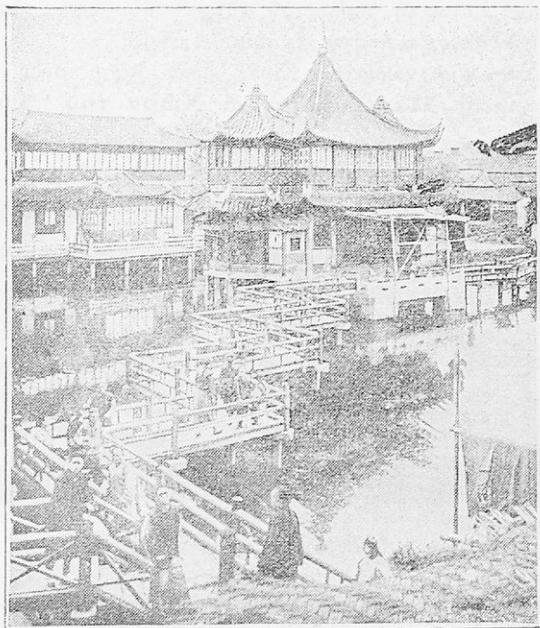
3. Σπουδαῖαι γῶραι τῆς Κίνας ἦσαν μέχρι τοῦδε καὶ αἱ τρὸς Β κείμεναι **Μαντζουρία** καὶ **Χώρα τοῦ Ἄμουρ**.

Εἰκ. 24. Ὅρυζῶνες πλησίον τοῦ Πεκίνου

Ἡ Μαντζουρία εἶνε στεππώδης χώρα ἐπιδεχτικὴ καλλιεργείας, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Κινέζοι ἐπεζήτησαν διέξοδον διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν των. Ζοῦν σήμερον ἐδῶ 30 ἑκατομ. Κινέζοι καὶ μόνον 350 χιλ. Ἰάπωνες. Κατὰ τὸ 1932 κατόπιν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ Κινέζων καὶ Ἰαπώνων ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητον κράτος. Πρωτεύουσα εἶνε τὸ **Μοῦνδεν**. Τὸ **Χαρπὶν** εἶνε κέντρον σιδηροδρομικὸν καὶ βιομηχανικόν. Ἔχει ὄψιν ὥσσοικὴν, διότι ἰδρῦθη ἀπὸ Ῥώσους, ὅταν αὐτοὶ κατεσκεύασαν τὸν ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος ἐτέρασε ἀπὸ τὴν Μαντζουρίαν. Ὁ σιδηρόδρομος αὐτὸς ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσσίαν φθάνει εἰς τὸ **Βλαδιβοστόκ**, τὸ ὁποῖον εἶνε εἰς τὸν Μεγάλον Ὠκεανόν. Ἐδῶ ὁ χειμὼν εἶνε τόσον ψυχρὸς, ὥστε ἐπὶ δύο μῆνας ἡ θάλασσα παγώνει καὶ ἐπὶ δύο μῆνας προσπαθοῦν τὰ παγοθρα-

στικά πλοῖα νὰ κρητοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν. Τὸ Βλαδιβοστόκ ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωσίαν. Κύριον ἐπίγειον τῆς Μαντζουρίας εἶνε τὸ *Δαϊρέν*, ἀνήκον εἰς τοὺς Ἰάπωνας, τοῦτο δὲ πολὺ συντελεῖ ὥστε νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν ἐπιρροὴν εἰς τὸ Μαντζουρικὸν κράτος.

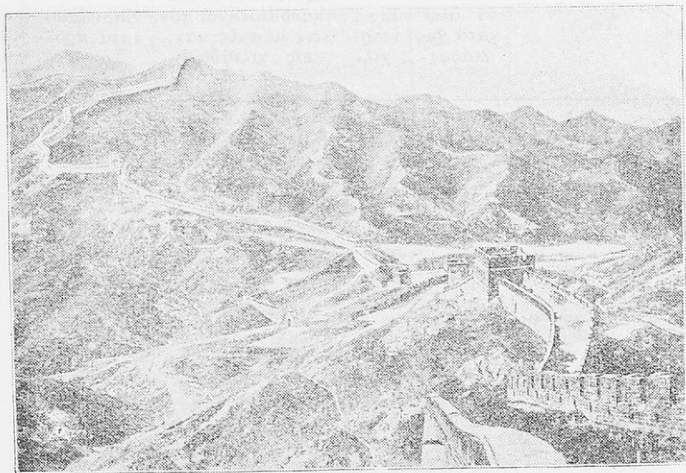

Εἰκ. 25. Ἡ Κινεζικὴ πόλις Σαγκάη. Ἐπὶ τίνος ποταμοῦ κεῖται;

Οἱ κίτιοι. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα μαύρην κόμην, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἔτων ἔπλεκον καὶ ἄφηνον πλεξίδα, πλατὺ πρόσωπον μὲ ὄβινα σιμῆν, ὀφθαλμοὺς λοξοὺς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ Νότιοι Κινέζοι εἶνε κοντότεροι, μελαγχροῖοι καὶ εὐκνητότεροι ἀπὸ τοὺς Βορείους. Ὅλοι ὅμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν των καὶ τὴν παροικιῶδη ὀλιγάρκειαν. Δι' αὐτὸ ὁ Κινέζος εἶνε ἐπιτήδειος ἐργάτης, ἰδίως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ Κινέζοι πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαίων εἶχον εφεύρει τὸν χάρτην,

τὴν τυπογραφίαν, τὴν μαγνητικὴν βελόνην, τὴν πορσελλάνην καὶ τὴν πυρίτιδα· δι' αὐτὸ ὁ Κινέζος εἶνε ὑπερήφανος διὰ τὴν ἱστορίαν του καὶ τὴν πατρίδα του.

Ἡ κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶνε ἡ *Προγογολατρεία*. Αὐτὴ εἰς ἐξωτερικοὺς τύπους εὐρίσκεται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν *Βουδδισμόν* καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους, τὸν *Κομφουκεϊσμόν*. Ὁ Κινέζος πιστεύει ὅτι τότε θὰ ἔχη ἡσυχίαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν, ὅταν οἱ ἀπόγονοί του κάμνουν

Εἰχ. 26. Τὸ μέγα Κινεζικὸν τεῖχος

εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας. Δι' αὐτὸ νυμφεύεται ἔνωρὸς διὰ νὰ ἔχη πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη ὁ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. Ὁ Δράκων εἶνε τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ ἀγαπητὸν κίτρινον χροῶμα ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν εὐφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον τὴν χώραν τῶν ἀποκλείσει ἀπὸ τοὺς ξένους. Κατὰ τὸ ΒΔ μέρος ἐπὶ αἰῶνας μέγα Κινεζικὸν τεῖχος ἐμπόδιζε τοὺς νομάδας τῆς Μογγολίας νὰ εἰσδράμουν εἰς τὴν χώραν των. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Κίνα ἠναγκάσθη νὰ ἀνοίξῃ εἰς τοὺς ξένους ὁρισμένους ἐμπορικὸς λιμένας. Ἀπὸ τότε Ἰάπωνες, Ἀμερικανοὶ καὶ Εὐρωπαῖοι προσεπά-

θουν νά ἐξοδεύουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὴν χώραν των καὶ νά συναγωνίζονται τὴν ἐντοπίαν βιομηχανίαν. Τελευταῖα ὅμως ἡ Σινικὴ δημοκρατία κατώρθωσε μὲ αὐστηρὰν ἀπαγόρευσιν νά ἀποκλείσῃ πᾶσαν ξένην ἐκμετάλλευσιν καὶ κηδεμονίαν καὶ προσπαθεῖ νά ἐπαναφέρῃ τὴν διασαλευθεῖσαν ἐθνικὴν ἐνότητα.

Πίναξ 9. Σινικὸν Κράτος

Χῶραι	Κάτοικ. ἐν ὄλῳ κατὰ χιλιάδας	Εἰς 1 τετρ. χιλ.	Προτεύουσαι καὶ σπουδαιόταται πόλεις μὲ τοὺς κατ. εἰς χιλιάδας	Σπουδαιότατα προϊόντα
Κυρίως Κίνα	410.000	100	Ναγκίν (380) Σαγκάη (1500) Βουχάν (1500) Καντὼν (900) Χαγκτσάου (900) Πεϊπίγκ (800) Τιεντσίν (800)	τέιον βάμβαξ ὄρυζα μέταξα δέρματα φασόλια
Παρακ. χῶραι Μαντζουρία	22.000	23	Μουζδεν (160) Χαρμπίν (100)	φασόλια
Ἐσ. Μογγολία	1.000	1		
Θιβέτ	6.500	3	Λάσσα (20)	ἔριον
Ἀν. Τουρκεστάν	2.500	1.7	Κασγάρ (80)	δέρματα

Ἀσκήσεις. 1. Σύγκρινε τὴν ἑκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς κυρίως Κίνας μὲ τὴν Εὐρώπην. — 2. Διατὶ ἐπρωτιμῆθη ὡς πρωτ. ἡ Ναγκὼν ἀντὶ τοῦ Πεκίνου (Πεϊπίγκ); — 3. Ποῦ ἄλλοῦ ἐμάθομεν διὰ μεταναστεύει ὁ Κινεζικὸς πληθυσμὸς; — 4. Τί γνωρίζεις ἤδη διὰ τὸν χοῦν; — 5. Μὲ ποίας χώρας τῆς Εὐρώπης ἀντιστοιχεῖ ἡ Κίνα κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος;

Β) ΙΑΠΩΝΙΑ

Ἔρωτ. 1. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Ἰαπωνίας διέρχεται ὁ παράλληλος κύκλος τῆς πατρίδος σου; — 2. Σύγκρινε τὴν Ἰαπωνίαν μὲ τὴν Ἀγγλίαν κατὰ τὴν θέσιν των ἀπέναντι τῶν ἠπειρῶν, τὸ μέγεθος καὶ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους. —

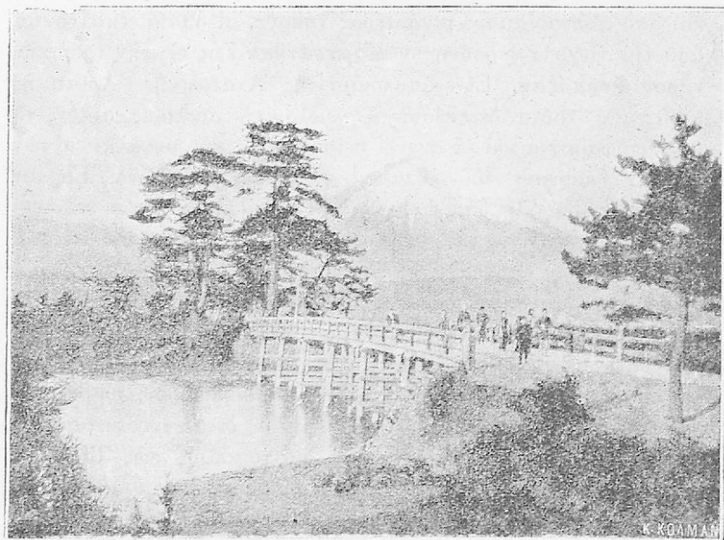
3 Μέτρησε τὰς γεωγρ. μοῖρας ἀπὸ τοῦ βορειοτέρου ἄκρου μέχρι τοῦ νοτιωτάτου καὶ ὑπολόγισε τὴν ἔκτασιν ταύτην (1^ο=111 χιλίωμ.).—4. Παρακολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν γραμμὴν τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸ Ἀμβουῶρον πρὸς τὴν Ὑοκοχάμαν διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουῆξ καὶ διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ.—5. Παρακολούθησε τὴν διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίαν ἀπὸ τῆς Μόσχας διὰ τοῦ σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου.

Γενικῶς. Ἡ Ἰαπωνία συνίσταται ἀπὸ τέσσαρας μεγάλας καὶ ἀπὸ πολυαρίθμους μικροτέρας νήσους, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν ψυχρὰν ἡερσάνθησον **Καμισάτταν** ἕως εἰς τὴν τροπικὴν νῆσον **Φορμόζαν**. Εἶνε ἀτόκομμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσιατικῆς ξηρᾶς καὶ τοῦτο δεικνύουν ἡ γεωλογικὴ σύστασις αὐτοῦ, τὰ πολλὰ ἠφαιστεία καὶ αἱ συχνοὶ σεισμοί. Διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἔκτασιν ὑπάρχουν ἕδω ὅλαι αἱ κλιματολογικαὶ ζῶναι. Εἰς τὸν ἀπώτατον βορρᾶν ὑπάρχουν Τοῦνδροι καὶ ἀπαντῶνται καὶ λευκαὶ ἄρκτοι, ἐνῶ εἰς τὴν Φορμόζαν ὑπάρχουν φοινικοδάση καὶ πίθηκοι. Πολὺ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τοὺς Μουσσῶνας ἄλλ' ἕδω ὁ χειμερινὸς Μουσσῶν δὲν εἶνε ψυχρὸς καὶ ξηρὸς, ὅπως εἰς τὰς ἠπειρωτικὰς χώρας, διότι ὁ ἄνεμος διέρχεται ἀπὸ τὴν Ἰαπωνικὴν θάλασσαν, ὅπου θερμαίνεται καὶ λαμβάνει ὑγρασίαν. Κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ Μουσσῶνος, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι **τυφῶνες**, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς δίνας τῶν καταποντίζουσι πολλὰ πλοῖα. Πλεονέκτημα διὰ τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶνε καὶ τὸ θερμὸν ὠκεάνειον ρεῦμα **Κουρσοῖο**, τὸ ὁποῖον ἔρχεται ἀπὸ νότου (ὅπως καὶ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν τὸ Ἐγκόλπιον ρεῦμα). Τὰ πλεονεκτήματα αὐτῆς, καὶ ἰδίως ἡ νησιωτικὴ θέσις τῆς Ἰαπωνίας, ἐξύψωσεν αὐτὴν εἰς παγκόσμιον δύναμιν. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶνε μικτὸς ἀπὸ Μογγόλους, Μυλαιοὺς, καὶ ἓνα παλαιὸν ἐγχώριον λαόν, τοὺς Ἀῖνους.

Μορφή τοῦ ἐδάφους, προϊόντα καὶ βιομηχανία.

Αἱ νῆσοι ἔχουν μεγαλοπρεπεῖς φυσικὰς καλλονὰς. Τὰ παράλια ἔχουν πολυτοίχιον διαμελισμόν, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας ἐκτείνονται ὄρυζῶνες καὶ σιαγροί, οἱ ὁποῖοι πολλαχοῦ περιβάλλονται μὲ ἰνδοκαλάμους (βαμβούς). Τὴν ἄνοιξιν ἀπλώνεται ἀπέραντος ἀνθισμένος κήπος μὲ διάφορα χρώματα ἀπὸ κερασέας, ἀμυγδαλέας καὶ βερυοικκέας εἰς ὅλην τὴν χώραν, τεῖοκηποι δὲ κατέχουν τὰς κλιτῆς τῶν ὀρέων. Τὰ ὄρη εἶνε πλούσια εἰς δάση, εἰς ἀγρίας

φάραγγας καὶ καταρράκτας. Ἀπὸ ὅλα τὰ ὄρη ὑπερέχει ἡ χιονισμένη πάντοτε πυραμὶς τοῦ ἡφαιστείου **Φουσιγιάμα** (ὑψ. 3780). Ἐπειδὴ αἱ νῆσοι εἶνε ὄρειναι καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας των κατέχουν τὰ δάση, ὀλίγον μέρος σχετικῶς μένει διὰ καλλιέργειαν. Οἱ ὄρυζῶνες παρέχουν τὴν κυρίαν τροφὴν διὰ τὸν λαόν, ἀλλ' ἡ παραγωγή δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγεται μεγάλη ποσότης ὄρυζης καὶ σίτου. Εἰς τοὺς ἰχθυοβριθεῖς ποταμοὺς καὶ τὰς θαλάσσας ἀλιεύονται πολλοὶ

Εἰκ. 27. Τοπίον τῆς Ἰαπωνίας. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Φουσιγιάμα

ἰχθῦς, τὸ δὲ τέϊον εἶνε τὸ λαϊκὸν ποτόν. Ἐπειδὴ οἱ Ἰάπωνες κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπληθύνθησαν πολὺ, ἔπρεπε νὰ αὐξήσουν τὴν βιομηχανίαν των. Ἰδίως προώδευσε ἡ μεγάλη ὕφαντουργία. Ἡ παλαιὰ αὐτῶν βομβυκοτροφία ἦτο ἡ βάσις τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς **μετάξης**, ἡ ὁποία τελευταῖα ηὐξήθη τόσον πολὺ, ὥστε νὰ ὑπερβῇ τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Πλὴν τῆς μεταξουργίας ἀνεπτύχθη καὶ σπουδαία **βαμβακουργία**, ὃ δὲ βάμβαξ εἰσάγεται ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ τὰς

Ἰνδίας. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ *σιδηρουργία* καὶ ζωηρὰ *ναυπηγία*. Οὕτω κατὰ τὸν πολιτισμὸν ἡ Ἰαπωνία εἰς ὀλίγον χρονικὸν διάστημα ἔγινε ὁμοία μὲ τὰ δυτικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν εἰς αὐτὴν ὡς ὑπόδειγμα καὶ ὡς διδάσκαλοι. Σήμερον ἡ Ἰαπωνία εἶνε κράτος *βιομηχανικόν*.

Οἰκισμοί. Πρῶτερον οἱ Ἰάπωνες κατοικοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς μικρὰ χωρία. Αὐτὰ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἠϋξήσαν ταχέως καὶ σήμερον εἶνε νέα μεγάλα πόλεις. Εἰς

Εἰκ. 28. Συλλογὴ τῆου πλησίον τοῦ Κιότο ἐν Ἰαπωνίᾳ

μεγίστας βιομηχανικὰς πόλεις ἀνεπτύχθησαν ἡ *Ὄσακα* καὶ ἡ πρωτ. *Τόκιο* (ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀσίας). Πρῶτη ἐμπορικὴ πόλις εἶνε ἡ *Κόβη*. Ἡ *Ῥοκκάμα*, ὁ παλαιὸς λιμὴν τοῦ Τόκιο, ὁ ὁποῖος κατεστράφη τῷ 1923 ἀπὸ φοβερὸν σεισμόν, ἐκτίσθη ἐκ νέου. Ὅπως καὶ εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς βιομηχανικὰς πόλεις ἐπῆλθεν ἐξ αἰτίας τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὴν χώραν ὑπερπληθυσμός, πολλοὶ δ' Ἰάπωνες μεταναστεύουν πρὸ πάντων εἰς τὰς περὶ τὸν Μέγαν Ὠκεανὸν χώρας.

Ἡ Ἰαπωνικὴ αὐτοκρατορία. Ἡ αὔξησις τοῦ Ἰαπωνικοῦ Κράτους εἰς μίαν μεγάλην αὐτοκρατορικὴν δύναμιν στηρίζεται πρῶτον εἰς τὴν εὐνοϊκὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ ὅλου τοῦ κόσμου καὶ δευτέρον εἰς τὴν σκόπιμον χρησιμοποίησιν τοῦ πλεονεκτήματος τούτου. Πρὸς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὡς καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ Μικάδου, δηλ. τοῦ Ἰάπωνος αὐτοκράτορος. Ἡ Ἰαπωνία εἶνε κυρίαρχος τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης τῆς Ἀσίας καὶ ἡ κυριαρχία αὐτῆς ἐκτείνεται καὶ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὀκεανόν· διὰ τοῦτο ἡ Κίνα ἐγέμισεν ἀπὸ τεχνίτας καὶ ἐμπόρους Ἰάπωνας καὶ οἱ Μαντζουρινοὶ σιδηροδρόμοι ἐν μέρει εἶνε ὑπὸ Ἰαπωνικὴν διοίκησιν. Πλὴν τούτου ἡ Ἰαπωνία διὰ τὴν ἀσφάλισιν τὰ ἐλλιπῆ μέσα τῆς διατροφῆς τῶν κατοίκων καὶ τὴν χρειαζομένην ἀκατέργαστον ὕλην διὰ τὴν βιομηχανίαν, ἴδρυσεν ἀποικίας. Ἐχει καιακτήσει τὰς νήσους **Φορμόζαν** καὶ **Σαχαλίνην** καὶ τὰς χερσονήσους **Κουαντοῦγκ** καὶ **Κορέαν**. Ἡ Κορέα (βλ. πίν. 10), τῆς ὁποίας

Πίναξ 10. Ἰαπωνία

Χῶραι καὶ νῆσοι	Ἐπιφ. εἰς τετρ. χιλ.	Κάτοικοι		Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιόταται πόλεις	Σπουδαῖα προϊόντα
		ἐν ὅλῳ κατὰ χιλ.	εἰς 1 τετρ. χιλ.		
Ἡ Παλαιὰ Ἰαπωνία	382.000	65.000	170	Τόκιο (5000)	τέτον
Χονδῶ	225.000			Ὅσακα (2500)	μέταξα
Ἰεσῶ	94.000			Ναγκούα (900)	ὄσπρια
Κιουσού	36.000			Κόβη (800)	
Σικόζου	18 070			Κιότο (770)	
				Ἰοζοχάμα (620)	
				Ναγκασάκι (200)	
Αἱ κτήσεις Ν. Σαχαλίνη	36.000	200	6		ξύλα, ἰχθῦς ὀρυζα
Κορέα	220.000	2.000	95	Σεούλ (310)	φασόλια βάμβαξ
Φορμόζα	36.000	4.700	130	Γαίχόζου (190)	μέταλλα γαιάνθρακες ζάχαρις βανάναι
Κουαντοῦγκ Νῆσοι Νοτ. θαλάσσης	3.700	1.400	3·2	Πόρτ-Ἄρθουρ	γαιάνθρακες φασόλια
	2.150	73	34		ἰνδοκάρνα

πρωτεύουσα εἶνε ἡ **Σεούλ**, δίδει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ὄρυζαν, βάμβακα, μέταλλα καὶ γαϊάνθρακας. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἡ Ἰαπωνία λαμβάνει σιύριδα.

Ἄσκησις. 1. Σύγκρινε τὰς νήσους **Χονδῶ** καὶ **Ἰεσῶ** μὲ τὴν **Μεγ. Βρετανίαν** κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν πληθυσμόν.—2. Ποίας χώρας γνωρίζεις ἤδη μὲ πολλὰ ἠφαίστεια καὶ σεισμούς; (ἐν Ἰαπωνίᾳ ὁ σεισμός τοῦ **Τόκιο** καὶ τῆς **Ἰοκοχάμας** ἐφόνησε ἄνω τῶν 300 χιλ. ψυχῶν).—3. Μὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς κεντρικῆς φυλῆς εἰς μέρη ψυχρὰ ἢ θερμά, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ **Εὐρωπαῖοι** δὲν δύνανται νὰ ἐγκλιματισθοῦν γεννᾶται ὁ λεγόμενος «**κίτρινος κίνδυνος**». Πῶς φαντάζεσαι ὅτι δύναται αὐτὸς νὰ ἐπέλθῃ;

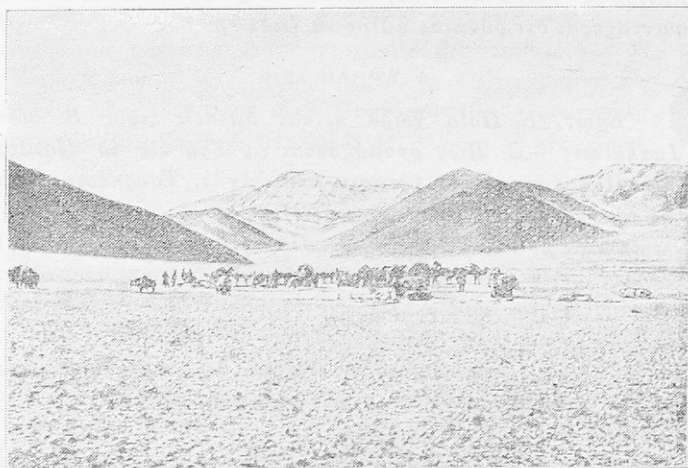
4. ΥΨΗΛΗ ΑΣΙΑ

Ἐρωτ. 1. Ποία χώρα κεῖται ἀμέσως πρὸς **Β.** τῶν **Ἰμαλαίων**; —2. Πῶς ὀνομάζονται τὰ ὄρη εἰς τὸ **Παμίρ**; —3. Παρατήρησε τὴν ἔκτασιν τοῦ **Ἀνατ. Τουρκεστάν** καὶ τῆς **Μογγολίας** (βλ. πίν. 9, σ. 53).

Γενεκά. Εἰς τὸ ὑπίπεδον **Παμίρ** (στέγη τοῦ κόσμου) συσσωρεύονται ὅπως καὶ εἰς τὴν ὄρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλαὶ ὄροσειραί. Αὐταὶ πρὸς **Α** ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείουν τὴν κεντρικὴν Ἀσίαν. Ὀλόκληρος ἡ Κεντρικὴ αὐτὴ καὶ Ὑψηλὴ Ἀσία πάσχει ἀπὸ ἐξαιρετικῆν ξηρότητα, ἐπειδὴ τὰ πέριξ ὄρη ὀλίγην ὑγρασίαν ἀφίουν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ εἰς τὸ μέσον ἐκτεινομένη ὄροσειρὰ **Κουενλὸν** διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο τμήματα. Ἡ μεταξὺ τῆς ὄροσειρᾶς αὐτῆς καὶ τῶν **Ἰμαλαίων** ὑψηλὴ χώρα λέγεται **Θιβέτ**.

1. Τὸ **Θιβέτ** εἶνε ἡ ὑψηλότερα χώρα τοῦ κόσμου, (4.000—5.000 μ. ὑψηλῆ). Εἰς αὐτὸ διακρίνομεν τὴν μεγάλην ἀντίθεσιν τῆς ξηρασίας πού ἔχει ἐν σχέσει μὲ τὰς μεγάλας βροχὰς εἰς τὰ **Ἰμαλαία** ὄρη καὶ τὰς τροπικὰς **Ἰνδίας**. Αἱ **γίγαντιαῖαι** κορυφαὶ τῆς «κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγῆ ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, εἰς τὸ ὄροπέδιον, τὸ βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντᾷ τὰς βαθυγαλάνους λίμνας τοῦ **Θιβέτ**. Αἱ ἀπότομοι μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας ξεσχίζουν τὰ πετρώματα τῶν ὄρεων καὶ γαμίζουσι αἱ ὑπόγειαι αὐτῶν ἀπὸ καταπτώσεις λίθων. Ὅταν ὕδωρ

καταβῆ ἀπὸ τοὺς παγετῶνας τῶν βουνῶν καταπίνεται ἀπὸ τοὺς ξηροὺς χάλικας ἢ σταματᾷ εἰς ἀλυμρὰ ἔλη καὶ ἀβαθεῖς λίμνας. Τὸ Θιβέτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶνε χώρα τῶν ἐρημῶν καὶ τῶν στελπῶν, ὅπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. Ἐν ἑξαιρέσωμεν ὀλίγους κατοίκους, οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τὰ νότια μέρη, τὸ ἄλλο Θιβέτ εἶνε χώρα τῶν **μοναστηρίων**, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ζοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Βουδδισμού, θρησκείας ἢ ὁποῖα ἦλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀνδρῶν ζῆ εἰς ὄρεινὰ μοναστήρια ὡς **λάμα**, τῶν ὁποίων τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 10000 μοναχοὺς. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν

Εἰκ. 29. Τοπίον ἐν τῷ Δυτικῷ Θιβέτ.

εἶνε μέγας. Ἡ χώρα (βλ. πίν. 9 σελ. 58) εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Δαλαΐ-Λάμα, ὁ ὅποιος ἔδραυε εἰς τὴν πόλιν **Λάσαν** (δηλ. τόπον θεοῦ).

2. Τὸ **Ἄνατ. Τουρκεστάν** ἢ τὸ λεκανοπέδιον **Ταριμ** συνίσταται ἀπὸ πεδινὴν ἀμμώδη καὶ χαλικώδη ἔρημον μὲ πολλὰς ἀλυμρὰς λίμνας. Ὁ μόνος ποταμὸς Ταριμ συνοδεύεται μὲ παχέα λειβάδια καὶ λεύκας. Πόλεις ὡς δάσεις εἶνε ἐδῶ ἢ **Ἰαρκάνδη** καὶ ἡ **Κασγάρη**. Ἀπ' ἐδῶ διήρχετο ἡ παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἄνατ. Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην πού μετεφέρετο ἡ μέταξα.

Πολλὰ παλαιὰ οἰκίσεις εὐρίσκονται σήμερον χωμένα ἐῖς τὴν ἄμμον τῆς ἔρημου.

3. Ἡ **Μογγολία** ἢ **Γόβη** (δηλ. ἔρημος βλ. πίν. 11) θεωρεῖται ἡ ἀρχικὴ κοιτὶς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β καὶ Α αἱ περιφερικαὶ περιοχαὶ δέχονται μερικὰς βροχὰς καὶ χρησιμοποιοῦνται αὐταὶ διὰ λειβάδια τῶν ποιμένων νομάδων. Εἰς μερικὰ μέρη εἶνε δυνατὴ καὶ καλλιέργεια. Διὰ τοῦτο τὸ καλύτερον τμῆμα τῆς Μογγολίας διαφιλονεικεῖται μεταξὺ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Κίνας. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς καρabanίων ἀπὸ τὴν **Κολγὰν** εἰς τὴν **Οὔργαν** καὶ μετεφέρετο τὸ τέιον εἰς τὴν Ρωσίαν, πρὶν γίνῃ ὁ σιβηρικὸς σιδηροδρόμος. Ἡ Μογγολία εἶνε τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν λαῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους θεύματα κατ' ἐπανάληψιν εἰς διαφόρους χρόνους ἐξεχύθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς **Τσουγκαρίας** καὶ τοῦ **Κασπικοῦ ἰζήματος**.

"**Ασκ.** 1. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπρωτίμων οἱ λαοὶ διὰ νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν Εὐρώπην.—2. Ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν Εὐρώπην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς;

Πίναξ 11. Μογγολία.

Περιοχαὶ	Ἐπιφ. εἰς τετρ. χιλ.	Κάτοικοι		Πρωτεύουσαι	Προϊόντα
		εἰς χιλ.	εἰς 1 τετρ. χιλ.		
Ἐσωτ. Μογγολία (βλ. πίν. 8 καὶ 6)	930.000	1000	1	—	—
Ἐξωτ. Μογγολία	1 300.000	750	0,6	Οὔργα (100)	ἔριον δέρματα χρυσὸς

Ε' ΒΟΡΕΙΑ ΑΣΙΑ (ἢ Σιβηρία)

Ἐρωτ. 1. Ἀπὸ ποῖον ὠκεανὸν βρέχεται ἡ Βορεία Ἀσία καὶ διατι λέγεται οὕτω;—2. Μέτρησε τὸ πλάτος τοῦ Βεργιγγείου πορθμοῦ.—3. Εἰς ποίας ζώνας τῆς γῆς διακρίνεται ἡ θέσις τῆς;—4. Μὲ ποῖα γνωστὰ ὄρη ὁρίζεται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην;—5. Ὄνόμασε τοὺς μεγάλους ποταμούς τῆς καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν.—6. Περιέγραψε τὴν διαδρομὴν τοῦ σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου.

Ι. Σαρρῆ. Γεωγραφ. τῶν Ἠπειρῶν Γ' Γυμνασ. Ἐκδ. Α' 3]8]33 5

Κλίμα. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρ. Παγωμένος ὠκεανὸς φέρει ξηρὸν ψῦχος, πλὴν τοῦ θέρους, τὸ ὁποῖον εἶνε βραχὺ καὶ θερμὸν. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας εἶνε κατ' ἔξοχὴν *ἡπειρωτικὸν* καὶ περισσότερον πρὸς Α. Εἰς μίαν μικρὰν πόλιν, τὴν *Βερσογιάνσκη*, εἶνε τὸ μέρος τῆς γῆς, ὅπου ἔχει μέχρι τοῦδε παρατηρηθῆ ἡ ταπεινοτάτη θερμοκρασία καὶ τὸ ἡπειρωτικώτατον κλίμα. Ἡ θερμοκρασία τὸν χειμῶνα κατέρχεται 70°, τὸ δὲ θέρος ἀνέρχεται ἕως 30°. Ἀλλὰ τὸ σιβηρικὸν ψῦχος δὲν τρομάζει τὸν ἄνθρωπον. Τότε ἀκριβῶς εἶνε ἡ ἐποχὴ πού ταξιθεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἐρευνηταὶ ἡ νηνεμία καὶ ὁ ξηρὸς ἀῆρ κίμνει τὸ ψῦχος ὑποφερτόν, ἐξαιρετικῶς δὲ τὸ λεπτόν στρώμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοὶ εὐκολύνουν τὴν κίνησιν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. Κατὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται ἡ Σιβηρία εἰς *Δυτικὸν βαθύπεδον*, εἰς *Κεντρικὴν ὄρεινὴν χώραν* καὶ εἰς *Ἀνατολικὴν ὄρεινὴν χώραν*. Μεγαλύτεραι ὅμως διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β πρὸς Ν, ἐξαρθώμεναι ἀπὸ τὸ κλίμα. Πρὸς Β, ὅπως καὶ εἰς τὴν Βορειὰν Εὐρώπην, ἐπικρατεῖ ἡ *Τούνδρα*· αὐτὴν ἀκολουθεῖ ἡ *Τάϊγα*, δηλ. ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, ἡ ὁποία πρὸς Ν ἐρίζεται ὑπὸ στεπλῶν. Αἱ σιέππαι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶνε ἀπὸ «Μαύρην γῆν», ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος μετεβλήθη εἰς περιοχὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν. Αὐτὴ, ὅταν ἐπεκταθῆ ἡ καλλιέργεια, δύναται νὰ διαθρέψῃ δεκαπλάσιον πληθυσμὸν ἀπὸ τὸν σημερινόν.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα. Οἱ κάτοικοι τῆς Σιβηρίας ἀνέρχονται εἰς 11 ἑκατομ., τῶν ὁποίων τὰ 10 ἑκατ. εἶνε Ρῶσοι, οἱ δὲ λοιποὶ ἰθαγενεῖς, Μογγολικῆς καταγωγῆς. Πλὴν τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας τῆς Δυτ. Σιβηρίας εἰς τὰ ἄλλα μέρη ἐκμεταλλεύονται τὴν ξυλείαν τῶν δασῶν ἢ κνηγοῦν τριχωτὰ ζῶα διὰ τὸ δέρμα τῶν (κουνάβια, σαμούρια, ἀλώπεκας κ. ἄ.). Διὰ τοῦτο προϊόντα τῆς Σιβηρίας εἶνε *ξύλα, σιτηρά, ὠά, βούτυρον, κρέατα καὶ δέρματα*. Ἡ κυρία ἀρτηρία τῆς ἀχανοῦς αὐτῆς ἐκτάσεως, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ῥωσίαν, εἶνε ὁ Σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Κατὰ τοῦτον εὐρίσκονται καὶ αἱ κύριοι πόλεις· ἡ νέα πόλις καὶ πρωτ. *Νόβο-Σιβίρσκη*, ἡ ἀγορὰ τῶν σιτηρῶν *Όμσκη* καὶ ἡ ἀγορὰ τῶν δερμάτων *Ιρκούτσκη* ἡ τελευταία εὐρίσκεται πλησίον τῆς λίμνης *Βαϊκάλης* (33 χιλ.

τετρ. χιλ., ἴση μὲ τὴν Ἑλλην. Μακεδονίαν), τῆς βαθυτάτης τῆς γῆς. Ἡ ὀλίγον ἀπέχουσα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς πανεπιστημιακὴ πόλις **Τόμσκη** συγκοινωνεῖ μὲ διακλάδωσιν αὐτῆς ἢ καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ Ὁβ. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ (Ὁβ, Γενισῆς, Λένας) ὀλίγην χρησιμότητα ἔχουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν, διότι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Παγωμένον Ὠκεανὸν καὶ ἐκτὸς τούτου τοὺς περισσοτέρους μῆνας εἶνε παγωμένοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμεύουν μόνον ὡς καλλίτεροι ὁδοὶ διὰ τὰ ἔλκηθρα.

Πίναξ 12. Σιβηρία καὶ Ρωσικὴ Ἄπω Ἀνατολή

Χῶραι	Ἐπιφ.	Κάτοικοι		Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις	Σπουδαιότ. προϊόντα
		κατὰ χιλ.	εἰς 1 τετρ. χιλ.		
Σιβηρία	9.280	9.400	1	Νοβο-Σιβίρσκη (120) Ὁμσκη (160) Ἰρκούτσκη (100) Τόμσκη (90) Χαβαρόσκη (50) Βλαδιβοστόκ (100)	ξύλα σιτηρὰ βούτυρον δέρματα
Ἄπω Ἀνατ.	1.800	1.800	0,7		

Ἀσκήσ. 1. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς Σιβηρίας πρὸς τὴν Εὐρώπην. — 2. Διὰ ποῖον λόγον εἶνε ἀραιῶς κατοικημένη; — 3. Ποίας ἄλλας χώρας γνωρίζεις ἕως τώρα μὲ ἠπειρωτικὸν κλίμα; — 4. Ποία ἢ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῆς παιρίδος σου μεταξὺ τοῦ ψυχροτέρου καὶ τοῦ θερμοτέρου μηνὸς τοῦ ἔτους; — 5. Εἰς ποίαν ἄλλην Εὐρωπαϊκὴν χώραν ὑπάρχει ἡ μαύρη γῆ;

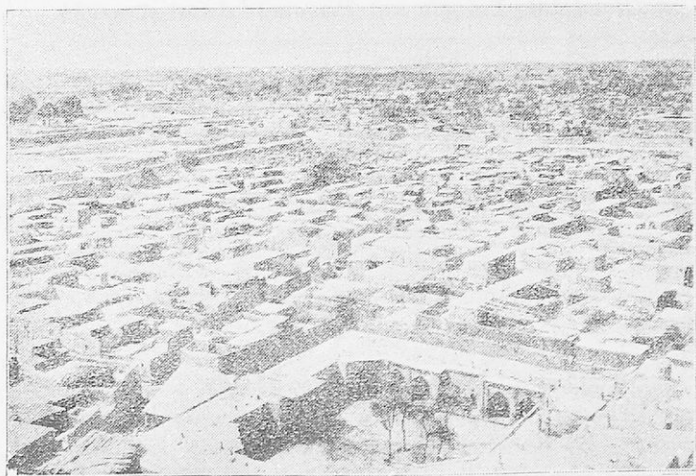
ΣΤ'. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ ἢ ΤΟΥΡΑΝ

Ἔρωτ. 1. Καθόρισε τὴν ἀμμόδη ἔρημον τῆς Δυτικῆς Ἀσίας εἰς τὸν φυσικὸν χάρτην. — 2. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς Ἀράλης μὲ τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, καὶ τῆς Κασπίας μὲ τὸν Εὐξείνιον πόντον. — 3. Ποῖοι μεγάλοι ποταμοὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην; — 4. Εἰς ποῖον ὑψόμετρον εὐρίσκεται ἡ Κασπία θάλασσα;

Ἡ Δυτικὴ Ἀσία εἶνε μεγάλη στεππώδης χώρα. Ἄλλοτε ἦτο μεγάλη μεσόγειος θάλασσα, τῆς ὁποίας λείψανα εἶνε ἡ Κα-

σπία θάλασσα καὶ ἡ Ἀράλη λίμνη. Ἡ Κασπία θάλασσα ἐξακολουθεῖ νὰ μικραίνει σὺν τῷ χρόνῳ. Διὰ τὴν ἀπόστασιν αὐτῆς ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς ἐπικρατεῖ τὸ ἠπειρωτικὸν κλίμα, τοῦ ὁποίου ἡ ὀξὺτης ἀδυνατεῖ βαθμηδὸν πρὸς ΝΑ. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην πυρατίζονται *χλοερὰ στέππη*, *ἀλμυρὰ στέππη* καὶ *ἐρημος*.

Οἱ νομαδικοὶ λαοὶ *Κιργήσιοι* καὶ *Τουρκομάνοι* (Μογγολικῆς καταγωγῆς), οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν αὐτήν, ζοῦν

Εἰκ. 30. Ἡ πόλις Χίβα ἐν τῷ Τουράν.

μὲ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐν μέσῳ τῆς νοιοανατολικῆς ἐρήμου, ἐνεκα τῆς ὄψης τῶν ποταμῶν Ἀμού-Δάρια (ᾠζος) καὶ Σύρ-Δάρια (Ἰαξάρτης), ἀνέκαθεν ὑπῆρχον δάσεις μὲ πολιτισμὸν καθαρῶς ἀνατολικόν· ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται *Τουρκεσιὰν* (χώρα τῶν Τούρκων) καὶ ὁμοιάζει μὲ τὰς στεππώδεις καὶ ἐρημικὰς χώρας τῆς Πρόσθεν Ἀσίας. Ἐσχάτως χρησιμοποιοῦνται τὰ ἐκ τῶν ὀρέων ὕδατα διὰ καλλιέργειαν σιτηρῶν, ὄπωρῶν καὶ ἰδία βάμβακος. Ἀπὸ παλαιούς χρόνους ὑπάρχουν εἰς τὸ Τουράν πόλεις, κείμεναι πρὸς τὰ ὄρη. Ἡ *Τασκένδη* (300) εἶνε τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν συνδέει σιδηροδρ. γραμμὴ μὲ τὴν Εὐρωπ. Ρωσσίαν. Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Φεργάνας, κάτω

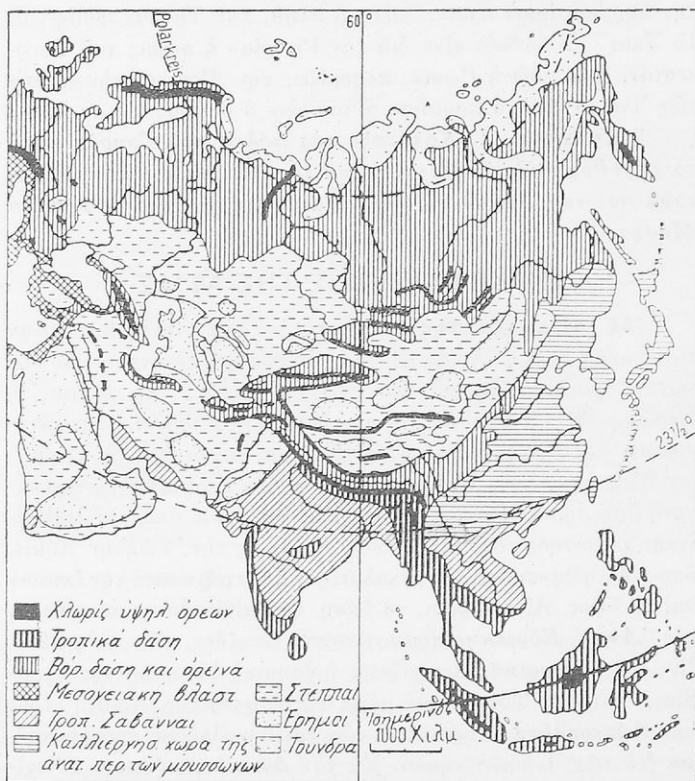
ἀπὸ τὸ Παμίρ, εὐρίσκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, ὅπου λήγουν καὶ τὰ καραβάνια τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας. Ἡ **Σαμαρπάνδη** (100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων, ἔχει λαμπρὰ τζαμιά καὶ μετὰ αὐτὰ ἀντιτίθεται ὁ ἀνατολικὸς ἀρχαῖος ὀρθομὸς τῶν οἰκοδομῶν πρὸς τὸν νέον Εὐρωπαϊκόν. Ἡ **Βουχάρα** (46), ἡ **Χίβα** καὶ ἡ **Μερβ** (22) εὐρίσκονται εἰς μεγάλην παραποτάμιον ὄσειν. Ὅλος ὁ πληθ. τοῦ Τουράν φθάνει τὰ 15 ἑκατ. Σπουδαία εἶνε διὰ τὴν Ρωσσίαν ἡ κτήσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι ἐδῶ ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν Βρεττανικὴν κτήσιν τῶν Ἰνδιῶν. Κύρια προϊόντα αὐτοῦ εἶνε ὁ βάμβαξ καὶ τὸ ἔριον.

Ἀσκησις. 1. Κατάταξε τὰς πόλεις τοῦ Τουράν κατὰ τὸ μέγεθος.—2. Ταξίδευσε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατοῦμ καὶ τοῦ Βακοῦ εἰς τὴν Τασκένδην μετὰ ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ σημασία τῆς θέσεως. Διὰ τὴν στενὴν συνάφειαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Ἀσία μετὰ τὴν Εὐρώπην λέγονται ὑπὸ τινῶν αἱ ἡπειροὶ αὐτὰ μετὰ μίαν λέξιν **Εὐρασία**. Ἐν τούτοις ἡ Εὐρώπη ἔχει ξεχωριστὴν θέσιν διὰ τὴν ἱστορίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν δυνάμιν τῆς. Ἡ Ἀσία συνδέεται ἢ πλησιάζει ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους τῆς γῆς. Τὰ εὐρωπαϊκὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη προεκτείνονται μετὰ βραχείας διακοπῆς ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον διὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου ἐδῶ φθάνουν εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸ ὕψος. Αἱ τοῖνδρα, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ στέππαι τῆς **Ἀνατ. Εὐρώπης** προεκτείνονται ἐκεῖθεν τῶν Οὐραλίων. Ἐκ τῆς **Ἀφρικῆς** συνεχίζεται ἡ ἔρημικὴ ζώνη διὰ τῆς Ἀραβίας, Ἰράν καὶ Τουρκεστάν μέχρι τῆς ἐσωτερικῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν **Αὐστραλίαν** αἱ ὄροσειραὶ τῶν ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων. Εἰς τὸν **Δυτικὸν κόσμον** συνεχίζονται αἱ ὄροσειραὶ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας καὶ τὸ νησιωτικὸν τόξον τῶν Ἀλεούτων νήσων. **Ἡ κεντρικὴ αὐτὴ θέσις** ἐξηγεῖ τὰς διαφορὰς ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι προῆλθον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εὐρώπην κατ' ἐπανάληψιν ἐπέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Θρησκεία, πολιτισμός, πλούτος. Ὅλαι αἱ κύρια θρησκείαι τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰ ἑκατομμύρια πιστῶν, ὁ Βραχμανισμός, ὁ Βουδδισμός, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Χριστιανισμός καὶ ὁ Μωαμεθανισμός ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ πρόσθεν Ἀσία, αἱ Ἰνδία καὶ ἡ Ἀνατ. Ἀσία εἶνε ἡ πατρις τῶν παλαιωτάτων πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι πολλὰ προσέφερον εἰς

Εἰκ. 31. Χάρτης βλαστήσεως τῆς Ἀσίας.

τὸν κόσμον καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ Εὐρώπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τῆν Ἀσίαν τὰ σιτηρὰ της, πολλὰ πολύτιμα ὀπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι παρέλαβε τὰ περισσότερα οἰκιακά ζῷα, ὡς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἶγα. Σήμερον ἡ Ἀσία

δίδει εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν τέτοιον, ὄρουσαν, κόμμι (καουτσούκ), μέταξαν, γιοῦταν καὶ κασσίτερον.

Ἰνδικά. Ἀπὸ ὅλας τὰς ἠπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγιστα καὶ ὑψίστα ὄρη, τὴν χώραν μὲ τὴν *μεγαλυτέραν ἀντίθρουν τῆς θερμοκρασίας* καὶ τὸν τόπον, ὅπου πίπτει τὸ *μεγαλύτερον ποσὸν τῆς βροχῆς*. Ἡ Ἀσία εἶνε ἡ περιοχὴ τῆς *Μογγολικῆς ἢ Κιτροίνης φυλῆς*. Ζοῦν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ), καὶ ὁ πληθυσμὸς δύο τμημάτων, ὀλίγων μικροτέρων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (Νοτιὰ Ἀσία καὶ Ἀνατολικὴ Ἀσία), εἶνε ἴσος μὲ τὸν Εὐρωπαϊκὸν (ἀνὰ 500 ἑκατ.) Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων. Ὁ Κινεζικὸς, ὁ Ἰνδικὸς, ὁ Μωαμεθανικὸς καὶ ὁ Εὐρωπαϊκός. Τὸ ἥμισυ τῆς Ἀσίας εἶνε κτήσεις καὶ ἀποικίαι Εὐρωπαϊκαί.

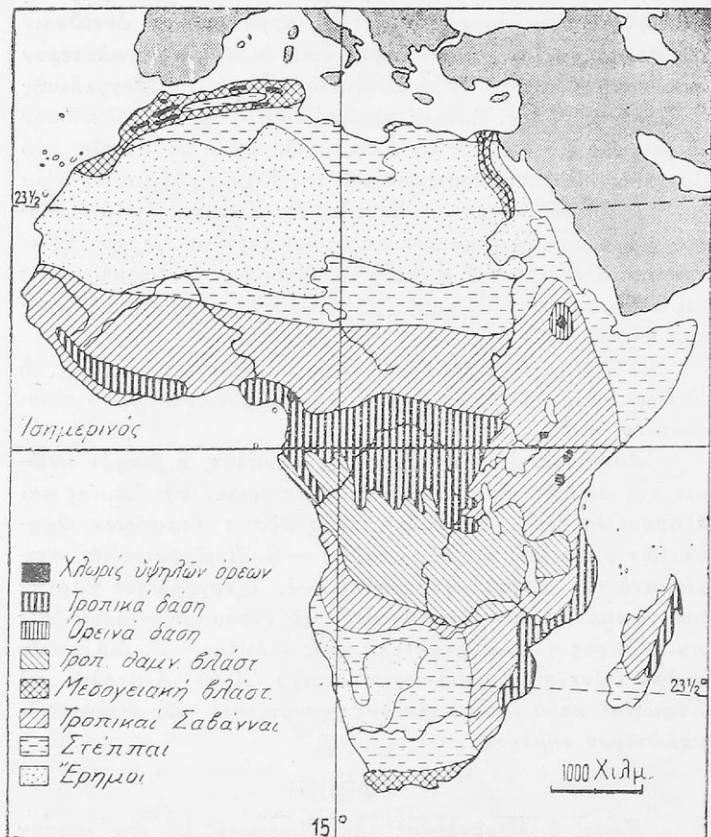
Ἡ Ῥωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμήμα κατ' ἑκτασιν, ἡ Ἀγγλία ὅμως κρατεῖ τὸν πυκνότερον πληθυσμὸν καὶ τὸ πλουσιώτερον τμήμα.

Ἀσκήσεις. 1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἢ μικρὰν πᾶσιν τῆς βροχῆς κατὰ τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας καὶ ἐξήγησε τοῦτο. — 2. Ποίας ἱερὰς θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν; — 3. Περιέγραψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. — 4. Ἰχνογράφησε χάρτην καὶ χρωμάτισε τὰς Βρετανικὰς καὶ Ῥωσικὰς κτήσεις. Εἰς ποῖον μέρος πλησιάζουν πολὺ πρὸς ἀλλήλας; — 5. Διὰ ποίων μερῶν ἐγένετο ἡ συγκοινωνία μεταξὺ Ἀπὼ Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καὶ πῶς γίνεται εὐκολώτερον σήμερον;

II. ΑΦΡΙΚΗ

Ἔρωτ. 1. Περίπλευσε τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὸν χάρτην καὶ μάθε τὰ ὀνόματα τῶν θαλασσῶν, τῶν πορθμῶν, τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τῶν νήσων. — 2. Παρατήρησε τοὺς μεγαλυτέρους ποταμούς τῆς. — 3. Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μὲ τὰς Ἀθήνας. — 4. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἠπείρου; — 5. Σχημάτισε μίαν τομὴν τῆς ἠπείρου κατὰ μῆκος τοῦ Ἰσημερινοῦ. — 6. Εὐρὲ πόσας φορὰς εἶνε μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (βλ. πίν. 1 σ. 3) καὶ πόσας ἀπὸ

τὴν Ἑλλάδα. — 7. Τί παρατηροῦμεν ὡς πρὸς τὸν διαμελισμὸν τῶν ἀκτῶν; — 8. Πῶς ὠνόμαζον τὴν Ἀφρικὴν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες;

Εἰκ. 32. Χάρτης βλαστήσεως τῆς Ἀφρικῆς.

Ἄν καὶ ἡ Ἀφρικὴ εὐρίσκεται πολὺ πλησίον τῆς Εὐρώπης, ἐν τούτοις οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον καλῶς μόνον τὰ βόρεια μέρη αὐτῆς καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου. Ἡ ἔρημος Σαχάρα ἐσχημάτιζε ἐμπόδιον. Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἀνακαλύψεων περιέπλευσαν αὐτὴν Πορτογάλλοι, χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἡπείρου. Τὴν 19ην ἑκατοντ. ἠθέλησαν νὰ εὔρουν τὰς πηγὰς

των μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νίγηρος καὶ Κόγκου. Κατὰ τὴν ἐξερευνησιν αὐτὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ διεκρίθησαν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὁ Σκῶτος Λίβιγγστον καὶ ὁ ἀμερικανὸς Στάνλεϋ. Ἡ Ἀφρική δύναται νὰ διαιεθεῖ εἰς 4 τμήματα, τὰ ἑξῆς: 1) Βορεια Ἀφρική 2) Τροπικὴ Ἀφρική 3) Ἀνατολικὴ Ἀφρική καὶ 4) Νοτιὰ Ἀφρική.

1. ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Ἡ Βορεια Ἀφρική περιλαμβάνει τὰς Ἀφρικανικὰς χώρας τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τὴν Ἐρημον Σαχάραν. Αἱ παρῶνται αὐταὶ χώραι τῆς Μεσογείου ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας μετὰ ἄλλας Μεσογειακὰς χώρας. Τὸ ὄρος Ἄτλας ἀνήκει εἰς τὸ ὄρεινόν σύστημα τῆς Νοτιοῦ Ἐυρώπης· ὡσαύτως τὸ κλίμα, ἡ πανὶς καὶ ἡ χλωρίς εἶναι ὅμοια. Ἡ γεωγραφικὴ αὕτη συγγένεια καὶ ἡ θέσις ἐξηγοῦν τὴν στενὴν ἱστορικὴν συνάφειαν τῶν χωρῶν αὐτῶν μετὰ τὴν Ἐυρώπην ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους.

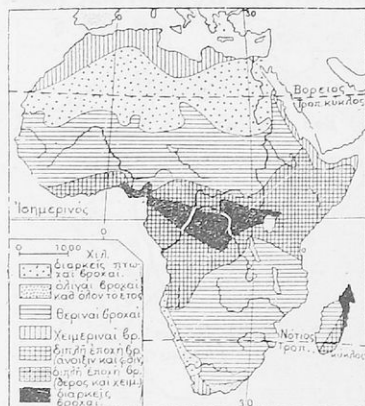

Εἰκ. 33. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀφρικής.

1) ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ἔρωτ. 1. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῆς καὶ τὸν ποταμὸν τῆς; — 2. Ἀπὸ ποῦ ἔρχονται οἱ μεγάλοι βραχίονες τοῦ Νείλου καὶ εἰς ποίαν πόλιν ἐνώνονται; — 3. Ποία μεγάλη Ἐυρωπαϊκὴ πόλις κεῖται εἰς τὸν αὐτὸν ἰσημερινὸν μετὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου; — 4. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ Χαρτοῦμ εἰς τὸ Κάϊρον καὶ εὐρὴ ἰδίαν ἀπόστασιν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ ἄλλης Ἐυρωπαϊκῆς πόλεως — 5. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τοῦ Δέλτα τοῦ Νείλου μετὰ Ἑλληνικὴν χώραν. — 6. Μέτρησε τὸ μῆκος τῆς διώρυγος τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέξ καὶ ὑπολόγησε πόσον χρόνον χρειάζεται νὰ διαπλεύσῃ αὐτὸν ἀτμόπλοιον, τὸ ὁποῖον διατρέχει 10 μίλλια τὴν ὥραν (1 μίλ. = 1,85 χιλίωμ.).

Θέσεις καὶ σπουδαιότης. Ἡ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀκμάσασα εἰς τὸν πολιτισμὸν χώρα Αἴγυπτος σηματοῦται τὴν Βορειανατολικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν γέφυραν πρὸς τὴν Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶνε ἡ χώρα τῆς διελεύσεως ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ διὰ τοῦτο σπουδαία θέσις εἰς τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν. Πολυάριθμα καὶ μεγάλα μηχανικὰ ἔργα, ὡς αἱ πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, ἐρείπια ναῶν καὶ τάφοι βασιλέων ἐνθυμίζουσιν τὸ παρελθὸν μεγαλεῖον τῆς χώρας. Ἡ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς διεδόθη εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ σήμερον ἀκόμη ζοῦν πολλοὶ συμπατριῶται μας εἰς αὐτήν.

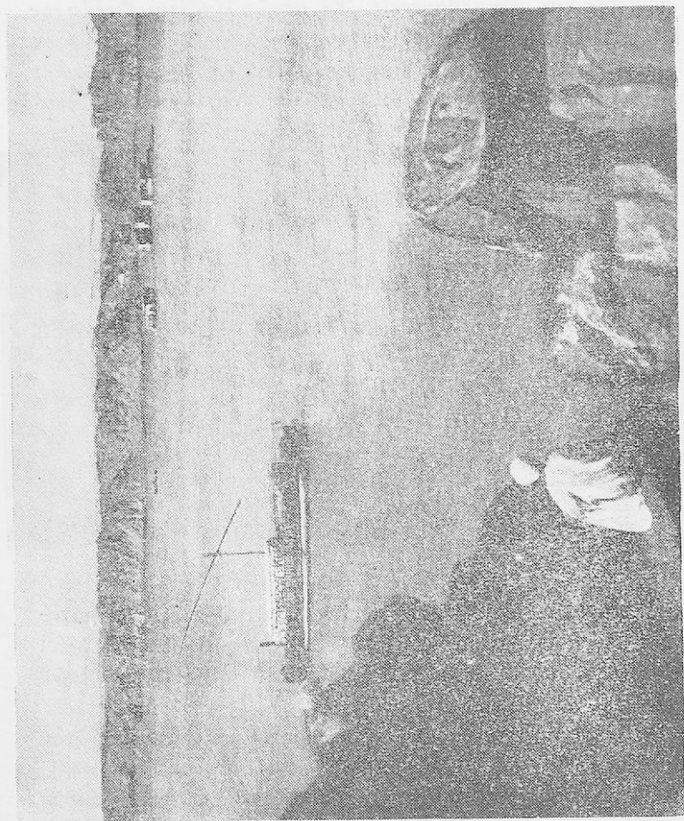
Εἰκ. 34. Βροχομετρικὸς χάρτης τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς διεδόθη εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ σήμερον ἀκόμη ζοῦν πολλοὶ συμπατριῶται μας εἰς αὐτήν.

Ὁ Νεῖλος καὶ τὸ κλίμα. Ἡ εὐφορία τῆς χώρας ὀφείλεται εἰς τὸν ποταμὸν (δῶρον τοῦ Νεῖλου) καὶ περιορίζεται κατὰ μῆκος αὐτοῦ εἰς πλάτος 4 ἕως 20 τὸ πολὺ χιλιόμετρα. Ἡ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη αὐτὴ

ἐκτασις ὁμοιάζει μὲ γιγαντιαίαν ὄασιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὑψώνονται ἀπότομα οἱ ἐρηθροποιοὶ ἢ κίτρινοι βράχοι τῶν ἐρήμων. Τὸ κλίμα εἶνε καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον ξηρὸν καὶ τὴν νύκτα λάμπουσιν ζωηρὰ τὰ ἄστρα εἰς τὸν κατακάθαρον οὐρανόν. Ὁ Νεῖλος, ὁ μακρότατος ποταμὸς τῆς γῆς, λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἀνατ. Ἀφρικῆς, καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν βορροεὴν περιοχὴν τῆς Ἀβησσυνίας, τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε διέρχεται τὴν ἔρημον κατὰ πλάτος, χωρὶς νὰ λάβῃ κανένα παραπόταμον. Μεγάλην ποσότητα ὑδάτων ἔχει ὅταν ἀίπτουν αἱ μεγάλα βροχαὶ εἰς τὴν Ἀβησσυνίαν ἀπὸ τὸν Ἰούνιον, διαρκοῦσαι ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας. Τότε ὁ Νεῖλος ὑψώνεται 7 μέτρα καὶ πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ἕως τὸν Ὀκτώβριον τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς κοιλάδος, τὰ δὲ ἐδάφη ταῦτα λιπαίνονται μὲ τὴν ἰλὸν τὴν ὁποίαν ἀφήνουν τὰ ἀποσυρόμενα ὕδατα. Ἡ καλλιέργεια ἐκτε-

νεται ἕως ἐκεῖ πού φθάνει τὸ ὕδωρ. Διὰ τοῦτο ἀπὸ χιλιετηρίδων ὁ ἄνθρωπος μὲ τεχνητὰ ἔργα διακλαδίζει τὰς ἀρτηρίας τοῦ ὕδατος πέραν τῶν παροχθίων μερῶν. Διὰ νὰ ἀρδεύεται ἡ χώρα κατὰ τοὺς μῆνας τῶν ὀλίγων ὑδάτων (τὸν χειμῶνα), οἱ Ἕλληες, οἱ ὁποῖοι εἶνε οἱ πραγματικοὶ κύριοι τῆς χώρας, κατεσκεύασαν τεραστίους ὑδατοφράκτιας παρὰ τὸ Ἄσουάν (μῆκους 2 χιλιομ.)

Εἰκ. 35. Ὁ Νεῖλος ἐν πλημμύρᾳ παρὰ τὸ Ἄσουάν.
* Ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων διακρίνονται ἀρχαῖοι ναοί.

καὶ παρὰ τὸ **Μακονάο** (εἰς τὸ Σουδάν). Τὸ ἐπικρατοῦν δένδρον εἶνε ὁ φοῖνιξ. Καλλιεργεῖται ὁ σίτος, ἡ ὄρυζα, τὰ ὕσπρια, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ πρὸ πάντων βάμβαξ, ὁ ὁποῖος ἐξαιρετικῶς εὐδοκιμεῖ δι' αὐτὸ τώρα τὴν θέσιν τῶν σιτηρῶν ἀντικαθι-

στούν με βάμβακα. Ἡ Αἴγυπτος εἶνε ἡ τρίτη βαμβακοφόρος χώρα τῆς γῆς, μετὰ τὰς Ἡνωμένας πολιτείας καὶ τὰς Ἰνδίας.

Κάτοικοι καὶ πόλεις. Διὰ τὴν πλουσίαν αὐτὴν παραγωγὴν ζοῦν εἰς τὴν Αἴγυπτον 15 ἑκατ. κατ. συγκεντρωμένοι εἰς τὴν μακρὰν ὄασιν τοῦ ποταμοῦ (μετὰ τὸ δέλτα), ἡ ὁποία ἔχει ἐπιφάνειαν 35.000 τετρ. χιλ. (ἴση πρὸς τὴν Ἑλλην. Μακεδονίαν). Οἱ περισσότεροι εἶνε ἰθαγενεῖς. Ἐξ αὐτῶν λέγονται **Φελλάχοι** (δηλ. γεωργοί) ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὰ χωρία. Αὐτοὶ ἔχουν θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμόν καὶ ζοῦν εἰς πτωχὰς καλύβας κατεσκευασμένας ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. Ὅσοι ἰθα-

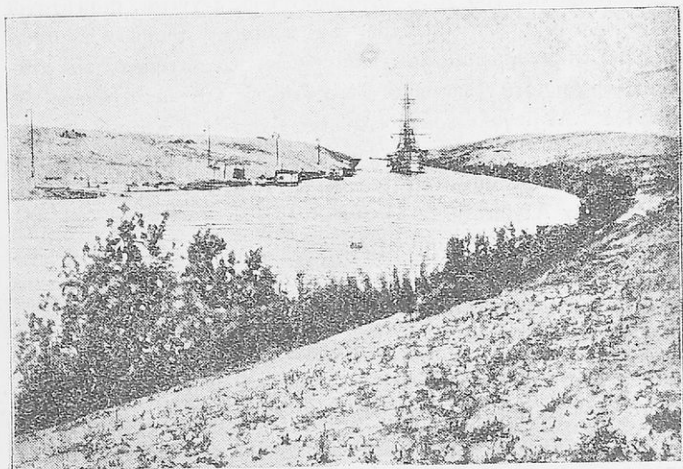

Εἰκ. 36. Χωρίον Φελλάχων.

γενεῖς κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶνε ἐν μέρει χριστιανοὶ μονοφυσῖται (Κόπται). Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ Ἄραβες (Βεδουῖνοι). Εὐρωπαῖοι ζοῦν περὶ τὰς 400 χιλ., τῶν ὁποίων 100 χιλ. εἶνε Ἕλληνες.

Πολιτικῶς ἡ Αἴγυπτος εἶνε ἀνεξάρτητος πολιτεία ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν Ἀγγλῶν. Πολυάριθμοι περιηγηταὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἀνοιξὴν περιέρχονται τὴν χώραν διὰ νὰ θαυμάσουν τὰ σωζόμενα ἔργα τῆς ἀρχαιότητος καὶ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰς δύο μεγάλας πόλεις, τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ **Κάιρον** εἶνε πρωτ. εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα καὶ ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς (βλ. πίν. 13). Τετρακόσια ἰζαμία καὶ πολυάριθμοι μινορέδες ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους σιέγας τῶν οἰκιῶν. Εἰς τὰς κεντρικὰς

αὐτῶν ὁδούς, ὅπου αἱ ἀγοραί, ὁ λαὸς συνωθεῖται μὲ τὰς λευκάς καὶ μακρὰς ἐνδυμασίας του. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάϊρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ κίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περίφημον παλιὰ διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας εἶχε γίνῃ μία τῶν πρώτων

Εἰχ. 37. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ.

πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου μετὰ τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ σήμερον ἐδῶ Εὐρωπαῖοι (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἕλληνες ὑπὸ ὀρθόροξον Πατριάρχην) δίδουν εἰς αὐτὴν ὄψιν Εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Διὰ τοὺς Ἀγγλοὺς πολῦτιμος εἶνε ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ (μῆκος 160 χιλιομ.), τὴν ὁποίαν ἴδρυσεν ὁ Γάλλος Λεσέψ ἀπὸ τὸ 1859 ἕως τὸ 1869. Τὸ *Πόρτ Σάϊτ* καὶ τὸ *Σουέξ* εἶνε τὰ σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγος. Ἡ *Δαμιέτη* καὶ ἡ *Ροζέτη* εἶνε κατὰ τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. Ἄλλαι πόλεις εἰς τὸ Δέλτα εἶνε ἡ *Τάντα*, τὸ *Ζαγαζίκιον* καὶ *Μανσοῦρα*.

Ἀπομεμακρυσμένη ὄσας, ἡ *Σιβά*, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος Διός, ἐξάγει πολλοὺς χουρμάδες.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀνήκει πολιτικῶς καὶ ἡ χερσόνησος τοῦ **Σινᾶ** μὲ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ὄρος (ὑψ. 2650 μ.). Ἐπίσης καὶ ἡ πρὸς Ν ἐρημικὴ χώρα **Νουβία**, ἡ ὁποία διασχίζεται ὑπὸ τοῦ Νείλου ἐν σχήματι S.

Ο Ἑλληγεσμός ἐν Αἰγύπτῳ. Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ζοῦν πολλοὶ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν παροικίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλλήνος πατριάρχου (περὶ τὰς 100 χιλ.), ἐργαζόμενοι ὡς τεχνῖται, βιομήχανοι (Αἴγυπτ. σιγαρέτια), ἐργολάβοι καὶ ἔμποροι ἴδρυσαν ἐνταῦθα διάφορα φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα καὶ πολ- λάκις μὲ χρήματα ἐφάνησαν εὐεργέται εἰς ἐθνικὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἶνε εἰς τὸ Κάϊρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, αἱ ὁποῖα ἔχουν πολλὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, Ἑλλην. σχολεῖα καὶ σωματεῖα. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ζωνρὸν **ἐμπόριον** μὲ τὴν Αἴγυπτον. Ἀπ' αὐτὴν ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὰ ὄρυζα, βαμβακόσπορος, λαχανικά, γεόμηλα, σισάμι καὶ δέσματα. Ἐκεῖ δὲ στέλλονται σταφυλαί, ἀμύγδαλα, σάπων, κο- νιάκ, μαστίχα καὶ χημικὰ λιπάσματα.

Β') ΛΙΒΥΗ

Λιβυή σήμερον λέγεται ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος χώρα, ἡ ὁποία κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπάγεται εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διακρίνεται εἰς τὴν **Τριπολίτιδα**, ἡ ὁποία εἶνε χαμηλὴ καὶ ἀνυδρὸς γεμάτη ἀπὸ ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον **Κυρηναϊκὴν** αὕτη, ἐπειδὴ εἶνε χερσονοειδὲς ὄροπέδιον, λαμβάνει περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους.

Ἡ Τριπολίτις κατοικεῖται ἀραιῶς κατὰ τὰ παράλια καὶ εἰς πολλὰς ὁάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτ. εἶνε ἡ **Τρίπολις** (βλ. πίν. 13), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν Κυρηναϊκὴν, ἡ ὁποία ἦτο Ἑλληνικὴ ἀποικία (Δωρικὴ), πόλεις σήμερον εἶνε ἡ **Βεγγάζα** καὶ ἡ **Δέρνα**. Εἰς τὰ παράλια αὐτὰ ὑπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοὺς ὁποίους ἀλιεῦον Ἕλληνες οιογγαλιεῖς (ιδίως Δωδεκανήσοι).

Ἀσκήσεις. 1. Σχημάτισε τὸν χάρτην τῆς Αἰγύπτου μὲ τὸν Νεῖλον καὶ θέσε εἰς αὐτὸν τὰς κυριωτέρας πόλεις.— 2. Ταξίδευσε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὸ Κάϊρον καὶ τὸ Ἀσσοῦάν.— 3. Ποίαν Ἑλληνικὴν νῆσον πλησιάζει ἡ Κυρηναϊκὴ; — 4. Τί σημασίαν ἔχει ἡ διῶρυξ τοῦ Σουέξ;

Γ') ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ

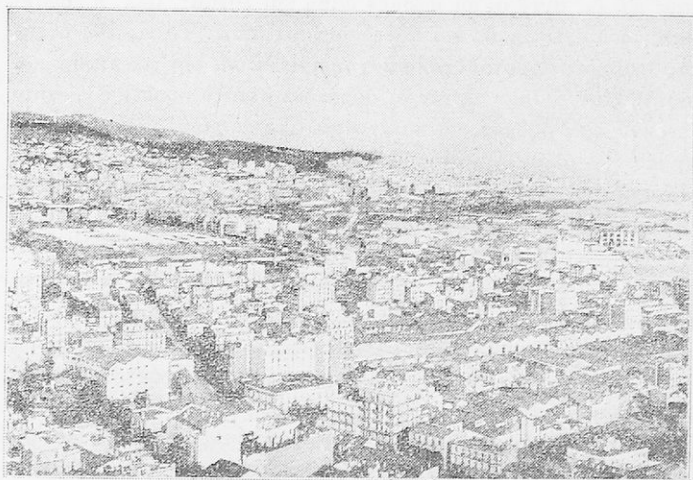
Ἐρωτ. 1. *Μὲ ποίας Εὐρωπαϊκὰς χώρας πλησιάζουν καὶ εἰς πόσῃ ἀπόστασιν;—2. Πῶς λέγονται οἱ μεγάλοι πρὸς Α κόλποι;*

Φυσικὴ ἄποψις. Εἰς τὰς δυτικωτέρας χώρας ἐκτείνονται ἴσως παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς αἱ ὄροσειραὶ τοῦ Ἄτλαντος. Αἱ ἰσχυρότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶνε εἰς τὴν δυτικωτάτην χώραν, τὸ Μαρόκκον (μέχρι 4500 μ. ὑψ.). Αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετὰς βροχὰς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους καὶ δι' αὐτὸ αὐταὶ φέρουν δάση καὶ λόχμας· ἀλλ' ἡ ἐσωτερικὴ χώρα ἔχει ξηρὰς καὶ ἀδένδρους στέππας. Τὸ εἰς τὰς στέππας φυτρώων χόρτον *χάλφα* χρησιμεύει διὰ τὴν πλεκτικὴν καὶ χαρτοποιίαν. Ὅπου κλείονται ὄροπέδια μεταξὺ ὄροσειρῶν, αὐτὰ μένουσιν χωρὶς βροχὰς καὶ κατέχονται ἀπὸ ἐρήμων καὶ ἀλμυρὰς λίμνας. Τὰ ἄκρα τῶν ἐρήμων διασχίζουν πολυάριθμοι χαράδραι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὕδωρ μόνον κατὰ τὸν χρόνον τῶν βροχῶν. Αἱ χειμαρρῶδεις αὐταὶ χαράδραι λέγονται *Οὐάδι*. Εἰς τὰ παράλια εὐδοκιμοῦν ὅλα τὰ Μεσογειακὰ προϊόντα.

Ἐξότοποιοι. Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐδῶ ἀποικιακαὶ χῶραι (Νουμουδία, Μαυρητανία). Σήμερον, εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἰδίαι στέππας, ζοῦν *Βέρβεροι* (ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαός), ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἔχουν θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἄραβας ὅταν αὐτοὶ εἶχον κατακτίσει τὰς χώρας αὐτάς. Ζῆ καὶ ἀρκετὸς Ἄραβικὸς πληθυσμός. Ὅσοι Ἄραβες ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν (Μαῦροι) κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις καὶ ζοῦν μὲ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Εἶνε ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (Μαροκκινὰ) καὶ λεπτῶν ὑφασμάτων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Οἱ κύριοι τοῦ μεγαλυτέρου τμήματος τῆς χώρας, οἱ Γάλλοι, (800 χιλ. ἀποικοί), προσπαθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας δι' ἰδρύσεως σιδηροδρ. καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν ξηρὰν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Ἄτλαντος μὲ ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲ ὕδατοφράκτας ἀνέξανον τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη. Ὅπου εὐρίσκονται μεταλλεῖα λαμβάνουν αὐτὰ ἄξίαν, διότι δὲν εἶνε μακρὰν τῆς Γαλλίας. Τὰ κύρια ἐξαγόμενα προϊόντα εἶνε *χάλφα*, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ προύμα λαχανικά.

Πολ. κατάστασις καὶ πόλεις. Αἱ χώραι τοῦ Ἄτλαντος διακρίνονται ὡς ἑξῆς:

1) Ἡ **Τυνησία** κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατοικοῦν ἐδῶ καὶ πολλοὶ Ἴταλοί, ἕφ' ὅσον ἡ χώρα αὐτὴ πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ παράλιος πόλις **Τύνης** εἶνε ὁ ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανοῦς, Ἑβραίους καὶ Ἰταλοῦς. Πλησίον αὐτῆς κεῖνται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας.

Εἰκ. 38. Ἡ πόλις Μαρόκκον (ἀπὸ ἀεροπλάνου).

2) Ἡ **Ἀλγερία** εἶνε ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας. Αἱ κατὰ τὰς ἀκτὰς αὐτῆς πόλεις **Ὀράν** καὶ **Ἀλγέριον** ἔχουν εὐρωπαϊκὴν ὄψιν καὶ γίνονται ἀπὸ αὐτὰς μεγάλα ἐξαγωγὰι προϊόντων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ **Κωνσταντινή** εἶνε τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

3) **Μαρόκκον.** Ἡ Ἀφρικανικὴ πλευρὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ δὲ κατ' αὐτὸν πόλις **Ταγγέρη** μὲ τὰ περίχωρα αὐτῆς ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Οὕτως ἡ δύναμις τῆς Ἀγγλίας εἰς τὸ Γιβραλτᾶρ δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ ἴσποτε ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας. Τὸ λοιπὸν Μαρόκκον

εἶνε σουλτανῶτον, ἀλλ' ὁ Σουλτᾶνος κατ' ὄνομα εἶνε κυρίαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἶνε οἱ Γάλλοι. Πρωτ. εἶνε τὸ Φέξ, ἱερὰ πόλις τῶν Ἀράβων μὲ 300 τζαμά. Τὸ Μαρόκκον εἶνε εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἄτλαντος. Σπουδαιότατος ἐδῶ λιμὴν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἶνε ἡ Καζαμπλάνκα.

Πίναξ 13. Αἱ πρὸς τὴν Μεσόγ. Βορειοαφρικανικαὶ χῶραι

Χῶραι	Ἐπιφ. εἰς τετρ. χιλ.	Κάτ. κατὰ χιλ.	Κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ.	Πόλεις καὶ κάτ. κατὰ χιλιάδας (ἀριθ. τῶν Εὐρωπαϊῶν)	Σπουδαιότ. προϊόντα γενικῶς
Αἴγυπτος	1.000.00	15.000	15	Κάιρον 1.100(80) Ἀλεξάν. 600(90) Πόρτ Σάιτ 100(13)	σίτος ὄρνιθα βάμβαξ
Λιβύη					
α. Τριπολιτις	900.000	550	0.6	Τριπολις 65	χοιρομάδες
β. Κυρηναϊκή	740.000	500	—	Βεγγάζα 30	σπόγγοι θύννοι
Τυνησία	125.000	2.250	17	Τύνις 185 (80)	
Ἀλγερία	2.200.000	6.000	3	Ἀλγέρ. 225 (165) Ὀράν 150 (120) Κωνσταντ. 25(45)	χάλφα σιτηρά οἶνος δέσματα μέταλλα
Μαρόκκον (Γαλλικόν)	420.000	6.650	15	Φέξ 80 (3.5),	σιτηρά
Ἰσπ. Μαρόκ.	26.000	140	43	Μαρόκκον 150	ἔριον
Ταγγέρη	580	80		Τετουάν 40 Ταγγέρη 46	λιπάσματα

Ἄσκ. 1. Ὅρισε τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βορειοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν Μεσογειακὴν περιοχὴν. — 2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κυρηναϊκῆς (τὴν πόλιν Δέρναν) μέχρι τῆς Κρήτης. — 3. Ποῖος γαλλικὸς λιμὴν εἶνε ὁ καταλληλότατος διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν; — 4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς ἱστορίας, ἰδίως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτῆς; — 5. Ταξίδευσε ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καζαμπλάνκαν.

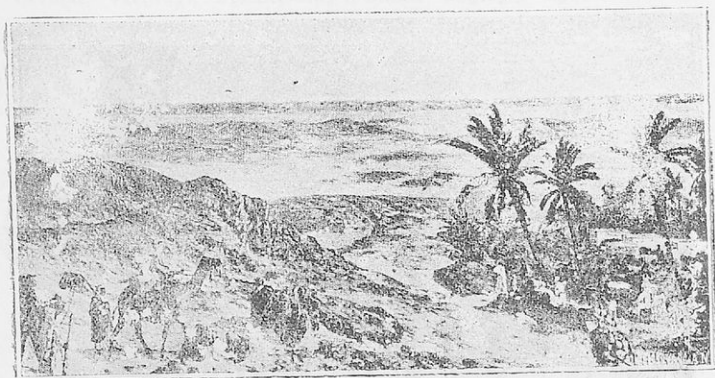
Δ') Η ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

Ἐρωτ. 1. Παρατήρησε τὰ ὄρια τῆς (ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντικοῦ μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης) καὶ σύγκρινε τὸ μέ-
I. Σαρρῆ. Γεωγραφ. τῶν Ἠπειρῶν Γ' Γυμνασ. Ἐκδ. Α' 3|8|33 6

γενθός της με την *Ευρώπην*. — 2. Ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν *Σαχάραν* ὄροπέδια καὶ βαθύπεδα; — 3. Ὅρισε τὸ ἀμμώδες μέρος τῆς ἐρήμου ἐπὶ τοῦ χάρτου. — 4. Ἀπὸ ποῖον ὀνομαστὸν κύκλον τῆς γῆς κόπτεται ἡ *Σαχάρα*;

Ἡ *Σαχάρα*, δηλ. πετρώδης χώρα, εἶνε ἡ *μεγίστη ἐρημος τῆς γῆς*. Συνίσταται ἐν μέρει ἀπὸ ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον καταπίπτει εἰς μερικὰ μέρη εἰς τμήματα τόσον χαμηλά, ὥστε νὰ εὐρίσκονται καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τὴν *Σαχάραν* ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας ἐρήμους τῆς γῆς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων, ὀνομάζουν *Τροπικὰς ἐρήμους*. Καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλια δὲν ἔχουν βροχὰς, διότι συμβαίνει ἐδῶ οἱ ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῖμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ ψύχωνται· δι' αὐτὸ ἡ βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ ὀλίγα νέφη, ὅταν συναντήσουν τὸ θερμὸν ἔδαφος τῆς, διαλύονται. Οὕτω διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ὑπὸ τὸν ἀνέφελον οὐρανὸν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουν τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστεροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμότητά. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἡμερονοκτίου γεννᾶται ταχεῖα ἐναλλαγὴ θερμάνσεως καὶ ψύξεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶνε νὰ σχίζονται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζονται μεγάλαι ἐκτάσεις μετ' στρωμα αἰχιμηρῶν λίθων. Ἀπὸ τὰ σχίσματα αὐτὰ σχηματίζονται πολλάκις τόσον περίεργοι βραχώδεις μορφαί, ὥστε νὰ χρησιμεύουν ὡς σημεῖα πορείας εἰς τὰ καραβάνια. Αἱ περιφέρεια αὐταὶ λέγονται *πετρώδεις* ἢ *χαλικώδεις* ἐρημοί. Ὅπου ὁ ἄνεμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς εἰς λεπτοὺς κόκκους καὶ τοὺς μαζεύει εἰς ὑψηλοὺς καὶ κτρινωποὺς θίνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ *ἀμμώδεις ἐρημοί*. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη χωρὶς νὰ βρέξη καθόλου. Ὅταν ὅμως βρέξη, πίπτουν καταγίγδες. Τότε πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἰφνιδίως διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐρήμου. Ὑγρασία ὅμως ὑπάρχει εἰς τὰς ὄρεινὰς χώρας, ὅπου φυτρώνει πτωχὴ βλάστησις, ὡς καὶ εἰς τὸ νότιον μέρος αὐτῆς, ὅπου πίπτουν σπάνια μὲν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ὑπάρχουν *δάσεις*, ὅπου εὐρίσκεται ἕδωρ ὄχι εἰς πολὺ βάθος ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς δάσεις ὑπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταγρούς. Εἰς αὐτὰς μόνον ὑπάρχει μόνιμος πληθυσμὸς (Βέρβεροι). Ἄλλαι φυλαὶ διέρχονται ὡς νο-

μάδες κατὰ τὰ στεπλώδη μέρη τῆς ἐρήμου καὶ τρέφουν καμήλους, ἵππους καὶ πρόβατα. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μάλιστα εἰς 1 1)2 ἑκατ. ἐν μέσῳ ἐπιφανείας 8 ἑκατ. τετρ. χιλ. Ἡ συγκοινωνία γίνεται ἀπὸ δάσεως εἰς ὕσιν διὰ καραβανίων. Ἄρχαι τοιούτων ὁδῶν εἶνε ἀπὸ τὴν Τρίπολιν καὶ τὴν Τύνιδα. Τὰ καραβάνια αὐτὰ διατρέχουν πολλοὺς κινδύνους. Ξένα ληστικὰ καραβάνια τρομάζουν τοὺς ταξειδεύοντας ἐμπόρους. Τρομερὸς εἶνε καὶ ὁ ἄνεμος **Σιμούν**, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸν ἀέρα ἀπὸ ἄμμον καὶ σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τότε κάμηλοι καὶ

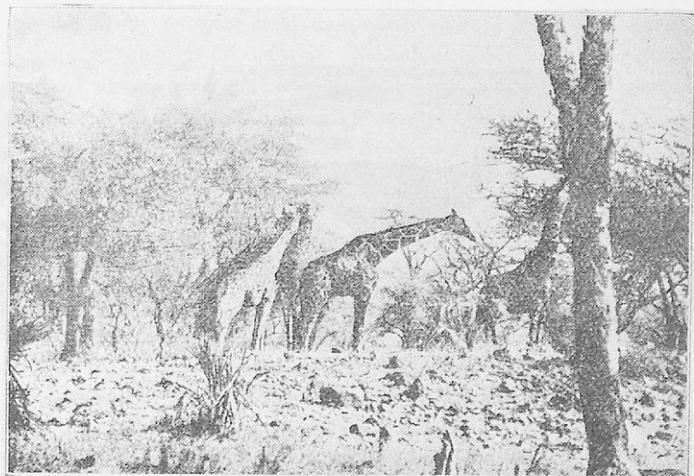
Εἰκ. 27. Ἡ ἐρημος Σαχάρα μετὰ δάσεως,

ἄνθρωποι πίπτουν μετὰ τὴν κεφαλὴν χαμηλὰ εἰς τὴν ἄμμον, ἕως ὅτου παρέλθῃ ἡ θύελλα. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξίδιον ἕως τὸ Τιμβουκτοῦ. Οἱ Γάλλοι ἐσχάτως ἐξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μετὰ αυτοκίνητα καὶ μετὰ ἀεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προσκτεῖνουν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἣ ὁποία ἀπὸ τὸ Ἀλγέριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τιμβουκτοῦ. Ἐκεῖ θὰ ἐνωθοῦν αἱ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μετὰ τὰς ἄλλας, αἱ ὁποῖαι εἶνε πρὸς Ν τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Ἄσκ. 1. Εἰς ποῖα μέρη τῆς Ἀσίας γνωρίζεις ἄλλας τροπικὰς ἐρήμους; — 2. Θέσμανε κατὰ τὴν ὁδηγίαν τοῦ καθηγητοῦ σου τεμάχιον λίθου καὶ πῦξέ τον εἰς τὸ ὕδωρ. Τί θὰ ἴδῃς τότε; — 3. Ἀνάγνωσε δάσεις πὺν ἔχει ὁ χάρτης. Εὐρὲ τὴν μεγαλυτέραν δασιν Μουρσοῦκ.

II. Η ΤΡΟΠΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμήμα τῆς Ἀφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν· χαρακτηρίζεται ὡς θεριμὸν, ὑγρὸν καὶ νοσῶδες. Εἶνε γεμῆτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνὰ. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ μαύρη φυλὴ (ἡ Νιγηρικὴ), ἡ ὁποία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μπαντοῦ. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται *Σουδάν*, τὸ δὲ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν *Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ*.

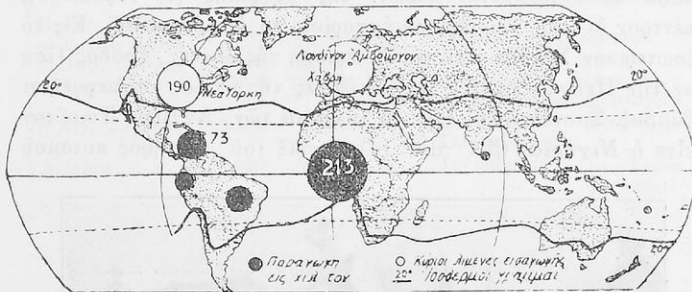
Εἰκ. 28. Καμηλοπαρδάλεις ἐν Ἀφρικανικῇ σαβάννῃ.

Α) ΣΟΥΔΑΝ

Ἔρωτ. 1. Παρακολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν ῥοῦν τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Νίγηρος. — 2. Περιέγραψε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸ μέρος τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἔκρουσιν πρὸς τὴν θάλασσαν. Πῶς λέγεται ἡ ἐδῶ λίμνη;

Τὸ Σουδάν, δηλ. ἡ χώρα τῶν Μαύρων, εἶνε ἡ μεσιζουσα χώρα μεταξὺ τῆς βορείας Ἀφρικανικῆς ἐρήμου καὶ τοῦ τροπικοῦ δάσους. Ἐκτείνεται κατὰ διεύθυνσιν ἐκ Δ πρὸς Α ὡς πλατεῖα ζώνη, ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν μέχρι τοῦ Νείλου

καὶ πέραν ἀκόμη αὐτοῦ. Νοτίως τῆς Σαχάρας τὸ ἔδαφος αὐτοῦ ὑψώνεται ὁμαλῶς μέχρι 1600 καὶ 1700 μ. καὶ ἀκολούθως καταπίπτει εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς λεγομένης **Ἄνω Γουϊνέας**. Ὅταν περισσότερο ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς ἐρήμου πρὸς τὸ Σουδάν, τόσον ἡ χώρα γίνεται πλουσιωτέρα εἰς βροχάς. Αἱ ξηραὶ στέππαι μεταβάλλονται βαθιηδὸν εἰς **χλοερὰς στέππας**. Αὐταὶ σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Εἰς τὸ νότιον μέρος ἐν μέσῳ τῶν χλοερῶν στεππῶν ἀναφαίνονται καὶ δένδρα. Περιοχὴ στεππώδης, ἡ ὁποία περιέχει ἀραιὸν δάσος λέγεται **σαβάννη**. Τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν

Εἰκ. 29. Ἡ παραγωγή τοῦ καφέ ἐν τῷ κόσμῳ.

σκεπάζονται ἀπὸ σαβάννας. Πλησίον ὁμῶς αὐτῆς τῆς ἀκτῆς τῆς Ἄνω Γουϊνέας καὶ κατὰ τὸν κάτω ροῦν τοῦ Νίγηρος, ὅπου οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοὶ ἀφίουν εἰς τὸς κλιτῆς τῶν ὀρέων μεγάλας βροχάς, σχηματίζονται πυκνὰ καὶ ἄγρια δάση (**τροπικά**).

Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν εἶνε εὐχάριστον ἐνδιαίτημα πολλῶν ζώων (ἐλέφαντες, καμηλοπαρδάλεις, στρουθοκάμηλοι) Μόνον εἰς τὰ ὑγρὰ καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μῦγα **Τσέτσιε**, ἡ ὁποία βασανίζει τὰ ζῷα, καὶ ὅταν δαγκάσῃ τὸν ἄνθρωπον, τοῦ προξενεῖ τὴν φοβερὰν **ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου**. Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοικοῦνται ἀπὸ τοὺς Νιγηρῆτας Σουδανοὺς πυκνῶς. Αὐτοὶ εἶνε μοαμεθανοὶ καὶ διαμένουν εἰς μεγάλα χωρία, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γρόμηλα, ἀραχίδας (φυστικία ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβακα καὶ κεχρί. Τὸ κεχρί ὑψώνεται ἕνα ἕως δύο μέτρα καὶ οἱ κόκκοι αὐτοῦ χρησιμεύουν ὡς κυρία τροφὴ τῶν Νιγηρῆ-

τῶν. Διὰ λίπασμα μεταχειρίζονται στάζτην τῶν χόρτων, πὸν καίουν εἰς τὰς σαβάννας. Εἰς τὰ τροπικὰ δάση τῆς Ἄνω Γουϊνέας λαμβάνεται φοινικέλαιον, καουτσούκ καὶ ἐξάγεται πολύμομος ξυλεία (ἔβενος, μιόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἄνω Γουϊνέας ὑπάρχουν μεγάλαι φυτεῖαι κακαοδένδρων. Ἐδῶ εἶνε ἡ μεγίστη ἐπὶ τῆς γῆς παραγωγὴ τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδάν εἶνε χώρα ἡ ὁποία ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν 50 ἑκατ. Νιγηριτῶν ζοῦν σήμερον 27 χιλ. λευκοί, λαμβάνοντες πολλὰς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγίαν των. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους. Πρωτ. αὐτοῦ εἶνε τὸ *Δακάο*, παρὰ τὸ δυτικώτατον ἄκρωτ. τῆς Ἀφρικῆς (τὸ Προάσινον), κέντρον δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τὸ *Τιμβουκτού*. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν Σουδάν εἶνε καὶ ἡ περιοχὴ τῆς λίμνης Τσάδας (ἴση μὲ τὴν Πελοπόννησον), εἰς τὰς ὄχθας τῆς ὁποίας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶνε τὰ τμήματα τῶν Ἀγγλων. Τοιοῦτον εἶνε ἡ *Νιγηρία* (βλ. πίν. 14) (πέριξ τοῦ ζιγγηρος ποταμοῦ

Εἰκ. 28. Καλλιέργεια ἐν Νιγηρίᾳ.

ἕως εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας) μὲ τὸν λιμένα *Δάγος*, ἡ *Παραλία τοῦ Χρυσοῦ* καὶ τὸ *Αἰγυπτιακὸν Σουδάν*. Τὸ Αἰγ. Σουδάν κατέχει μεγάλην περιοχὴν τοῦ Ἄνω Νείλου καὶ συνορεύει μὲ τὴν Νουβίαν, εἰς τὸ Χαροῦμ. Καὶ ἐδῶ εἶνε μεγάλαι φυτεῖαι βάμβακος.

Εἰς τὴν Ἄνω Γουϊνέαν ὑπάρχει καὶ μία ἐλευθέρᾳ δημοκρατία τῶν Νιγηριτῶν, ἡ *Λιβερία*, ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ Ἴνωμ. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἐγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτεῖας καουτσού.

Πίναξ 14. Σουδάν

Χώρα	Έπιφ. κατά χιλιάδας τετρ. χιλ.	Κάτ. κατά χιλ.	Κάτ. εις 1 τετρ. χιλ.	Πρωτεύουσai και μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότατα προϊόντα
Γαλλικ. Σουδάν	3.600	13.000	4	Λαζάρ (40) Τιμβουκτού (6)	φυσίικια ά-ράβικα φοινικέλ. δέρματα
Βρειτ. Σουδάν					
α) Σιέρα Λεόνε	71	1.800	25	Φρηιτάουν (44)	ζακιάον
β) Παρ. Χρυσού	208	2.900	14	*Ακκρα (38)	χρυσός
γ) Νιγηρία	850	19.200	22	Λάγος (100) Ίμπαντάν (150)	φοινικέλ. καουτσούκ
δ) Αίγ. Σουδάν	2.600	6.600	25	Χαρτούμ (35) *Ομδουρμάν(90)	βάκβαξ
Λιβερία	120	2.500	21	Μαυροβία (6)	καουτσούκ φοινικέλ.

Β) ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Έρωτ. 1. Μέτρησε τὸ μῆκος τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας ἕως εἰς τὴν λίμνην Ἐδουάρδου καὶ σύγκρινε τὴν ἀπόστασιν αὐτὴν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Παρισίων. — 2. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ποταμίαν χώραν τοῦ Κόγγου. — 3. Ὀνόμασε ἀπὸ τοῦ χάρτου τὰ ὀνόματα ποῦ ἔχουν αἱ ἀκταὶ τῆς Ἄνω Γουϊνέας; — 4. Παρατήρησε τὸ ὄρος Καμερόν καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ. Σύγκρινέ το μὲ τὸν Ὀλυμπον.

Αἱ ἀκταὶ τῆς ἄνω Γουϊνέας καὶ ἡ λεκάνη τοῦ Κόγγου εἶνε ἡ θερμοιότητι καὶ πλουσιωτάτη εἰς βροχὰς περιοχὴ τῆς Ἀφρικῆς. Δι' αὐτὸ πανταχοῦ σχεδὸν σκεπάζεται μὲ πυκνὰ τροπικὰ δάση.

Δύο φορὰς τὸ ἔτος, τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον, διέρχεται εἰς τὴν τροπικὴν Ἀφρικὴν ὁ ἥλιος διὰ τοῦ ζενίθ. Ὁ θερμοὸς ἀὴρ ἀνοβαίνει τότε ὑψηλά, ψύχεται εἰς τὴν ψυχρὰν ἀτμόσφαιραν καὶ οἱ ὕδαταί του μεταβάλλονται εἰς νέφη. Δι' αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὴν μεγαλυτέραν θερμοότητα τοῦ ἀέρος πίπτουν συνεχῶς βροχαὶ εἰς δύο περιόδους. Ἐκτὸς αὐτῶν πίπτουν σχεδὸν

καθ' ἡμέραν καταγίδες κατὰ τὸ ἀπύγευμα. Ἐξαιρετικὰ βροχερὸν εἶνε τὸ μέρος πρὸς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ ἠφαιστειογενοῦς ὄρους Καμερὸν δέχεται ὑψὸς βροχῆς περισσότερον ἀπὸ 10 μ. ὑψ. τὸ ἔτος (ἐν Ἀθήναις 0,40). Τοιοῦτον ὑγρὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἶνε θερμότερον τῶν 25° καὶ ἔχει ὀλίγην διακύμανσιν τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ἡμερονύκτιον, λέγεται *τροπικὸν κλίμα* (ὅπως εἰς τὰς Ἰνδικὰς νήσους). Εἰς τοὺς Εὐρωπαϊοὺς τὸ κλίμα τῶν ἐδῶ ἀκτῶν καὶ τῶν χαμηλῶν μερῶν τῆς λεκάνης τοῦ Κόγγου προξενεῖ πυρετοὺς καὶ δυσεντερίαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ *Μπαντοῦ*, ὑποφέρουν ἀπὸ τὸ τροπικὸν κλίμα. Οἱ εἰδωλολάτραι αὐτοὶ Νιγροῖται δὲν εἶνε πολυάριθμοι, ὅπως οἱ Σουδανέζοι. Ἐργάζονται ὑψηλότερα ἀπὸ τὰς νοσώδεις ἀκτὰς καὶ ἐγκαθιστοῦν εἰς τὰ τροπικὰ δάση φουτίας κακάου, καρφῆ καὶ καπνοῦ. Πλὴν αὐτῶν κατοικοῦν εἰς τὰ δάση καὶ πυγμαῖοι μὲ ἀνάστημα ἑνὸς μέτρου. Αὐτοὶ ζοῦν κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον. Πρὸς τὰ ἐνδότερα φέρουν πολλαὶ ὁδοί, ἀλλ' ὀλίγοι σιδηρόδρομοι, διότι αἱ ἀπότομοι ἀκταὶ ἐμποδίζουσι τὴν κατασκευὴν αὐτῶν. Ἡ συγκοινωνία ὅμως εἰς τὸν μέσον καὶ ἄνω ὄρον τοῦ Κόγγου γίνεται μὲ πλοῖα, τὰ ὁποῖα πλέουσι μεταξὺ τῶν καταρακτῶν. Πρὸς τούτοις εἰσῆχθη ἐσχάτως καὶ συγκοινωνία μὲ αὐτοκίνητα καὶ ἀεροπλάνα.

Τὰ μεγαλύτερα τμήματα τῆς Τροπικῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς, ἀνήκουν εἰς τοὺς *Γάλλους* καὶ τοὺς *Βέλγους* (Βελγικὸν Κόγγον). Οἱ Βέλγοι, ἐκτὸς τῶν τροπικῶν προϊόντων, ἀνεῦρον ἐσχάτως πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου, ἰδίως εἰς τὴν περιοχὴν *Κατάγκα*. Ἐδῶ ἰδρύθησαν ὑψικῆμινοι, διὰ τὰς ὁποίας μεταφέρουν γαιάνθρακα ἀπὸ τὴν γειτονικὴν Ῥοδεσίαν καὶ λαμβάνουν ἠλεκτρικὴν δύναμιν ἀπὸ τοὺς πολυαριθμοὺς καταρακτάς.

Νουίτερον κεῖται ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία *Ἀγγόλα* (βλ. π. ν. 15). Ἐδῶ ὑπάρχει μία μόνον ἐποχὴ βροχῶν καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχει μεγάλας σαβάννας. Ἐσχάτως ἐτελείωσε σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ Ἀγγλικά ἔξοδα, ἣ ὁποία ἀπὸ τὴν πόλιν Βεγγουέλαν φθάνει εἰς τὰ χαλκουργεῖα τῆς Καπίγκας, διὰ τὰ μεταφέρεται ὁ χαλκὸς εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγοράν.

Πίναξ 15. Ἴσημερινή Ἀφρική

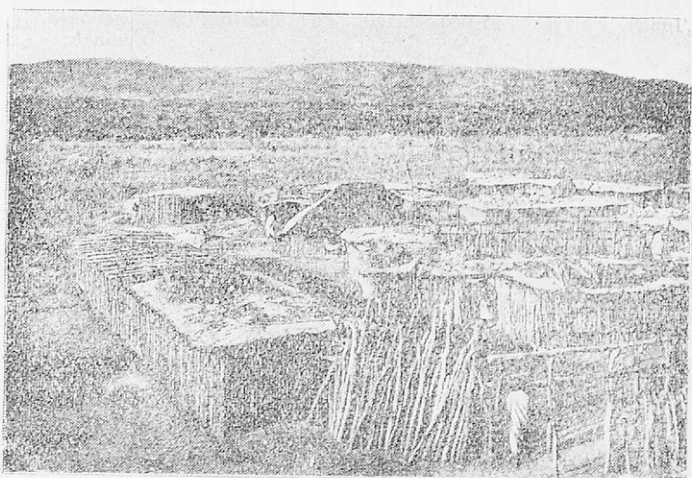
Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμε.	Κάτ. εἰς χιλ.	Εἰς 1 τετρ. χιλ.	Προτεύουσαι καὶ κάτοικ. εἰς χιλιάδας	Σπουδαιότατα προϊόντα
Γαλ. Ἴσημ. Ἀφ.	2.250.000	3.100	1.5	Δουάλα (18)	φουινιέλ. κακάον
Βελγικὸν Κόγγ.	2.385.000	10000	4.1	Λεοπολδβίλ(16)	χαλκός καουτσούκ
Ἀγγόλα	1.255.000	2700	2.2	Ἄγ. Παῦλοςτῆς	κακάον
Ἴσπαν. Γουινέα	27.000	120	4.5	Λοάνδης (20)	φουινιέλ. καπνός

III. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Ἐρωτ. 1. Ποία χερσόνησος καὶ ἀκρωτήριοι σχηματίζεται πρὸς τὴν Ἀραβίαν; — 2. Παρατήρησε καὶ ἀπομνημόνευσε τὰ ὀνόματα τῶν λιμνῶν τῆς Ἀνατολ. Ἀφρικῆς. — 3. Σύγκρινε τὴν ἔκτασίν των μὲ τὸ μέγεθος τῆς Ἑλλάδος. — 4. Παρατήρησε τὰ ὄρη Κιλιμαντζάρον, Κένια καὶ τὰ ὕψη αὐτῶν. — 5. Ποῖος μέγας ποταμὸς πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἀβυσσηνίαν καὶ ποῖος ἄλλος ὄρει πρὸς Ν;

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρική ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν ὄρεινὴν χώραν Ἀβυσσηνίαν ἕως εἰς τὸν ποταμὸν Ζαμβέζην. Ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Ἀφρικῆς διακρίνεται διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν της, τὸ κλίμα καὶ τοὺς κατοίκους. Ἀπὸ τὴν λεκάνην τοῦ Κόγγου χωρίζεται ἀπὸ σειρὰς ὄρεων· κατὰ μῆκος αὐτῶν ἀνοίγεται μέγα ταφροειδὲς καταβύθισμα ἐκ Β καὶ Ν, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει σειρὰν λιμνῶν. Εἰς τὰς πλευρὰς τῆς τάφρου ὑψώνονται πολυάριθμα ἐσβεσμένα ἢ καὶ ἐνεργὰ ἀκόμη ἠφαιστεία. Ἐδῶ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἀφρικῆς, τὸ Κιλιμαντζάρον (ὑψ. 6010), εἶνε ἐσβεσμένον ἠφαιστειον ἂν καὶ εἶνε πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετώνας καὶ χιόνας. Ἡ Ἀνατολ. Ἀφρική εἶτε γενικῶς ὄροπέδιον μὲ μέσον ὕψος 1000 μ. Τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ διακόπτουν μεμονωμένα ὄρη ἢ ἐκτεταμένοι καταβαθμοί. Ἐδῶ ὕγροι ἄνεμοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, ἀλλ' αὐτοὶ περιορίζονται μόνον

πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἐνατ. Ἀφρικῆς (τὴν Ἀβυσσηνίαν). Τὸ νοτίως τοῦ ἰσημερινοῦ μέρος λαμβάνει βορρᾶς ἀπὸ νοτιοανατολικούς ἀνέμους. Ὡς ἐκ τούτου εἰς τὴν Ἐνατ. Ἀφρικὴν, ἐνῶ ἡ ἄκτὴ πρὸς Β τοῦ ἰσημερινοῦ εἶνε γεμάτη ἀπὸ στέππας καὶ σαβάννας, νοτίως τοῦ ἰσημερινοῦ εὐρίσκεται στενὴ παράλιος γραμμὴ δάσους, ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Μόνον αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν, αἱ παραλίμναι περιοχαὶ καὶ τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὄρεων φέρουν δάση. Δι' αὐτὸ ἡ Ἐνατ. Ἀφρικὴ εἶνε πυκνότερον κατοικημένη παρὰ ἡ λοιπὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ. Πλὴν τῶν Νιγητῶν δύνανται εἰς τὰ ὄροπέδια νὰ κατοικήσουν καὶ Εὐρω-

Εἰς 30. Χωρίον εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἐνατ. Ἀφρικῆς.

παῖοι. Αὐτοὶ ἐδῶ ἔχουν ἐγκαταστήσει πολλὰς φυτείας ὁμοίας πρὸς τὰς τοῦ Σουδάν.

Πολιτ. κατάστασις τῆς Ἐνατ. Ἀφρικῆς. 1) Πρὸς Β καὶ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ζεῖται ἡ αὐτοκρατορία τῆς Ἀβησσυνίας, ἐν ἀπὸ τὰ δύο ἀνεξάρτητα κράτη τῆς Ἀφρικῆς (τὸ ἄλλο ἡ Λιβερία). Τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς ὀφείλει εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀπόκρημνα ὄρη πρὸς τὴν περιβάλλον καὶ τὴν κáμνον ὄχυσαν. Μερικὰ ἀπὸ τὰ ὄρη αὐτὰ (Ἀβησσυνιακὰ ὄρη) φθάνουν εἰς τὸ ὕψος τῶν Ἀλπεων.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐδάφη λαμβάνουν διάφορα ὕψη, σχηματίζονται ἐδῶ διάφοροι ζῶναι κλίματος καὶ ἡ βλάστησις παρουσιάζει μεγάλην ποικίλιαν. Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη ἀπαντᾷ αὐτοφυῆς ὁ θάμνος τῆς καρφέας, καὶ εὐδοκιμεῖ πολὺ ὁ βάμβας.

Εἰς ὕψη 1200-2700 μ. τὸ κλίμα λαμβάνει ὁμοιότητα πρὸς τὸ Μεσογειακὸν καὶ εὐδοκιμοῦν προϊόντα τοῦ κλίματος τούτου (ἄμπελος, ἔσπεριδοειδῆ, σίτος κλπ). Αἱ ὑψηλότεραι θέσεις εἶνε κατ'ἀλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ Ἀβησσυνοὶ διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Νιγηρίτας, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς Χαμιτικούς λαοὺς. Μὲ τὴν Ἑλλην. Αὐτοκρατορίαν ἄλλοτε εὐρίσκοντο εἰς σχέσεις καὶ ἀπὸ Ἑλληνας ἱεραποστόλους παρέλαβον τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν (μονοφυσιται, ὅπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἰγύπτου). Ἡ Ἀβησσυνία λέγεται καὶ Αἰθιοπία ὅπως ἐλέγετο καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐπειδὴ διασχίζεται ἀπὸ πολλὰ ὄρη, εἶνε ἰδρυμένα πολλὰ μικρὰ κράτη, τῶν ὁποίων οἱ ἡγεμόνες ὑπακούουν εἰς τὸν αὐτοκράτορα· αὐτὸς ἔχει τὸν τίτλον «Νεγκὺς Νεγκίστι», δηλ. «βασилεὺς τῶν βασιλέων» καὶ ἐδραεῖ εἰς τὴν πόλιν Ἀδδῖς Ἀμπέμπα (δηλ. Νέον ἄνθος), ἡ ὁποία συνδέεται μὲ τὴν θάλασσαν διὰ σιδηροδρόμου. Τὰ παράλια ὅμως τῆς χώρας, ἡ Ἐρυθραία καὶ ἡ Σομαλία, ἀνήκουν εἰς ξένους. Διὰ τοῦτο τὰ προϊόντα τῆς δὲν ἐξάγονται ὅλα διὰ θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ διὰ ξηρᾶς, διὰ μέσου τῆς Αἰγύπτου (καρφές, ἔλαστικὸν κόμμι, χρυσὸς καὶ κτηνοτροφικά).

2. Ἡ χερσόνησος **Σομαλία**, θερμὴ καὶ ἐρημικὴ χώρα, δὲν ἔχει οἰκονομικὴν σημασίαν. Εἶνε διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

3. **Ἡ Βρετανικὴ Ἀνατ. Ἀφρικὴ** συνέχεται μεσογειῶς ἀπ' ἑνὸς μὲ τὸ Αἰγυπτιακὸν Σουδάν καὶ ἀπ' ἑτέρου μὲ τὴν Νοτίαν Ἀφρικὴν. Οὕτως αἱ Βρετανικαὶ κτήσεις εἶνε συνεχεῖς ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἕως εἰς τὸ Ἀκρωτήριον (Κεῖπτάουν). Εἰς τὴν Ἀνατ. παραλίην ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ **Μομβάσα**, ἐξάγουσα πολλὸν βάμβακα. Ἀπ' αὐτὴν σιδηροδρόμος ἀναβαίνει εἰς τὴν χώραν **Οὐγάνδα**, ὅπου εἶνε ἡ μεγάλη λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπὸ δὲ τὴν πόλιν **Δαρσεαλάμ** ἄλλος σιδηροδρόμος φθάνει εἰς τὴν λίμνην Ταγγανίκαν.

4. **Ἡ Πορτογαλικὴ ἀποικία Μοζαμβίκη** ἔχει κλίμα νοσηρὸν καὶ δι' αὐτὸ κατοικοῦν ἐδῶ πολὺ ὀλίγοι Εὐρωπαῖοι. Εὐρίσκεται ὑπὸ Ἀγγλικὴν ἐπιτροπὴν. Ἀπὸ τὰς ἀκτᾶς σιδηροδ. γραμμὴ διευθύνεται πρὸς τὰς μεσογείους Ἀγγλικὰς κτήσεις.

Πίναξ 16. Ἀνατολικὴ Ἀφρική

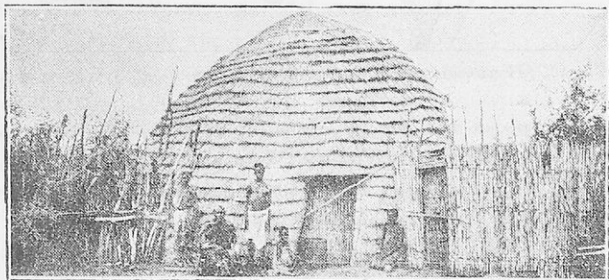
Χῶραι	Ἐπιφ. εἰς τετρ. χιλ.	Κάτοικοι		Πρωτεύουσαι κάτοικοι καὶ κατὰ χιλιάδας	Σπουδαιό-τητα προϊόντα
		ἐν ὅλῳ κατὰ χιλ.	εἰς 1 τετρ. χιλ.		
Ἑρυθραία (Ἰταλία)	120.000	630	5.2		κτηνοτροφ. ἄλας
Σομαλία					
α) Ἰταλική	500.000	1.000	2		κτηνοτροφ. ἔλεφαντοσ.
β) Βρετανικὴ	176.000	350	2		καφέζ
Ἀβησσυνία	900.000	5.500	6	Ἀδδίς Ἀμπέ- πα (50)	χρυσός κτηνοτροφ.
Βρετ. Ἀφρική					
α) Οὐγάνδα	244.000	3.500	14		βάμβαξ
β) Κενία	580.000	3.000	5	Ναϊρόμπη (33)	καφέζ
γ) Ταγγανίκα	970.000	5.000	5	Δαρεσάλαμ (25)	κτηνοτροφ.
δ) Νυάσσα	124.000	1.600	12		βάμβαξ
Μοζαμβίκη (Πορτογαλ.)	100.000	4.000	3.6	Λουρέντζο Μαρκέζ (13)	φυστ. ἀράπ. ζαχαροκάλ. ἀραβόσιτος

IV. ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Ἔρωτ. 1. Τί σχῆμα ἔχει ἡ Νοτιὰ Ἀφρική; — **2.** Ποῖα εἶνε τὰ δύο νοτιώτατα ἀκρωτήρια αὐτῆς καὶ ποῖαν θέσιν ἔχουν ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα; — **3.** Παρατήρησε τὴν διάταξιν τῶν ὀρέων. — **4.** Ἰχνογράφησε τομὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς ἀπὸ τοῦ κόλπου τῶν Φαλαινῶν (Α) μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Δελαγῶς (Α).

Ἡ Νοτιὰ Ἀφρική ἔχει μορφήν πινακίου μὲ μέσον ὕψος 1300 μ. Ἡ νοτιὰ αὐτῆς ἀκτὴ πρὸ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐχρησίμευσεν ὡς σταθμὸς τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Οἱ Μπόρες, οἱ ὁποῖοι κατήγοντο ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν, εἶχον κατοικήσει καὶ

καλλιεργήσει τὴν χώραν. Σήμερον αὐτὴ μὲ τὸν πλοῦτον τῶν ἀδαμάντων, τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς πλατίνης ποῦ ἔχει, εἶνε μία τῶν πολυτιμοτάτων μεταλλιοφόρων χωρῶν τῆς γῆς. Ἐπειδὴ προβάλλει πέραν τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγόμερου πρὸς τὴν εὐκρατον ζώνην, ἔχει κλίμα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Ἔνεκα τῶν πλευρικῶν ὀρέων ὀλίγα βροχαὶ φθάνουν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τούτοις εἰς τὴν Δυτ. ἀκτὴν ᾄρει τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς *Βεγγουέλας*, ὑπεράνω τοῦ ὁποίου ὁ ἀήρ ψυχόμενος ὄπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτως φθάνει εἰς τὴν θερινὴν ἀκτὴν ξηρός. Δι' αὐτὸ ἡ παραλία χώρα *Νάμπ* καὶ ἡ ἐσωτερικὴ *Καλαχάση* τῆς Ν. Ἀφρικῆς εἶνε ἄλμυρα ἢ ξηραὶ στέπαι, παρόμοια μὲ τὴν *Σαχίραν*. Ἀπ' αὐτὰς ἕως εἰς τὰ πλευρικὰ ὄρη ἡ φάσις μεταβάλλεται εἰς πτωχὴν θαμνινοὴ στέπ-

Εἰκ. 31. Καλύβη ἰθαγενῶν τῆς Ἀνατ. Ἀφρικῆς.

πην, ὅπου ζοῦν μεγάλα ἀγέλαι ἀγρίων ζώων, ἰδίως ἀπὸ ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτὴν μεγάλα ποίμνια ζώων (αἰγες, πρόβατα). Ὅπου εἶνε δυνατὴ ἡ ἄρδεις ἀπὸ ποταμῶν ἢ ἀπὸ ἀρτεσιανῶν φρέατο, ἐκεῖ εἶνε ἐγκατεστημένοι καὶ λευκοὶ ἄποικοι.

Γενικῶς αἱ ἐξωτερικαὶ πλευραὶ τῶν ὀρέων καταπίπτουν εἰς καναβαθμούς. Εἰς τὰς χαμηλὰς βαθμίδας καλλιεργοῦνται μεσογειακαὶ φυτεῖαι ἢ καὶ τροπικαί, εἰς τὰς μετρίας κατὰ τὸ ὕψος σιτηρά, εἰς δὲ τὰς ὑψηλοτέρας περιφέρονται πολλὰ αἰγοπρόβατα.

Πολὴ μεγαλυτέραν σημασίαν ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν ἔχουν τὰ μεταλλευτικὰ προϊόντα. Τὸ κέντρον τῆς χρυσορυχίας εἶνε ἡ *Γιοχάννεσμπουργ*, δι' αὐτὸ καὶ ἀνεπτύχθη εἰς

μεγάλην πόλιν. Ἀδάμαντες ἐξορύσσονται ἰδίως παρὰ τὸ *Κιμπερλέϋ*, τὴν *Πραιτωρίαν* καὶ εἰς τὴν ἔρημον *Νάμπ*. Ὁ πλοῦτος τῆς ἑσπερικοῦς αὐτῆς χώρας εἶχε προσελκύσει τοὺς ἄγγλους ἀπὸ τὴν παράλιον ἀποικίαν τους, τὴν *Χώραν τοῦ Ἀκρωτηρίου*, νὰ εἰσβάλλουν ἐδῶ καὶ νὰ καταλάβουν τὰ ἄλλοτε ἐλεύθερα κράτη τῶν *Μπόρξ*, *Ὁράγγην* καὶ *Τράνσβαλ*. Σήμερον

Εἰκ. 32. Ἡ παγκόσμιος παραγωγή τοῦ χρυσοῦ εἰς χιλ. τόννους.

ἄλλαι αἱ ἀποικίαι τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς μετὰ τὴν βορειοτινέραν *Ροδεσίαν* ἀποτελοῦν τὴν «*Νοτίαν Ἀφρικανικὴν ἔνωσιν*». Διὰ τὸ εὐκρατον αὐτῆς κλίμα εἶνε ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν λευκῶν ἐν Ἀφρικῇ. Σχεδὸν 2 ἑκατομ. Εὐρωπαίων (ἐν οἷς

Πίναξ 17. *Νοτία Ἀφρική*

Χῶραι	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χιλ.	Κάτ. κατὰ χιλ.	Εἰς 1 τετρ. χιλ.	Μεγάλαι πόλεις (κάτ. κατὰ χιλ.)	Σπορδαῖα προϊόντα
Νοτία Ἀμερικανικὴ ἔνωσις (ἄνευ τῆς <i>Ροδεσίας</i>)	1.222.000	8.000	5	Κεϊπτάουν (200) Γιωγάνεσμπουργ (300)	ἀραβόσιτ. γεωμήλα πρόβατα ἀδάμαντες
Λοιπαὶ Βρετ. κτήσεις	2.700.000	3.000	1	Ντῶρμπαν (150) Πραιτωρία (85)	λιθάνθρακ. χρυσοῦς

1000 Έλληνες) ζοῦν μὲ 7 ἑκατομμ. ἔντοπιῶν Ἀφρικανῶν καὶ ξένων, ἰδίως Ἰνδῶν. Οἱ ἰθαγενεῖς **Ότιεντόττοι καὶ Κάφροι** ζοῦν ἢ ὡς κτηνοτρόφοι ἢ ὡς ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς τὴν **Καλαχόρη** ὑπάρχουν λείψανα παλαιότητος φυλῆς, οἱ **Βουσμάνοι**, ζῶντες ὡς κτηνοτρόφοι σκληρὸν βίον εἰς τὴν ἔρημον.

Ἡ Νοτιᾶ Ἀφρικὴ εἶνε ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου κατέχουσα πλέον τοῦ ἡμίσεως τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Κύριοι λιμένες εἶνε ἡ **Κεϊπτάουν** (δηλ. πόλις τοῦ ἀκρωτηρίου), ὁ **Διμήν** **Ἐλισσάβει** καὶ τὸ **Νιῶρμπαν**.

V. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἔρωτ. 1. Ὀνόμασε τὰς νήσους κατὰ τὴν πολιτικὴν τῶν κατάστασιν.—**2.** Ποία ἐξ αὐτῶν εἶνε ἡ μεγίστη καὶ ἀπέναντι τίνος μέρους τῆς Ἀφρικῆς κεῖται;—**3.** Τί ἱστορικὸν γνωρίζεις περὶ τῆς νήσου Ἀγίας Ἐλένης;

Αἱ Ἀφρικανικαὶ νῆσοι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶνε παλαιὰ ἡφαίστεια. Εἰς τὰς **Ἀζόρας**, εἰς τὴν **Μαδέϊραν** καὶ εἰς τὰς **Καναρίους** εὐδοκιοῦν ὁ οἶνος, οἱ νότιοι καρποὶ καὶ τὰ προΐμα λαχανικά. Αἱ νῆσοι ἔχουν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ θαυμασίως καλλονάς, διὰ τοῦτο ἐπισκέπτονται αὐτὰς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἄσθενεῖς. Ἡ **Ἀὰς Πάλμας** καὶ ἡ **Τενερίφα** χρησιμεῦουν ὡς σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὴν συγκοινωνίαν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν. Αἱ νῆσοι τοῦ **Πρασίνου ἀκρωτηρίου** ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι εἶνε πλησίον τῆς μεγάλης ξηρᾶς ζώνης τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Αἱ νῆσοι τοῦ **Κόλπου τῆς Γουϊνέας**, ἔχουν τὸ ὑγρότατον καὶ θερμότατον κλίμα τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγουν κακάον καὶ καπνόν. Ἡ **Ἀσσησιῶν** καὶ ἡ **Ἀγ. Ἐλένη**, ἔξέχουν ἀπότομα ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ εἶνε σπουδαιότατοι σταθμοὶ καλωδίων.

Ἡ **Μαδαγασκάρη** ἔχει ὑψηλὰς ὄροσειρὰς πρὸς τὴν Ἀπλευρὰν καὶ μὲ νοτιοανατολικούς κανονικοὺς ἀνέμους δέχεται πλουσίαις βροχὰς εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἡ πλευρὰ αὐτῆ σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Τοῦναντίον τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν εἶνε μᾶλλον ξηρὸν καὶ πληρὲς στεπῶν (3 ἑκατ. κατ.). Αἱ πλησίον τῆς Μαδαγασκάρης νῆσοι δεικνύουν ὅτι ἄλλοτε ἢ νῆσος συνεδέετο μὲ τὰς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βοηθούμενοι ὑπὸ θαλασσίων ρευμάτων, ἤλθον μὲ τὰ ἀκρίτιά των

Μαλαϊοὶ ἀπὸ τὰς νήσους τῶν καὶ ἐγκατεστάσθησαν ἐδῶ. Εἰς τὰς νήσους αὐτὰς παράγονται ἀρωματικὰ καὶ ζάχαρις. Σπουδαιότητα τούτων εἶνε ὁ **Μαυρίτιος**, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε ἦτο ὁ σπουδαιότατος σταθμὸς ἐκ τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας φυτείας ζαχαροκαλάμου. Ἐπὶ κοραλλιογενοῦς μικρᾶς νήσου, πολὺ πλησίον τῆς Ἀνατ. Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ **Ζανζιβάρη**, ἡ ὁποία ἄλλοτε κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἀνατ. Ἀφρικῆς. Τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἔχει καταλάβει σήμερον ἡ Μομβάζα.

Ἄσκ. 1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν χάρτην τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπουδαίαν θέσιν; — **2.** Ἰχνογράφησε σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ φέρε τὰς θαλασσίας ὁδοὺς αἱ ὁποῖαι περνοῦν ἀπὸ τὰς νήσους.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ Ἀφρικὴ εἶνε ἡ ἥπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν **Νιγρητῶν**. Αὐτοὶ διακρίνονται εἰς δύο κυρίως ομάδας, τοὺς **Σουδανέζους** καὶ τοὺς **Μπαντοῦ**. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶνε ἀποικιακὴ ἥπειρος τῶν Εὐρωπαίων· τὰ μεγαλύτερα αὐτῆς μέρη ἐξουσιάζουν οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι. Ὀλίγοι ὅμως λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτήν, 3 περίπου ἑκατ. ἐπὶ ὀλίκοῦ ἀριθμοῦ 143 ἑκ. (Ἐλληνες 110 χιλ.). Οἱ Νιγρηταὶ τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξήτησαν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀπέκτησαν πολλὰ δικαιώματα. Ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίας Ἀφρικῆς κατώρθωσαν νὰ ἔχουν μὲ τοὺς λευκοὺς τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶνε ἡ ἥπειρος τοῦ **Τροπικοῦ** κλίματος. Ἐχει τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμότητα, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς μέρος εὐρίσκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Συγχρόνως ἐδῶ τὸ κλίμα εἶνε θερμὸν καὶ ὑγρὸν. (Εἰς τὸ Τιμβουκτοῦ ὁ θερμότερος μῆν εἶνε 35° καὶ ὁ ψυχρότερος 29°). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν μέχρι τοῦ ὑδροκρίτου μεταξὺ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλ. 10° βορείως καὶ 10° νοτίως τοῦ ἰσημερινοῦ) βροχαὶ περιοδικαὶ πίπτουν δύο φορὰς τὸ ἔτος. Τοῦτο τὸ κλίμα λέγεται **ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα**. Οἱ κατὰ τὸ κλίμα αὐτὸ πνέοντες ἐκ Β. καὶ Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται **ἀληγεῖς**. Πλησίον τῶν τροπικῶν τὸ κλίμα εἶνε πάντοτε ξηρὸν (**ξηρὸν τροπικὸν κλίμα**). Εἰς τὴν Ἀφρικὴν διακρίνονται ἴδιαι περιοχαὶ κατὰ τὴν βλάστησιν (τὸ πικνὸν

διάσος, ή σαβάννη, ή στέπη, ή έρημος και ή όασις). Διά τήν παγκόσμιον οικονομίαν άποφέρει *τροπικά φυτικά προϊόντα*, ώς κακάον, καουτσούκ, φοινικέλαιο και βιάμβακα προσέτι δέ και μέταλλα.

Άσκ. 1. Σύγκρινε τās βροχεράς και ξηράς περιοχάς τής 'Αφρικής με τόν χάρτην τής έξαπλώσεως τών φυτών.— 2. Πότε δ ήλιος ύσταται κατακορύφως εις τόν τροπικόν του Καρκίνου, εις τόν Ισημερινόν και εις τόν τροπικόν του Αίγιοκρω;— 3. Έκ τούτου ορισε πότε εΐνε αι εποχαι τών βροχών εις τό Τιμβουκτου, πότε εις τήν λεκάνην του Κόγγου και πότε εις τήν περιοχήν του Ζαμβέζη.— 4. Ποίαν άκριβώς διεύθυνσιν λαμβάνουν οι εκ νότου πνεόντες άληγεΐς άνεμοι;— 5. Ίχνογράφησε χάρτην τής 'Αφρικής και διαίρεσε αυτόν εις τὰ ανεξάρτητα κράτη και τās Εύρωπαικάς κτήσεις.— 6. Τοποθέησε τās σπουδαιοτάτας μεταλλοφόρους θέσεις και τὰ σπουδαιοτάτα μεταλλευτικά προϊόντα.— 7. Παρακολούθησε τούς τροπικούς γύρω άπό τήν γήν και καθώρισε τήν θέσιν τών ερήμων έν σχέσει προς αυτούς.

IV. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

A) ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Έρωτ. 1. Εις ποίας ζώνας τής γής κείται ή Αύστραλία;— 2. "Ορισε επί τής γήϊνης σφαίρας άπέναντι τίνος περιοχής κείται.— 3. Σύγκρινε τό μήκος τών ανατολικών Αύστραλιακών όρέων με τό μήκος τών 'Αλπεων.— 4. Εις ποίαν γλώσσαν γενικώς άνήκουν τὰ γεωγραφικά όνόματα τής Αύστραλίας;— 5. 'Ακολούθησε τόν παράλληλον κύκλον τών μεγάλων αύστραλιακών πόλεων περι όλην τήν γήν.— 6. Περιέγραψε τόν θαλάσσιον δρόμον άπό τόν Πειραιά έως εις τό Σίδνεϋ.— 7. Παρατήρησε τās μεγάλας νήσους περίξ τής ήπειρου.

Ήνικά. Η Αύστραλία εΐνε όχι μόνον ή μικροτάτη, αλλά και ή τελευταία ανακαλυφθεΐσα ήπειρος. Τοϋτο προήλθε, διότι εκειτο πέραν τής παγκοσμίου συγκοινωνίας. Πρωτος ανεάλυψεν αυτήν ο 'Ολλανδός Τάσμαν τῷ 1642 όνομάσας αυτήν Νέαν 'Ολλανδιαν, άλλ' εκεινος ο όποιος εξηρεύνησε τό ανατολικόν αυτής μέρος τῷ 1768 εΐνε ο 'Αγγλος **Κούκ**. Τῷ 1788 ίδρυσαν οι 'Αγγ. **Ι. Σαρρή.** Γεωγραφ. τών 'Ηπειρών Γ' Γυμνασ. *Εκδ. Α' 3]8]33 7

γλοι τὰς πρώτας ἀποικίας, στέλλοντες ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας.

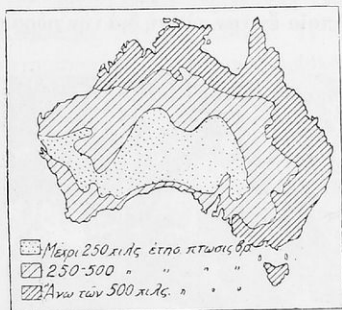
Ἡ Αὐστραλία μεταξὺ τῶν ἡπείρων παρουσιάζει τὰ περισσότερα παράξενα. Ἰδίως τοῦτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζῴων καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῶα, ὡς ὁ ὀρνιθορραγος, ὁ μυριμηκοφάγος, ἡ καγκουρό πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περὶ τοὺς 250 χιλ.) ἔχουν ἰδιόρρηθμα χαρακτηριστικά· οἱ Αὐστραλοὶ αὐτοὶ εἶνε ὁ περισσότερον ἀρχέγονος λαὸς ἀπὸ ὅσους γνωρίζομεν· εἶνε μέτριοι εἰς τὸ ἀνάστημα μὲ χρῶμα ὑπόμαυρον καὶ γυαλιστερόν. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὀλονέν ὀλιγοστεύει, διὰ τοῦτο τὸ ὑπόλοιπον αὐτῶν ἔχουν ἐγκαταστήσει εἰς μέρος πὸν προστατεύεται διὰ τὴν μὴ χαθῆ.

Ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζῶϊκὴν μορφήν, ἐξηγοῦν ὅτι ἄλλοτε ἡ Αὐστραλία ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν εἰς τὴν ἐποχὴν δὲ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχώσεις τῶν Ἀλπεων, ἡ Αὐστραλία ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτὰς διὰ καθιζήσεως μέρος· τῆς ξηρᾶς. Αἱ πρὸς Β καὶ Ν νῆσοι κεῖνται ὁήμερον ἐπὶ ὑποθαλασσίῳ βλάθρῳ. Ὁμοίως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν Νέαν Γουίνεαν ἐκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλαντίας καὶ τὰς νήσους Φίδτζι, ἦτο ἄλλοτε ἠνωμένον μὲ τὴν Αὐστραλίαν. Εἰς τὴν ΒΑ ἀκτὴν τῆς Αὐστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγαν *σκοπελώδη φράκτην*, ὁ ὁποῖος εἶνε ἐπικίνδυνος διὰ τὴν ναυσιπλοίαν.

Πυρ. σύστασις καὶ θλάστησις. Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, τὸ δυτικὸν ἥμισυ τῆς Αὐστραλίας εἶνε χαμηλὸν ὀροπέδιον, τὸ ΝΑ περιέχει βαθύπεδον, εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν περιφέρειαν ὑψοῦνται τὰ *Αὐστραλιακὰ ὄρη*, τὰ ὁποῖα ἔχουν μὲν τὴν ὕψην τῆς ἰδικῆς μας Πίνδου, αἱ κορυφαὶ ὅμως αὐτῶν εἶνε τραπεζοειδεῖς.

Ἡ Αὐστραλία κατὰ μέγα μέρος εἶνε ἔρημος ὁμοία μὲ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Νότιον Ἀφρικὴν, ἐπειδὴ οἱ νοτιοανατολικοὶ ἀληγεῖς ἄνεμοι χάνουν εἰς τὰ Αὐστραλιακὰ ὄρη τὴν ὑγρασίαν των, περαιτέρω δέ, κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν Αὐστραλίαν, πνέουν ὡς ξηροὶ ἄνεμοι. Μόνον τυχαίως συμπυκνοῦνται νέφη καὶ πίπτουν καταγίδες. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε γεμᾶτον ἀπὸ ἀμμόδεις καὶ πετρώδεις ἐρήμους, αἱ ὁποῖαι κυκλοῦνται ἀπὸ στέππας· αὐταὶ φέρουν ἢ ἀκανθώδεις καὶ καμπυλοκλάδους θάμνους ἀδιαβάτους ἢ γλόην.

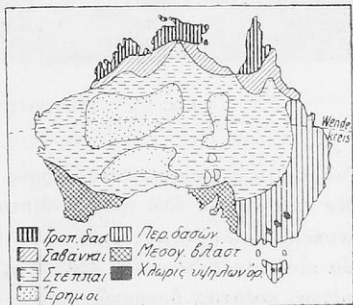
Εἰς τὰς χλοερὰς στέππας ζοῦν μεγάλα ποίμνια, χιλιάδες ὄμως προβάτων καὶ βοῶν ἀποθνήσκουν, ὅταν τύχη νὰ μὴ βρέξη καθ' ὄλον τὸ ἔτος. Διὰ νὰ ἀποτρέψουν τὸν κίνδυνον τοῦτον καὶ νὰ ἐπεκτείνουν τὸ λειβάδια, οἱ ἄνθρωποι τρυποῦν τὸ ἔδαφος καὶ ἀνοίγουν ἀρτεσιανὰ φρέατα. Εἰς τὸ **Αὐστραλιακὸν βαθύπεδον**, ὅπου ἡ ὑγρασία εἶνε σχετικῶς περισσοτέρα, ἀναφαίνονται δένδρα καὶ πρὸ πάντων ἀραιὰ δάση εὐκαλύπτων· τὸ σκληρὸν ξύλον τῶν

Εἰκ. 33. Βοραιομετρικὸς χάρτης τῆς Αὐστραλίας.

ὑψηλοτάτων τούτων δένδρων (ἕως 150 μ. ὕψ.) χρησιμεύει διὰ ὁδοστρώματα. Ἐπίσης ἀπὸ τοὺς εὐκαλύπτους λαμβάνουν καὶ ἔλαιον. Ἐδῶ ὁ ποταμὸς **Μουρραΐη—Δάελιγγ** εἶνε ὁ μόνος τοῦ βαθυπέδου, ὁ ὁποῖος κατορθώνει καὶ φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν. Μὲ τὸ ὕδωρ του ποτίζονται τὰ παραποτάμια μέρη τεχνητῶς καὶ εὐδοκιμεῖ ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου, τῆς βότξης καὶ τῶν

ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ τρίτη περιοχὴ τῶν **Αὐστραλιακῶν ὀρέων**, περιβάλλει τοξοειδῶς τὸ βαθύπεδον. Εἰς τὰ βορειοανατολικά παράκτια μέρη, τὰ ὁποῖα εἶνε ὑγρὰ καὶ ὡς ἐκ τούτου δασώδη, ἔχουν ἐγκαταστήσει τροπικὰ φυτὰ. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν γειτονικὴν νῆσον **Τασμανίαν**, εἰς τὴν ὁποίαν προεκτείνονται τὰ Αὐστραλιακὰ ὄρη, εὐδοκιμοῦν τὰ σιτηρὰ καὶ αἱ ὀπώραι. Βροχαὶ πολυαὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια, ὅπου φθάνει ὁ χειμερινὸς μουσσὼν, διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὑπάρχουν τροπικὰ δάση.

Εἰκ. 34. Ἡ χλωρίς τῆς Αὐστραλίας.

Ο πλοῦτος τῆς χώρας. Πόλεις. Τὰ ἀνατολικά ὄρη καὶ μέρη τοῦ ἔρημικοῦ δυτικοῦ ὄροπεδίου εἶνε πλούσια εἰς μέταλλα. Μεταξὺ αὐτῶν εἶνε καὶ χρυσός· ἡ ἐξαγωγή ὄμως αὐτοῦ

ἔσχατος ὀλιγόστευσε, διότι τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα εἰς πολλὰ μέρη ἐξηντήθησαν (Βλ. εἰκ. 32). Διὰ τῆς ἐνεργητικότητος τῶν ἀνθρώπων ἡ Αὐστραλία εἰς διάστημα τῶν 100 τελευταίων ἐτῶν ἔγινε σπουδαῖος **σιτοβολῶν**, ἀξιόλογος **κτηνοτροφικὴ περιοχὴ** καὶ πλουσία **μεταλλοφόρος** χώρα. Ὅλα τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ἡμερα ζῶα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν πλοῦτον τῆς Αὐστραλίας, εἰσήχθησαν ἐδῶ ἐπὶ τῶν Εὐρωπαϊῶν. Μὲ τὰ ὀφέλιμα ὅμως ζῶα εἰσήχθησαν καὶ ἄλλα, ὅπως τὰ κουνέλια, τὰ ὁποῖα ἔγιναν πληγὴ διὰ τὴν χώραν.

Εἰκ. 35. Ἴθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας.

Διὰ τοῦτο φράσσουν τοὺς ἀγροὺς μὲ συματοπλέγματα. Ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπεται ἐδῶ νὰ ἐγκυθίστανται ἄλλα φυλαὶ πλὴν τῶν λευκῶν, ὁ πληθυσμὸς σχετικῶς εἶνε ἀραιός· διὰ τοῦτο ἡ Αὐστραλία εἶνε τόπος πλουσίας ἐξαγωγῆς ἐρίου, αἴτου, βουτύρου, δερμάτων, χρυάτου, ὀρυκτῶν καὶ μετάλλων. Ἡ Αὐστραλία εἶνε ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐρίου. Αἱ πόλεις περιορίζονται εἰς τὰ νοτιοανατολικὰ μέρη καὶ εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξαγωγικαὶ λιμένες. Ἐκ τῶν 10 ἑκατομ. κατοίκων τῆς Αὐστραλίας τὰ 2 κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις **Σύδνεϋ** καὶ **Μελβούρνη**. Ἡ **Βρισβάνη** εἶνε τὸ κέντρον τῆς φυτείας τοῦ ζαχαροκαλάμου. Ὁ σίτος τῆς Νοτίου Αὐστραλίας ἐξάγεται εἰς τὸ παγ-

κόσμιον ἐμπόριον διὰ τῆς *Ἀδελαιῶδος*, ἐνῶ τῆς Δυτικῆς τὰ προϊόντα ἐξάγονται ἀπὸ τὴν *Πέρθην*. Ἐπειδὴ ὁ αὐστραλιακὸς σίτος θεοῖζεται τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Ἰανουάριον, δύναται ἡ Ἐυρώπη κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ προμηθεύηται νοπὸν σίτον.

Ἡ Αὐστραλία ἔχει 7 κράτη, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν *Αὐστραλικὴν ἔνωσιν*. Αὐτὴ, εἶνε μὲν κτῆσις τῆς Ἀγγλίας, ἀλλ' ἔχει αὐτοτέλειαν. Πρωτ. τῆς ἐνώσεως ἀπὸ τοῦ 1927 εἶνε ἡ *Καμπέρα*, ΝΔ τῆς Σίδνεϋ. Ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς ἀραιῶς κατοικουμένης ἡπείρου εὐρίσκει φυσικὰ ἐμπόδια. Σιδηροδρ. γραμμαι εἶνε ἀραιαὶ καὶ αἱ περισσότεραι εἶνε εἰς τὰς περιφερειακὰς περιοχάς. Ὑπάρχει σιδηροδρ. γραμμὴ κατὰ μῆκος τῆς Αὐστραλίας, ἡ ὁποία συνδέει τὰς νοτιοανατολικὰς πόλεις μὲ τὴν Πέρθην, ἀλλ' αὐτὴ δὲν διέρχεται ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου. Ἐκ Ν πρὸς Β διὰ μέσου τῆς ἡπείρου διέρχεται αὐτοκινητικὴ γραμμὴ ὡς καὶ τηλεγραφικὴ, μῆκος 3.000 χιλιομέτρων.

Μεταξὺ τῶν λευκῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ζοῦν καὶ ὀλίγοι Ἕλληνες (περὶ τὰς 15 χιλ.).

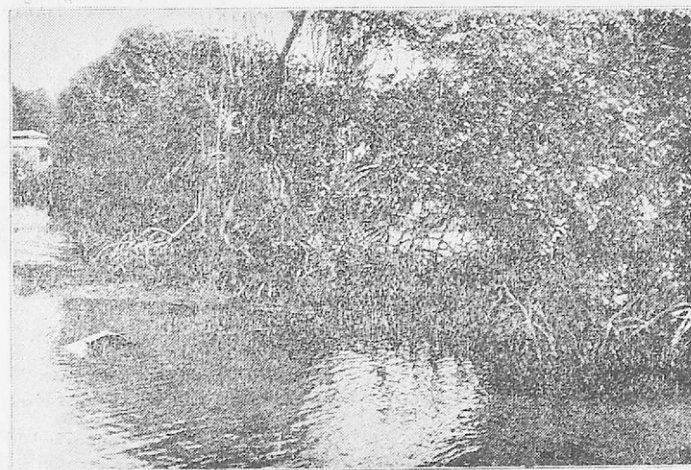
Πίναξ 17. Αὐστραλία καὶ Νέα Ζηλανδία.

Διαμερίσματα	Κάτοικοι		Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις	Σπουδαιότ. προϊόντα
	κατὰ χιλ.	εἰς 1 τετρ. χιλ.		
Αὐστραλικὴ ἔνωσ.	6.000	0.8	Καμπέρα	(7) σίτος
α. Νέα Νότιος Οὐαλία	1.000	2.5	Σίδνεϋ	(1000) βούτυρον
β. Βικτωρία	1.500	7	Μελβούρνη	(950) κρέας
γ. Κηνσλάνδη	750	0.4	Βοισβάνη	(275) δέρματα
δ. Νοτία Αὐστραλία	500	0.6	Ἀδελαις	(315) χερσός
ε. Δυτ. Αὐστραλία	350	0.2	Πέρθη	(185)
στ. Β. διαμέρισμα	4	0.002		
ζ. Τασμανία	214	3	Χοβάρτη	(58)
Νέα Ζηλανδία	1.520	7	Βέλλιγγτον	(130) βούτυρον
			Ὠκλάνδη	(200) κρέατα
				ἐριον
				δέρματα

Ἄσκ. 1. Ὅρισε τὰς πόλεις τῆς Αὐστραλίας ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς.—2. Ποία ἀφρικανικὴ ἔρημος ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὴν δυτικὴν Αὐστραλικὴν ἔρημον;—3. Πότε περίπου φθάνει ὁ αὐστραλικὸς σίτος εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης;—4. Ποῦ ἄλλοῦ γνωρίζεις περιοχὰς χωρὶς ἐξοδὸν τῶν ὑδάτων καὶ ποῦ ἀρτεσιανὰ φρέατα;

Β) ΩΚΕΑΝΙΑ

Ἐρωτ. 1. Κατάταξε τὰς σπουδαιότητας νήσους τῆς Ὠκεανίας κατὰ τὴν πολιτικὴν τῶν κατάστασιν.—2. Πόσον βαθεῖα εἶνε ἡ θάλασσα πλησίον νήσων τινῶν;—3. Ποῖαι νησοσυστάδες εὐρίσκονται εἰς τὴν οὐγκοινωνιακὴν γραμμὴν τῆς θαλασσοπλοΐας ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὠκεανῷ;

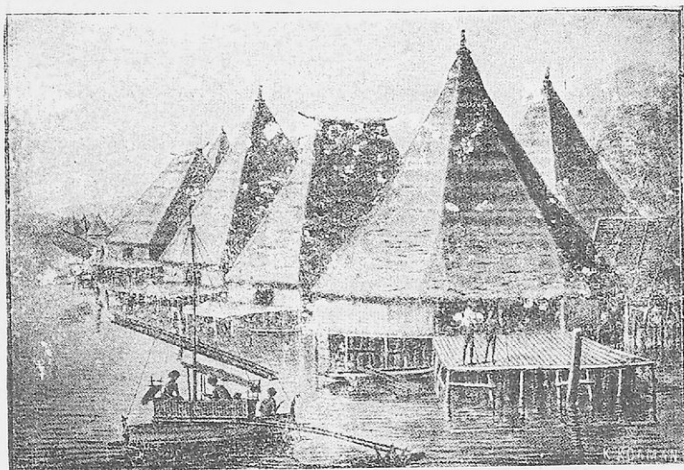

Εἰκ. 36. Δάσος μαγγροβῶν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νέας Γουϊνέας.

Ἦενεζία. Αἱ νῆσοι τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ διακρίνονται ὡς ἑξῆς: **Μελανησία** (διὰ τὸ μαῖον χροῖμα τῶν κατοίκων τῆς) λέγεται τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς Νέας Γουϊνέας τελειώνει εἰς τὰς Ἑβρίδας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ ὑλαθῇ καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. **Μικρονησία** λέγονται αἱ πολυάριθμοι νῆσοι, αἱ

ὅποια κείνται πρὸς Β τῆς Μελανησίας. **Πολυνησία** δὲ τὸ πλῆθος τῶν νήσων πού εὐρίσκεται πρὸς Α τῶν προηγουμένων.

Ἡ Νέα Ζηλανδία εἶνε διπλῆ καὶ ὄρεινῆ νῆσος. Ὅπως ἡ Ἰαπωνία, εἶνε λείψανον καταποντισθείσης ξηρᾶς καὶ ὡς ἐκ τούτου πλουσία εἰς ἡφαίαιτα καὶ θερμὰς πηγὰς. Αἱ ἀπότομοι φιόρδοι ἐνθουμίζουσι τὴν Νορβηγίαν. Λόγω τῆς θέσεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὐκρατον ζώνην καὶ τῶν ἐδῶ ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων δέχεται περισσότερας βροχᾶς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατολικόν. Λιὰ τοῦτο εἰς τὸ δυτικὸν εὐδοκιοῦν τὰ σιτηρὰ καὶ τὸ

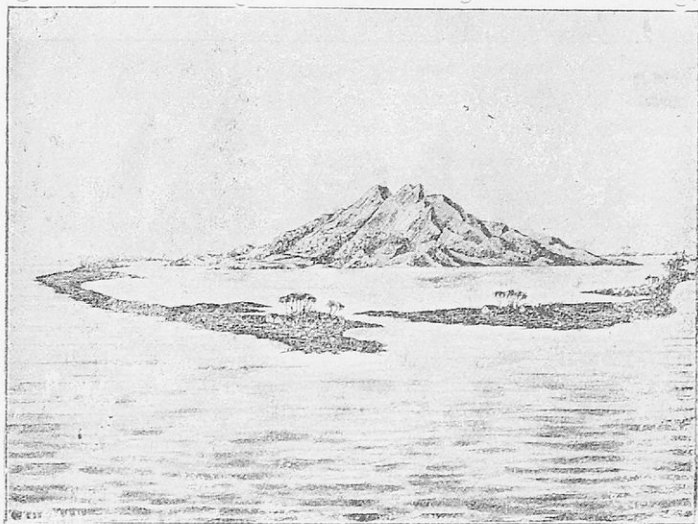

Εἰκ. 37. Κατοικία ἐν τῇ Νέῃ Γουινέᾳ.

λίνον, ἐνῶ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὅπου στέπαι καὶ ἐρεικόφυτοι περιοχαί, βόσκουσι μεγάλα ποίμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλοῦτος τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ὑπολογιζομένων τῶν προβάτων εἰς 25 ἑκατομ., ἀναλογοῦν 20 τοιαῦτα πρὸς ἓνα κάτοικον. Ὅθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶνε κτηνοτροφικά (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἐξάγονται ἀπὸ τὸν λιμένα **Ὠκλάδην**. Οἱ ἰθαγενεῖς **Μασόρι** ἔχουσι ὄρατα χαρακτηριστικὰ καὶ ὀλονέν ὀλιγοστεύουσι. Ὅλιγοι τούτων (περὶ τὰς 50 χιλ.) ζοῦν ἀκόμη εἰς τὴν Βορείαν νῆσον μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια ἔχουσι καὶ οἱ λευκοὶ (κυρίως Ἀγγλοί). Ἡ Νέα Ζηλανδία, ὀλίγον μεγαλύτερα

τῆς Μεγ. Βρετανίας, ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρον αὐτόνομον διαμέρισμα τῆς Μεγ. Βρετανίας (βλ. πίν. 17).

Ἡ **Νέα Γουϊνέα**, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς (πρώτη ἡ Γροινλανδία), εἶνε ὀλίγον ἐξηρευνημένη. Αἰτία τούτου εἶνε τὰ ἐλώδη βοθύπεδά της καὶ τὰ πυκνά δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ ὅποια ἔχουν τὸς ὄψεις των μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνὰ τροπικὰ δάση ἐκτείνονται καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη της, τὰ ὅποια φθάνουν τὸ ὕψος τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἄλ-

Εἰς. 38. Κοραλλιγενῆς νῆσος τῆς Πολυνησίας.

πεων. Εἰς τὰ δάση της περιφέρονται ἄρκτοι, πετῶντες σκύλλοι, παπαγάλλοι καὶ παραδείσια πτηνά. Οἱ ἰθαγενεῖς, οἱ **Παποῦαι**, εἶνε μαῦροι καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ὄνα καὶ χοντροπόχοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κνήγιον, τὴν γεωργίαν, καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς ὁποίας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα καὶ εἶνε ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος εἶνε διαμοιρασμένη μεταξὺ τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Ὀλλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεῖονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ ἐξάγουν κυρίως

ξύλα και κάουτσούκ. Είς τὰ παράλια ἔχουν ἐγκατασταθῆ καπνοφυτεῖα καὶ κοκοφοίνικες.

Συγγενεῖς μὲ τοὺς Παπούας εἶνε καὶ οἱ κάτοικοι τῶν λοιπῶν νήσων. Ὁ κοκοφοίνιξ παρέχει εἰς οὐτοὺς τροφήν, μέσα πρὸς ἐνδυμνασίαν, πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν καὶ τῶν οἰκακῶν σκευῶν των. Ὁ καρπὸς τοῦ κοκοφοίνικος κόπτεται, ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ὄνομα **κόπρα**.

Μικρονησία καὶ Πολυνησία. Αἱ πολυάριθμοι αὐτὰ νῆσοι εἶνε κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὀρέων ἢ ἠφαισειῶν. Αἱ περισσότεραι ἔξ αὐτῶν περιβάλλονται μὲ κοραλλιογενὲς πέτρωμα, δηλ. ἀπὸ ἀσβεστολιθικῆν ὕλην, τὴν ὁποίαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῶα αὐτὰ ζοῦν μόνον εἰς τὰ ἐπίνω στρώματα τῆς θερμῆς θαλάσσης μέχρι βάρους 40 περίπου μέτρων. Ὅταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίσουν λιμνοθάλασσαν, ἡ νησίς αὐτὴ λέγεται **ἀτόλλη** καὶ ὁμοιάζει μὲ ὄασιν ἐν μέσῳ τῆς ἐρημικῆς ἐκτάσεως τοῦ ὄκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ κοραλλιογενοῦς ἐδάφους εὐδοκιμοῦν ὑψηλοὶ κοκοφοίνικες, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἐν μέρει ἔχουν ξανθότερον χρῶμα ἀπὸ τοὺς Παπούας καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἐκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ **Σαμοῶνοι** (Σαμοῶι νῆσοι) ἔχουν καὶ ὠραῖα χαρακτηριστικά. Ὅλοι εἶνε ἐπιδεξιοὶ ναυικοὶ μὲ τὰ κομψὰ πλοῦριά των πλέουν εἰς μακρυνὰς ἀποστάσεις.

Πίναξ 18. Ὠκεανία

Σπουδ. νῆσοι	Ἐπιφ. εἰς τετρ. χιλ.	Κάτοικοι		Πρωτ. πόλεις πληθ. κατὰ χιλ. ζυτ.	Προϊόντα
		εἰς χιλ.	εἰς 1 τετρ. χιλ.		
Νέα Γουίνεα καὶ Καληδονία	870.000	675	0.7	Γρανιβάλη Νουμέα (10)	κόπρα κακάον βάμβαξ κάουτσούκ
Νέα Καληδονία	19.000	57	3		
Νεαὶ Ἑβρίδες	12.000	60	4.5		
Φίδσι	19.000	186	9.5		
Νῆσος Σολομώντος	28.000	95	3.4		
Σαμοῶι	3.000	56	15.3	Νονολουλοῦ (84)	ζάχαρις ὀπωρικά καφφές
Χαβῶι	17.000	400	23		

Ἐξ ὄλων τῶν νήσων σπουδαιόταται εἶνε αἱ **Καβαΐ**, διότι χορησιμεύουν ὡς κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Μεγάλον ὠκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν αὐτὰς καταλάβει ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ Ἀμερικανοί. Αἱ νῆσοι εἶνε κορυφαὶ ἠφραιστειογεσοῦς ὄρους, τὸ ὅποιον ἀνέδυσεν ἀπὸ τὸν ἀπὸ τὸν ὠκεανόν (μέγ. ὕψος 4200 μ.). Ὡς εὐρισκόμεναι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην δέχονται ἐξαιρετικὰς μεγάλας βροχὰς (12,5 μ. ὕψ.). Ἐκτεταμέναι φυτεῖται ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, ἀνανάς, βανάννας καὶ λαχανικὰ ἀποφέρουν πλουσίας συγκομιδὰς. Ἡ ἐξαγωγή γίνεται ἀπὸ τὴν πρωτ. **Χονολολὸυ** καὶ μεταβαίνει εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας. Ὁ πληθυσμὸς εἶνε μικτός· τὸ ἥμισυ περίπου εἶνε Ἰάπωνες καὶ μόνον τὸ δωδέκατον ἰθαγενεῖς.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Τὸ σύνολον τῶν ἠπείρων τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου θὰ ἐλέγετο καλλίτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἂν δὲν συμπεριλαμβάνετο ἡ Αὐστράλια. Ὁ ἀνατ. κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγαλύτεραν ἔκτασιν τῆς γῆτινῆς ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μεγάλα ὁμοιόμορφοι ζῶναι ἐκτείνονται γενικῶς ἐκ Δ πρὸς Α. Βαθύπεδον βορειότατα, ὄρη καὶ ὄροπέδια πρὸς Β καὶ πρὸς Ν. Χαρακτηριστικαὶ εἶνε αἱ μεγάλα ὄροσειραὶ τῶν πτυχωσιγενῶν ὄρεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὸν Ἄτλαντα καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην μὲ τὰ Πυρηναιῶ καὶ τελειώνουσιν εἰς τὴν Νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν. Τὰ ὄρη αὐτὰ καθορίζουσιν μίαν ὁμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμήμα τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου.

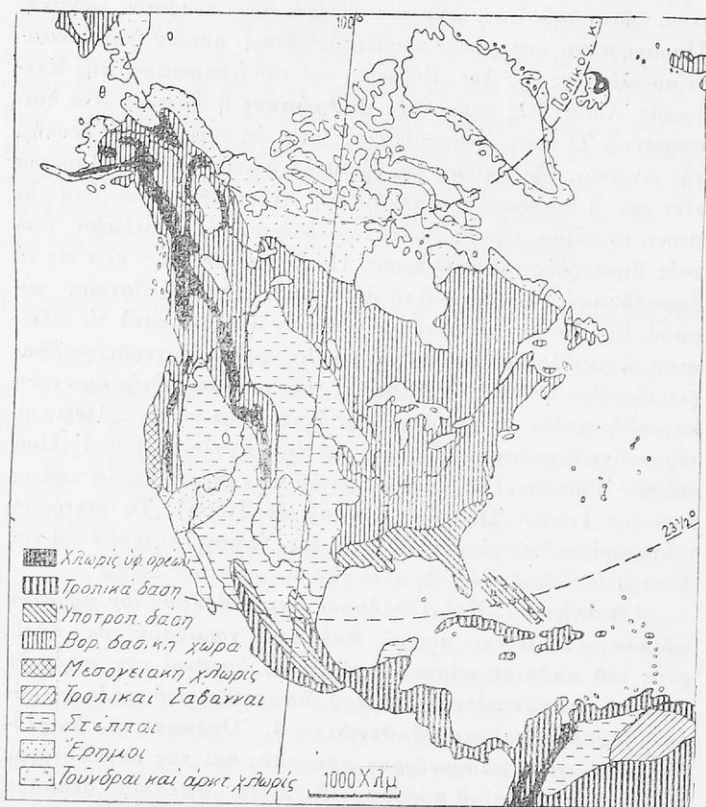
Ὡσαύτως αἱ ζῶναι τῶν φυτῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ πρὸς Α. διεύθυνσιν καὶ μάλιστα κανονικώτερον. Ἡ βορειοτάτη ζώνη κατέχεται ὑπὸ τῆς στενῆς **Τούνδρας**. Ἀκολουθεῖ τὸ μέγα **Εὐρασιατικὸν δάσος**. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν ὑπὸ **καλλιερρημένης ἐκτάσεως** καὶ τέλος ἐξαφανίζεται. Αὐτὴν διαδέχεται **ζώνη ἐρήμων** ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἕως εἰς τὴν εὐφορον πλευρὰν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἀκολουθῶντες εἰς ἀμφοτέραν τὰς πλευρὰς τοῦ ἰσημερινοῦ, ἐξαπλοῦται ἡ πλατεῖα ζώνη τῶν **τροπικῶν δασῶν**. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον ἐπαναλαμβάνεται ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Αὐστραλίας· αὐτὴν μόλις ἀκολουθεῖ ἡ ἀντίστοιχος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὐταὶ ζῶναι, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν

εἰς διάφορα κλίματα, ἀναπτύσσουν περιοχῶς ὄρισμένον εἰδῶν ζῶων καὶ ὄρισμένων λαῶν.

Ὅμοίως καὶ κατὰ τὸ κλίμα διακρίνονται αἱ μακρῶν κλιματικῶν ζῶων τοῦ ἀνατ. κόσμου: ψυχρά, δύο εὐκρατοὶ, τροπικὴ. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ὠκεανείου κλίματος τῆς Δυτ. Εὐρώπης καὶ τοῦ ἠπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶνα διαφορετικὴ. Ὁ ἀνατ. κόσμος διαχωρίζεται ὡς κατοικία τῆς λευκῆς, τῆς κίτρινης, τῆς μαύρης καὶ τῆς μελαχροίνης φυλῆς. Ἀνομοία εἶνε καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλίμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ὑπεδάφους. Πυκνὸς πληθυσμὸς εἶνε εἰς τὰ βορειοδυτικὰ, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικὰ μέρη τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Εἰς τὸν πυκνὸν αὐτὸν πληθυσμὸν ἀνήκουν κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ μεγάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἐξαιρετικῶς εἶνε ἡ θέσις τῆς Εὐρώπης. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἔχουν ἐγκαταστῆ ἡ σχεδὸν πανταχοῦ εἰς τὸν ἀνατολικὸν κόσμον. Περισσότερον εἶνε ἐξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν Ἀγγλῶν, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ῥώσων. Οἱ Ἀγγλοὶ πρὸ πάντων ἔχουν ἰδρύσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν Ὀκεανὸν (Βρετανικαὶ Ἰνδία). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος ἔχει πλευρᾶς δυνατὰς τὸν Νοτίαν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν, δίδον δ' εἰς αὐτὸ τὴν διώρυγα τοῦ Σουέξ.

Ἀσκήσ. 1. Ποῖαι θάλασσαι περιβάλλουν τὸν ἀρχαῖον κόσμον;— 2. Ποῖαι στεναὶ θάλασσαι χωρίζουν τὰς ἠπείρους τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ποῖοι ὠκεανοὶ τὸν παλαιὸν κόσμον ἀπὸ τὸν νέον;— 3. Ποῦ διαμελίζεται ὁ παλαιὸς κόσμος ἰσχυρῶς καὶ ποῦ ἀσθενῶς;— 4. Ὀνόμασε τὰ ὑψηλότετα ὄρη, τοὺς μακροτέρους ποταμοὺς καὶ τὰς μεγαλυτέρας λίμνας τοῦ παλαιοῦ κόσμου. — 5. Ποῖα θαλάσσια ρεύματα γνωρίζεις κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ ἀρχαίου κόσμου;— 6. Πόσον μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ κεῖνται τὸ βορειότατον ἀκρωτήριο καὶ τὸ νοτιώτατον;— 7. Ποῖον τὸ δυτικώτατον καὶ ποῖον τὸ ἀνατολικώτατον;— 8. Πόσον ἀπέχει τὸ πλησιέστατον πρὸς τὴν Ἀμερικὴν ἀκρωτήριο ἀπὸ αὐτῆν;— 9. Τὶ κλίμα ἐπικρατεῖ εἰς τὰ τροπικὰ δάση καὶ τί εἰς τὰς ἐρήμους;— 10. Ποῦ παρατηρεῖται ἡ μικροτέρα διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους;— 11. Ὀνόμασε τὰ κύρια τμή-

ματα τῆς μεγάλης ζώνης τῶν ἐρήμων ἐν τῇ Εὐρασίᾳ.—12. Διατί αἱ ἐντεῦθεν Ἰνδίαί εἶναι σπουδαιόταται διὰ τὴν Ἀγγλίαν;

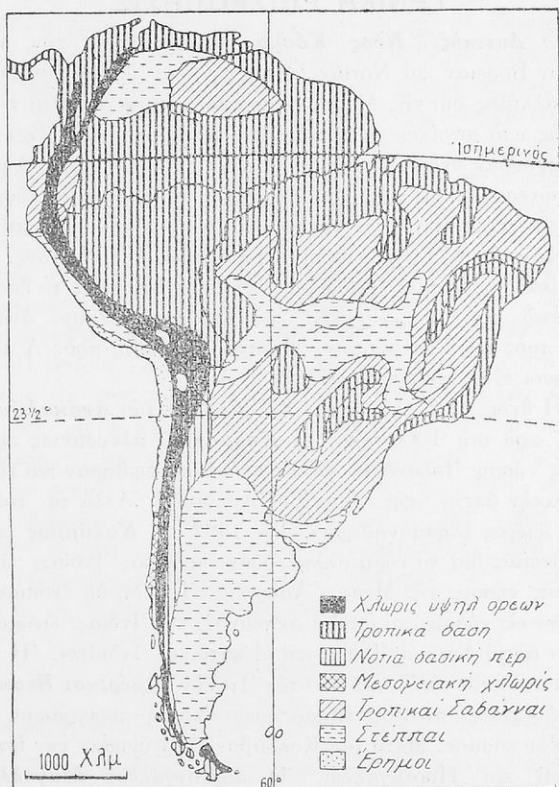

Εἰκ. 39. Ἡ χλιμρίς τῆς Βορ. καὶ Μέσης Ἀμερικῆς.

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Ἔρωτ. 1. Ὅρισε τὴν θέσιν τῆς Βορείας καὶ Νοτίας Ἀμερικῆς ἐν σχέσει πρὸς τὰς λοιπὰς ἡπείρους καὶ τοὺς ὠκεανούς.—2. Ὑπολόγισε συμφώνως πρὸς τὰς μοῖρας τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους τὴν ἔκτασιν τοῦ δυτικοῦ κόσμου ἐκ

Β πρὸς Ν.—3. Παρατήρησε τὴν διαφορὰν ὡς πρὸς τὰς ἐκτάσεις τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης μεταξὺ τῶν δύο ἡμισφαιρίων τῆς γῆς.—4. Ἀκολούθησε τὸ γεωγρ. πλάτος τῆς

Εἰξ. 40. Ἡ χλωρίς τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

πατρίδος σου περὶ τὴν γῆν καὶ ἰδίᾳ περὶ τὸν δυτικὸν κόσμον καὶ συγχρόνως εὐρὴ πόλεις τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους.—5. Καθόρισε τὰς γνωστὰς κλιματικὰς ζώνας ἀπὸ τὸν ἀνατολικὸν κόσμον, αἱ ὁποῖαι ἐπαναλαμβάνονται καὶ εἰς τούτον, δηλ. τὰς πολικὰς, τὰς εὐκράτους καὶ τὴν τροπικὴν, ὡς καὶ ζώνας τῆς χλωρίδος, δηλ. τὸ τροπικὸν δάσος, τὰς σαβάννας, τὰς στέππας καὶ τὰς ἐρήμους (βλ. τοὺς παρα-

κειμένους χάρτας). — 6. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Χάβρης καὶ Νέας Ὑόρκης ὡς καὶ μεταξὺ Τοκίου καὶ Ἀγ. Φραγκίσκου.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

Ὁ Δυτικὸς ἢ Νέος Κόσμος περιλαμβάνει τὴν διπλὴν ἡπειρον Βορείαν καὶ Νοτίαν Ἀμερικὴν, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας διὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Βρέχεται κατὰ τὰς δύο πλευρὰς ὑπὸ μεγάλων ὠκεανῶν καὶ διὰ τοῦτο ἔχει ἐλευθέραν καὶ ἐξέχουσαν θέσιν ἐν τῇ γῆ. Ὁ ὄγκος τῆς ἡπείρου πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἢ πρὸς τὴν ἀνατολικήν. Ἡ εὐνοϊκὴ αὐτὴ πρὸς τὴν Εὐρώπην θέσις ἀξιάναται διὰ τῆς φυσικῆς διαπλάσεως τοῦ ἐδάφους. Πρὸς Δ ὑψηλαὶ ὄρη εμποδίζουν τὴν εἴσοδον πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἐνῶ πρὸς Α βαθύπεδα καὶ μεγάλοι ποταμοὶ ἀνοίγουν ὁδοὺς πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὀκεανόν. Ἀκόμη πρὸς Α κόλποι καὶ νῆσοι εἶνε περισσότεροι ἢ πρὸς Δ.

Ἡ θέσις αὐτὴ ἐξηγεῖ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων Ἡδη, πρὸ τοῦ 1000 π.χ., οἱ Νορμανδοὶ πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροινλανδίαν ἐφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ τὰ ταξείδια αὐτῶν ἔπειτα ἐλησμονήθησαν. Τῷ 1492 ὁ Κολόμβος πλέων πρὸς δυσμὰς διὰ τὴν εὐρὴν ὄλλην ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν ὅτι ἐφθασεν εἰς νήσους, αἱ ὁποῖαι ἀνήκον εἰς τὰς Ἰνδίας, ὠνομάσθησαν αὐταὶ Δυτικαὶ Ἰνδαὶ καὶ οἱ κάτοικοι Ἰνδιάνοι. Ἡ ἡπειρος ὅμως ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν Ἀμερικὸν Βεσπούκκιον, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐδημοσίευσεν ἀκριβῆ περιγραφὴν περὶ τοῦ Νέου κόσμου. Μετὰ τὸν Κολόμβον ἐξερευνήσαν τὴν ἡπειρον Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι. Ὁ πορτογάλλος Μαγελλᾶνος ἐπλευσε πρῶτος τῷ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νοτίαν Ἀμερικὴν. Συγχρόνως ὁ Κορτέσιος, ζητῶν θησαυροὺς εἰς τὴν νέαν ἡπειρον, ἐκυρίευσεν τὸ Μεξικόν καὶ ὀλίγον ἀργότερον ὁ Πιζάρρος κατέλαβε τὸ Περού. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἐξερευνήθη καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, Ἀγγλῶν, Γάλλων καὶ Ὀλλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

Ὁ Δυτικὸς κόσμος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἐκτείνεται ἐκ Β πρὸς Ν καὶ διακρίνεται εἰς Βορείαν Ἀμερικὴν, Μέσην Ἀμερικὴν καὶ Νοτίαν Ἀμερικὴν.

I. ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἐρωτ. 1. Μέτρησε τὰ μήκη τῆς Β. Ἀμερικῆς εἰς τὴν 100^ο Δυτ. Γεωγρ. μήκους καὶ εἰς τὴν 40^ο Β. Γεωγρ. πλάτους (1^ο Γεωγρ. πλάτους=85,4 χιλίομ.).—2. Ποία μεγάλη πόλις τῆς γῆς εὐρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος μὲ τὴν Νέαν Ὑόρκην;—3. Εἰς ποίας ζώνας τῆς γῆς ἐκτείνεται ἡ Βόρ. Ἀμερικῆ;—4. Καθόρισε τὰ ἐν τῷ χάρτῃ γαλλικά, ἀγγλικά καὶ ἰσπανικά ὀνόματα καὶ δόσε δι' αὐτὸ μίαν ἐξήγησιν.—5. Περίπλευσε τὴν Β. Ἀμερικὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ καθόρισε τὰς χερσονήσους, τοὺς πορθμούς, τοὺς κόλπους καὶ τὰς θαλάσσας.—6. Μέτρησε τὴν πλησιεστάτην ἀπόστασιν μεταξὺ τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης.—7. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς Β. Ἀμερικῆς μὲ τὴν Εὐρώπην (βλ. πίν. 1).

Ἡ Βορεία Ἀμερικὴ κατὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται εἰς τρία τμήματα. Πρὸς Ἀ^ο ὑψοῦνται παλαιὰ ὄρη, ἐν τῷ μέσῳ κεῖται πλατὺ βαθύπεδον, τὸ δὲ δυτικὸν κατέχει νέον πτυχωσιγενὲς ὄρεινὸν σύστημα. Συμφώνως πρὸς τὴν μορφήν αὐτὴν, οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ ῥέουσι εἰς τὸ μέσον καὶ εὐρίσκουσι διέξοδον εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς Β πρὸς Α καὶ πρὸς Ν Ἐπειδὴ τὸ μέσον εἶνε ἀνοικμένον λεκανοειδῶς πρὸς Β καὶ πρὸς Ν, οἱ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι εἰσβάλλουσι βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

1. ΑΙ ΦΥΣΙΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΑΙ

Α) ΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΟΡΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

Ἐρωτ. 1. Μέτρησε τὸ μήκος καὶ τὸ πλάτος τῶν Ἀππαλαχίων ὄρεων καὶ σύγκρινε τὸ ὕψος αὐτῶν (μέχρι 2000 μ.) μὲ ὄρη τῆς Ἑλλάδος.—2. Εὐρὲ ὁμοιότητος μεταξὺ τῆς Β Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης.

1. Τὸ μέσον τῆς Ἀνατ. ἀκτῆς τῆς Βορ. Ἀμερικῆς κεῖται σχετικῶς πλησιέστερον πρὸς τὰ πυκνῶς κατοικημένα κράτη τῆς Εὐρώπης. Διὰ τοῦτο αὐτὸ κατ' ἀρχὰς κατοικήθη ἀπὸ πυκνότερον Εὐρωπαϊκὸν πληθυσμόν. Τῷ 1613 ἴδρυσαν οἱ Ὀλλανδοὶ ἐπὶ νησίδος πόλιν ὀνομάσαντες αὐτὴν **Νέον Ἀμστερνταμ**. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἄγγλοι καὶ τὴν μετωνόμασαν

